

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ -
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ “ΖΩΝΤΑΝΗ”
ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΜΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΠΟΥ (ΣΕ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ) ΑΔΥΝΑΤΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΜΕ ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ.**

ΧΑΒΕΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΡΟΔΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ “ΖΩΝΤΑΝΗ” ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΜΙΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ (ΣΕ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ) ΑΔΥΝΑΤΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΜΕ ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ.

**ΧΑΒΕΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ 19040**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑΣ: **ΑΝΔΡΕΑΔΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ., ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ : **ΣΟΦΟΣ ΑΛΙΒΙΖΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Π.Τ.Δ.Ε.,
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ**

ΜΕΛΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ : **ΤΣΙΜΠΙΔΑΚΗ ΑΣΗΜΙΝΑ ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ Π.Τ.Δ.Ε.,
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ**

ΡΟΔΟΣ ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία.

*

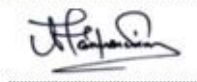
Parents' perspectives on "live" streaming of a school class lesson, to students who (in exceptional cases) are unable to attend the class with physical presence.

ΧΑΒΕΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Επιβλέπων: Ανδρεαδάκης Νικόλαος, Καθηγητής ΤΕΠΑΕΣ Παν. Αιγαίου

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή στις 15 Ιουνίου 2021

1. Ανδρεαδάκης Νικόλαος, Καθηγητής ΤΕΠΑΕΣ Παν. Αιγαίου
2. Τσιμπιδάκη Ασημίνα, Επίκουρη Καθηγήτρια ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου
3. Σοφός Αλιβίζος, Καθηγητής ΠΤΔΕ Παν. Αιγαίου

ΡΟΔΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πρωτότυπης μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, ότι έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες και ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένο Π.Μ.Σ.

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή: Χαβέλας Κωνσταντίνος

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Ευχαριστίες:

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές του προγράμματος για την βοήθειά τους και όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνησή της.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
Εικόνες	14
Πίνακες	16
Γραφήματα	18
Συντομογραφίες	20
Περίληψη	22
Abstract	24
Εισαγωγή	26

ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.1 Η εκπαίδευση	30
1.2 Οι Σκοποί της Εκπαίδευσης	32
1.3 Η χρήση του Η/Υ και των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	35
1.4 Η απόσταση εκπαίδευση	37
1.5 Ανοιχτή από απόσταση εκπαίδευση, παράγοντες επιτυχίας της	39
1.6 Η από απόσταση εκπαίδευση και οι αρνητικές επιπτώσεις που ελλοχεύουν για τους ανήλικους μαθητές	40
1.6.1 Εθισμός στο διαδίκτυο:	41
1.6.2 Ψυχοσωματικά προβλήματα υγείας:	41
1.6.1.1 Ψυχικά προβλήματα	41
1.6.1.2 Σωματικά προβλήματα:	42
1.6.3 Κίνδυνοι κοινωνικής αποξένωσης	42
1.6.4 Κίνδυνοι καταπάτησης προσωπικών δεδομένων	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΙΚΟΝΟΡΟΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (live streaming)

2.1 Αξιοποίηση της εικονοροής δεδομένων (live streaming)	
Δυνατότητες και Προβληματισμοί	48
2.2 Λόγοι επιλογής της συγκεκριμένη έρευνας, ερευνητικά ερωτήματα	58

ΜΕΡΟΣ Β. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Σημαντικότητα και πρωτοτυπία της έρευνας	62
3.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας	63

3.3 Το ερευνητικό εργαλείο	63
3.4 Πληθυσμός αναφοράς και περιγραφή του δείγματος της έρευνας	65
3.5 Διαδικασία χορήγησης ερωτηματολογίου	67
3.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία του ερωτηματολογίου	68
3.8 Μεθοδολογία της έρευνας	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Αποτελέσματα της έρευνας	72
4.1.1 Βαθμός ενημέρωσης των ερωτώμενων	72
4.1.1.1 Πηγές ενημέρωσης	72
4.1.2 Απόκτηση εμπειρίας	73
4.1.3 Εξοικείωση παιδιών με την τεχνολογία	74
4.1.4 Απόψεις για τη ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα	74
4.1.5 Προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα	79
4.1.6 συναισθήματα των γονέων/κηδεμόνων στο ενδεχόμενο εφαρμογής του συγκεκριμένου τρόπου διδασκαλίας	79
4.1.6 Προβληματισμοί γονέων/κηδεμόνων από την ενδεχόμενη εφαρμογή της ζωντανής αναμετάδοσης	80
4.2 Επαγωγική στατιστική	
4.2.1 Σχέση ηλικίας με ενημέρωση για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα	82
4.2.2 Σχέση μορφωτικού επιπέδου και της εξοικείωσης των παιδιών με την τεχνολογία ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα	82
4.2.3 Σχέση ηλικίας με συναισθήματα που προκαλεί το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί σας, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας	83
4.2.4 Σχέση ηλικίας με το κατά πόσο η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές	85

4.2.5 Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι ελκυστικός	86
4.2.6 Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας παρέχει κίνητρα	86
4.2.7 Σχέση ηλικίας των υποκειμένων με το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα	
4.2.7 Σχέση μορφωτικού επιπέδου των γονέων με τα συναισθήματα που δημιουργούνται σχετικά με το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί τους, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας	87
4.2.8 Σχέση ηλικίας των υποκειμένων με τη θέση τους για το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα	89
4.2.9 Υπάρχει κάτι άλλο, θετικό ή αρνητικό που πιστεύετε ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία, όταν αυτή γίνεται με ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα και θα θέλατε να το αναφέρετε;	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

5.1 Εισαγωγή	90
5.2 Γενικές παρατηρήσεις	91
5.3 Ανάλυση συμπεράσματα για το ερευνητικό ερώτημα “πόσο ενημερωμένοι είναι οι γονείς/κηδεμόνες για την διαδικασία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος;”	93
5.4 Ανάλυση, συμπεράσματα του ερευνητικού ερωτήματος “Τι επίδραση πιστεύουν οι γονείς/κηδεμόνες ότι θα έχει η συγκεκριμένη εκπαιδευτική διαδικασία στα παιδιά τους και για ποιους λόγους;”	93
5.5 Ποια είναι η στάση των γονέων/κηδεμόνων στην προοπτική εφαρμογής μια τέτοιας εκπαιδευτικής διαδικασίας;	94

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ 98

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.. Ελληνική βιβλιογραφία	100
2.. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία	103
3.. Πηγές απ το διαδίκτυο	106

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1	Ερωτηματολόγιο	112
----------	-----------------------	------------

Εικόνες

Σελίδα

Εικόνα 1^η πηγή "Καθημερινή"

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Πίνακες	σελίδα
1. Πίνακας 1: Γνωστική ακολουθία Bloom	34
2. Πίνακας 2: Αποτελέσματα της ανάλυσης συχνοτήτων για τις ποιοτικές μεταβλητές	66
3. Πίνακας 3: Πηγές ενημέρωσης	72
4. Πίνακας 4: Απόψεις για τη ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα	77
5. Πίνακας 5: Προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα	79
6. Πίνακας 6: Σχέση ηλικίας με συναισθήματα που προκαλεί το ενδεχόμενο συμμετοχής του παιδιού σε μάθημα από το σπίτι	84
7. Πίνακας 7: Σχέση γραμματικών γνώσεων με τα συναισθήματα των υποκειμένων	88

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Γράφημα

σελίδα

1. **Γράφημα 1:** Βαθμός ενημέρωσης για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα 72
2. **Γράφημα 2:** Εμπειρία από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος 73
3. **Γράφημα 3:** Αξιολόγηση εμπειρίας από τη ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος 73
4. **Γράφημα 4:** Βαθμός εξοικείωσης παιδιών με την τεχνολογία 74
5. **Γράφημα 5:** Συναισθήματα από την ενδεχόμενη εφαρμογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας 80
6. **Γράφημα 6:** Συναισθήματα από την ενδεχόμενη εφαρμογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας 80
7. **Γράφημα 7:** Σχέση ηλικίας και ενημέρωσης για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα; 82
8. **Γράφημα 8:** Σχέση μορφωτικού επιπέδου και της εξοικείωσης των παιδιών με την τεχνολογία ώστε να μπορεί/μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα 83
9. **Γράφημα 9:** Σχέση ηλικίας με τι κατά πόσο η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές 85
10. **Γράφημα 10:** Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι ελκυστικός 86
11. **Γράφημα 11:** Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με την θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι παρωθητικός 86
12. **Γράφημα 12:** Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με τη γνώμη τους για το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα 87
13. **Γράφημα 13:** Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με τη γνώμη τους για το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα 89

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Συντομογραφίες

- **ΟΛΜΕ** **Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης**
- **ΔΟΕ** **Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας**
- **ΠΣΔ** **Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο**
- **Η/Υ** **Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές**
- **ΤΠΕ** **Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών**
- **MOOCS** **Μαζικά Ανοιχτό Διαδικτυακά Μαθήματα**
mass open internet courses
- **ΦΕΚ** **Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης**
- **UNESCO** **Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός**
Ηνωμένων Εθνών
United Nations Educational and cultural Organization
- **ARCS** **Προσοχή Συνάφεια Εμπιστοσύνη Ικανοποίηση**
Attention Relevance Confidence Satisfaction
- **ΠΟΥ** **Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας**
- **ΕΣΔΑ** **Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα 'δικαιώματα του Ανθρώπου**
- **ΕΚΔΑ** **Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων**

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια γενικότερη συστράτευση όλων των στελεχών της εκπαίδευσης να εμπλέξουν στη διδακτική πράξη, όλο και περισσότερες νέες τεχνολογίες. Στόχος βέβαια είναι η βελτιστοποίηση της παραγωγικότητας, αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μια απ' αυτές τις καινοτόμες τεχνολογίες έγινε προσπάθεια να ενταχθεί τελευταία στην αίθουσα διδασκαλίας. Αυτή είναι η ζωντανή μετάδοση σε πραγματικό χρόνο, της διδασκαλίας από τη φυσική αίθουσα μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας, στο χώρο που βρίσκεται ο μαθητής ο οποίος σε έκτακτες περιπτώσεις αδυνατεί να παραβρίσκεται σ' αυτήν. Η πρακτική αυτή αν και αντιμετώπισε αρκετές αντιδράσεις από αρκετούς εκπαιδευτικούς μέσω των συνδικαλιστικών τους οργάνων (ΟΛΜΕ, ΕΛΜΕ), θεωρούν ότι διαταράσσει την σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή και προσκρούει σε ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων, εντούτοις έγινε προσπάθεια εφαρμογής της για έκτακτους λόγους όπως η απειλή πανδημίας (πχ sars covid 19). Η τεχνολογία αυτή βρήκε αμέσως κάποιους ένθερμους υποστηρικτές για διάφορους λόγους (ταυτόχρονη πρόσβαση των μαθητών στην εκπαίδευση, μείωση κόστους, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου κτλ). Συνάντησε όμως και ισχυρές αντιδράσεις από ανθρώπους που πιστεύουν ότι έτσι καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της έκθεσης των ανηλίκων στο διαδίκτυο, γίνεται καταστράτηγηση των εργασιακών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών, δημιουργούνται ανισότητες μεταξύ των μαθητών μιας και η τεχνολογία αυτή έχει απαιτήσεις σε δίκτυο και κατάλληλο υλικό κτλ. Τέτοια επιχειρήματα αναπτύσσονται από ανθρώπους που ανήκουν σε όλο το φάσμα των συντελεστών της εκπαίδευσης (διεύθυνση, εκπαιδευτική κοινότητα, γονείς και κηδεμόνες, μαθητές, πολιτική ηγεσία).

Η εργασία αυτή βασίζεται στην ιδέα του να ερευνηθεί η θέση, η στάση των γονέων /κηδεμόνων πάνω σ' αυτό το φλέγον ζήτημα. Δόθηκαν ερωτηματολόγια σε ένα τυχαίο δείγμα από γονείς που διαβιούν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία για τη στάση που έχουν οι γονείς/κηδεμόνες σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Αρχικά οι γονείς/κηδεμόνες στην πλειοψηφία τους δεν είναι καθόλου θετικοί στο ενδεχόμενο αυτή η μέθοδος διδασκαλίας να εφαρμοστεί και σε περιόδους κανονικότητας. Δεν το θεωρούν ούτε αποτελεσματικό ούτε ελκυστικό και ευχάριστο. Αντιθέτως πιστεύουν ότι είναι ιδιαίτερος κουραστικό, απαιτητικό και ότι εγκυμονεί αρκετούς κινδύνους για τα παιδιά τους. Κίνδυνοι που μπορεί να είναι πολύ σοβαροί για την ψυχοσωματική τους ανάπτυξη. Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν να καταδείξει την θέση στάση των γονέων/κηδεμόνων για το ενδεχόμενο εφαρμογής και να καταγράψει στο μέτρο του δυνατού και τις αιτίες αυτής της στάσης.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Abstract

Recently, there has been a general mobilization of all education stakeholders to engage more and more new technologies to the teaching practice. Its purpose is to optimize the productivity, the efficiency and the effectiveness of the educational process. Lately, there was an attempt made to integrate one of these innovative technologies into the classroom. This technology refers to the live broadcast of the teaching process directly from the physical classroom through an internet platform. Those students, who in exceptional cases are unable to attend the classes, have the opportunity to attend the lesson from the place they are located. Although this practice has faced a backlash from several teachers expressed through their trade unions (OLME, ΔΟΕ) because they think it disrupts the teacher-student relationship of trust and conflicts with issues of protection of personal data of minors, an attempt was made to apply it in case of exceptional cases, such as the threat of a pandemic (eg Sars Covid 19). This technology immediately found several enthusiastic supporters for various reasons (simultaneous access of students to education, cost reduction, evaluation of educational work, etc). However, there was a huge backlash from people who believe that this is how human rights are violated through the exposure of minors on the internet, teachers' labour rights are circumvented, inequalities are created between students as this technology has network and appropriate material requirements etc. Such arguments are presented by people who belong to the full range of educational stakeholders (management, educational community, parents and guardians, students, political leadership).

This work is based on the idea of investigating the position or attitude of parents/guardians on this burning issue. Questionnaires were administered to a random sample of parents living in different parts of Greece. The results of the research revealed some interesting facts regarding the attitude of parents/guardians in such a case. First of all, the majority of parents/guardians are not at all positive about the possibility that this teaching method will be applied in periods of regularity. They consider it neither effective nor attractive and enjoyable. On the contrary, they believe that it is very tedious, demanding and it carries plenty of risks for their children – risks that may be very serious for their psychosomatic development. The purpose of this research was to demonstrate the position/attitude of parents/guardians on the possibility of implementation of this new technology and to record, to the extent of possible, the causes of this attitude.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη έχει ως αντικείμενο έρευνας τη γενικότερη θέση-στάση των γονέων και των κηδεμόνων, στο ενδεχόμενο λειτουργίας ζωντανής αναμετάδοσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας από το φυσικό χώρο της αίθουσας, στο σπίτι παιδιών που διατρέχουν ιδιαίτερα σοβαρό κίνδυνο για την υγεία τους, ή την υγεία ατόμων στο κοντινό τους περιβάλλον από κάποια πανδημία, π.χ. COVID-19 και δεν μπορούν να παραβρεθούν στην αίθουσα. Εξετάζει επίσης τη στάση των γονέων-κηδεμόνων για το ενδεχόμενο επέκτασης αυτής της πρακτικής για κάθε παρόμοια δύσκολη περίπτωση.

Τον τελευταίο ενάμισι χρόνο ο πλανήτης ζει πρωτόγνωρες για τις νέες γενιές καταστάσεις πανδημίας. Όταν στα τέλη του 2019 ανακοινώθηκε η ανακάλυψη ενός νέου υπερμεταδοτικού ιού που ανήκει στην κατηγορία των κορονοϊών λόγω του σχήματός του (μοιάζει με κορόνα). Κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί το μέγεθος της επιρροής που θα είχε στο παγκόσμιο γίνεσθαι. Συντελέστηκαν ανατροπές στη ζωή των ανθρώπων, σχεδόν σε ολόκληρη την υδρόγειο. Περιορίστηκαν πανανθρώπινες ελευθερίες του ανθρώπου όπως της απρόσκοπτης μετακίνησης και το δικαίωμα του συναθροίζεσθε. Μειώθηκε η παγκόσμια παραγωγική διαδικασία στα απολύτως απαραίτητα για την ανθρώπινη διαβίωση. Ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες υποχρεώθηκαν σε απομόνωση και απαραίτητη καθημερινή διαδικασία των πολιτών έγινε η χρήση μάσκας, αντισηπτικών και η απόσταση μεταξύ τους. Τα ισχυρότερα υγειονομικά συστήματα του κόσμου έδειξαν για μήνες εικόνα κατάρρευσης και αδυναμία να ανταποκριθούν στοιχειωδώς στις απαιτήσεις της συγκυρίας. Παρατηρείται αλλαγή του τρόπου ζωής και εργασίας των ανθρώπων, αναδιανομή και περεταίρω συγκέντρωση του παγκόσμιου πλούτου σε ακόμα λιγότερους. Μια παγκόσμια οικονομική ύφεση με μεγάλο κίνδυνο οικονομικής κατάρρευσης κτλ. Κοσμοϊστορικά γεγονότα που οι τελευταίες γενιές μόνο ακουστά είχαν ή μέσα από μελέτη ιστορικών πηγών. Μέσα σ αυτές τις δραματικές καταστάσεις στις οποίες ζούμε, παρατηρούμε σημαντικές αλλαγές και στον τρόπο εργασίας σχεδόν σε όλους τους κλάδους παραγωγής. Εργασία στα εργοστάσια με βάρδιες, ενώ στις υπηρεσίες κρατούνται αποστάσεις, εργασίες γίνονται μόνο οι απαραίτητες και σε κάθε περίπτωση όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να τηρούν ιδιαίτερα μέτρα προστασίας και υγιεινής. Όσον αφορά τις υπηρεσίες, αυτές εκτελούνται κατά το ήμισυ περίπου με τηλεργασία και τηλεδιασκέψεις. Μέσα σ' αυτή τη γενική προσπάθεια συνέχειας της ζωής και με την προσδοκία η επιστήμη να επιτελέσει το έργο της και να μας δώσει τα εργαλεία να αντιμετωπίσουμε τον θανατηφόρο ιό, ενεργοποιήθηκε και ο χώρος της εκπαίδευσης. Όπως είναι γνωστό, μέτρα για την αντιμετώπιση του κορονοϊού παίρνει

η εκτελεστική εξουσία (ακολουθώντας το σύνταγμα και τους νόμους του κράτους), κατά περίπτωση και ανάλογα με τη σοβαρότητα της κατάστασης.

Ομοίως και για την εκπαίδευση πάρθηκαν διάφορα μέτρα περιορισμού εξάπλωσης της πανδημίας. Μέτρα όπως αποστάσεις των μαθητών –σπουδαστών όπου αυτό ήταν εφικτό, αυστηροποίηση κανόνων υγιεινής, αλλαγή ωραρίου λειτουργίας των τμημάτων ώστε να μην γίνεται συνωστισμός που ευνοεί τη μετάδοση κτλ. Όταν τα πράγματα «δυσκόλεψαν», και θεωρήθηκε, ότι τα παραπάνω μέτρα δεν ήταν αρκετά ώστε να ελαττωθεί η μετάδοση, εφαρμόστηκε το μέτρο της τηλεεκπαίδευσης. Αξιοποιήθηκαν διάφορες πλατφόρμες (οι περισσότερες δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες των τηλεδιασκέψεων επιχειρήσεων που με μικρές παραμετροποιήσεις εφαρμόστηκαν στην εκπαίδευση), ώστε στους δύσκολους καιρούς να μην σταματήσει η εκπαιδευτική διαδικασία.

Στην Ελλάδα η εκπαιδευτική διαδικασία στην πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εξυπηρετείται μέσω μέσα από το Πανελλήνιο Σχολικό δίκτυο (Π.Σ.Δ.). Το Πανελλήνιο Σχολικό δίκτυο παρέχει τη δυνατότητα σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης μέσα από διάφορα εργαλεία όπως e-class e-me, webex, fotodentro κτλ. Το εργαλείο που επιλέχθηκε από το υπουργείο για την σύγχρονη τηλεεκπαίδευση είναι η webex της εταιρείας cisco προσαρμοσμένη στις απαιτήσεις του υπουργείου. Όπως είναι φυσικό δεν αποδέχθηκαν όλοι οι πολίτες αδιαμαρτύρητα ένα τέτοιο περιορισμό ελευθεριών που με κόπο και αγώνα κατακτήθηκαν, εξ' αιτίας ενός "αόρατου" εχθρού. Έτσι και στον πολύ ευαίσθητο χώρο της εκπαίδευσης υπήρξαν και συνεχίζουν να υπάρχουν διάφορες αντιδράσεις για τα μέτρα, τον τρόπο και την ένταση επιβολής τους. Οι αντιδράσεις αυτές έχουν να κάνουν με διάφορους τομείς που αφορούν είτε την ασφάλεια της εκπαιδευτικής κοινότητας εν γένει, είτε τη σωστή εκπαίδευση και ανάπτυξη του μαθητή. Πολύ περισσότερο όταν ο μαθητής βρίσκεται στη παιδική ή στην εφηβική ηλικία. Διατυπώθηκαν διάφορα ζητήματα δυσλειτουργίας της εκπαίδευσης με αυτό τον τρόπο όπως ο κακός σχεδιασμός, η έλλειψη υποδομών και υλικού, καταστάσεις απομόνωσης των παιδιών αλλά και ανισότητας και έλλειψης πρόνοιας για τις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες ή για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Η εκπαιδευτική κοινότητα και ιδιαίτερα η κοινότητα των εκπαιδευτικών, διατύπωσε τους προβληματισμούς της μέσω των συνδικαλιστικών της οργάνων (ΟΛΜΕ, ΕΛΜΕ). Πολύ μεγάλη αντίδραση όμως εκδηλώθηκε όταν το υπουργείο παιδείας ανακοίνωσε την απόφαση 57233/Υ1-15-05-2020, με την οποία ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να αναμεταδώσει την εκπαιδευτική διαδικασία από την φυσική αίθουσα, στο χώρο των μαθητών που η υγεία τους ή η υγεία κοντινών τους ανθρώπων που συμβιώνουν μαζί τους, διατρέχει εξαιρετικά μεγάλο κίνδυνο από την μόλυνση του κορονοϊού COVID-19. Η ιδιαιτερότητα αυτού του είδους διδασκαλίας είναι κάτι πρωτόγνωρο

για τα ελληνικά δεδομένα. Οι αντιδράσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας αν και ήταν σφοδρές, δεν έχουν ακόμα μελετηθεί. Δεν έχει γίνει προς το παρόν καμιά συζήτηση που να εμπλέκει το σύνολο της κοινωνίας πάνω σ' αυτό το σοβαρό ζήτημα που καθορίζει και την κοινωνική συνέχεια όπως την ξέρουμε. Πάνω σε αυτό το σκεπτικό και με δεδομένες τις δυνατότητες που έχει μια τέτοια μελέτη έγινε μια προσπάθεια να διερευνηθεί η θέση των γονέων-κηδεμόνων (πολύ σημαντική ομάδα της εκπαιδευτικής κοινότητας) πάνω σε αυτό ακριβώς το θέμα.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

1.1 Η εκπαίδευση

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί από θεωρητικούς για το τι είναι εκπαίδευση.

- Κατά τον Ξωχέλλη (1986, 1997), η εκπαίδευση με τη σημασία που της αποδίδεται σήμερα στην επιστήμη της παιδαγωγικής είναι: η συστηματική και οργανωμένη διαδικασία αγωγής και μάθησης.
- Κατά τον Piaget (1927), «Η εκπαίδευση συνίσταται στη διαμόρφωση δημιουργών, ακόμη κι αν δεν υπάρξουν πολλοί, ακόμη κι αν οι δημιουργίες του ενός είναι μικρότερες του άλλου. Χρειάζεται η διαμόρφωση εφευρετών, ανακαινιστών, όχι κομφορμιστών».
- Ο Durkheim (1938), διατύπωσε την άποψη ότι εκπαίδευση είναι η δράση που κατευθύνεται από τις γενιές των ενηλίκων στις γενιές εκείνες που δεν είναι ακόμα αρκετά ώριμες για την κοινωνική ζωή.

Λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω αλλά και άλλους θεωρητικούς (Durkheim, 1938· Piaget, 1927, & Ξωχέλλης, 1999), θα μπορούσαμε να πούμε ότι εκπαίδευση είναι μια διαδικασία μετάδοσης γνώσεων, εμπειριών και δεξιοτήτων από μεγαλύτερες γενιές σε νεότερες. Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι η γρηγορότερη, καλύτερη, αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη εξέλιξη του ατόμου ώστε να προσαρμόζεται και να επιβιώνει καλύτερα στο περιβάλλον που ζει.

Ο όρος εκπαίδευση πολλές φορές συγχέεται με τους όρους παιδεία, αγωγή, μόρφωση ή κατάρτιση. Οι παραπάνω όροι ερμηνεύονται ως εξής (Μπαμπινιώτης, 2004):

- «Αγωγή είναι η ανατροφή η το σύστημα εκπαίδευσης και η συμπεριφορά που διαμορφώνονται απ' το σχολείο ή την οικογένεια».
- «Εκπαίδευση είναι θεσμός που αποσκοπεί στη μόρφωση και την ανάπτυξη της προσωπικότητας νέων ανθρώπων με συστηματική διδασκαλία σε ειδικά ιδρύματα».
- «Κατάρτιση είναι α) το να καταρτίζεσαι με κάτι και β) να εκπαιδεύεσαι σε ένα ορισμένο τομέα ή το σύνολο των γνώσεων κάποιου».
- «Μόρφωση α) είναι το σύνολο των γνώσεων που αποκτά κάποιος και β) η διαμόρφωση πχ, διαμόρφωση ίδιας αντίληψης».
- Παιδεία είναι η συστηματική παροχή γνώσεων ή η ψυχική και η πνευματική καλλιέργεια μέσω της εκπαίδευσης».

Το βασικό ζητούμενο για τη εργασία αυτή είναι να κατανοήσουμε περισσότερο το θεσμό της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση μέσα από τη δομή της εμπλέκει λιγότερο ή περισσότερο και τους υπόλοιπους όρους που αναφέρθηκαν. Μπορούμε βέβαια να πούμε ότι παιδεία είναι το αποτέλεσμα που επιτυγχάνουμε μέσα από τη διαδικασία της εκπαίδευσης αλλά, η εκπαίδευση δεν είναι ο μόνος παράγοντας προσέγγισης μιας "καλής" παιδείας. Το αποτέλεσμα της παιδείας είναι απόρροια κοινωνικών πολιτιστικών οικονομικών πολιτικών γεωγραφικών κτλ παραγόντων. Η εκπαίδευση ωστόσο, είναι μια διαρκής προσπάθεια του ανθρώπου να αποκτήσει γνώση ορισμένων χρήσιμων αγαθών για τη ζωή του, τη διαμόρφωση και καλλιέργεια της προσωπικότητάς του, την ομαλή κοινωνική του ένταξη, «αναλαμβάνει να του διαμορφώσει έτσι τις πεποιθήσεις, τις στάσεις και τις αξίες του, ώστε να είναι οργανικά συνδεδεμένες μεταξύ τους και να του διασφαλίζουν κάθε φορά δημιουργικές και θετικές προσαρμογές στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του περιβάλλοντος», όπως και να αποκτήσει σημαντικά εφόδια για την ψυχοπνευματική του εξέλιξη», (Ξωχέλλης, 2000). Μπορούμε λοιπόν να φανταστούμε ότι η διαδικασία της εκπαίδευσης στον άνθρωπο ξεκίνησε με την εμφάνιση του στη γη, τον συνοδεύει σε ολόκληρο το βίο του και θα συνυπάρχει μαζί του για όσο θα υπάρχει το ανθρώπινο είδος πάνω στη γη. Η εκπαίδευση, αν και ξεκίνησε ως μια προσπάθεια απόκτησης βασικών γνώσεων που αφορούν βασικούς κανόνες επιβίωσης και κοινωνικής ένταξης μέσα από βασικούς κανόνες οργάνωσης, στην πορεία εξελίχθηκε και έγινε πιο περίπλοκη. Ο άνθρωπος ενδιαφέρθηκε από νωρίς για μια εκπαίδευση ανώτερη που θα τον εξύψωνε πνευματικά, θα βελτίωνε την κοινωνική του υπόσταση μέσα από κανόνες ηθικής, γνώσεις γραφής, ανάγνωσης μαθηματικών υπολογισμών, βελτίωσης του βιοτικού του επιπέδου και κατανόησης των ανεξήγητων γύρω του. Συστηματοποίησε έτσι την εκπαιδευτική διαδικασία με διάφορα προγράμματα και τεχνικές, ώστε να μπορέσει να έχει καλύτερα αποτελέσματα.

Η εξέλιξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι επίσης ένα από τα χαρακτηριστικά της. Σύμφωνα με τον Piaget (1938) «Ο πρωταρχικός στόχος της εκπαίδευσης στα σχολεία είναι να δημιουργεί άντρες και γυναίκες ικανούς να κάνουν νέα πράγματα και όχι να επαναλάβουν αυτά που έκαναν προηγούμενες γενιές». Για να φτάσει η εκπαιδευτική διαδικασία στους συγχρόνους τρόπους και τα σύγχρονα συστήματα διδασκαλίας έχει περάσει από πολλά στάδια και αναρίθμητες εναλλαγές. Η διδασκαλία δεν ήταν πάντα διαμορφωμένη όπως την αντιλαμβανόμαστε σήμερα (Scheunpflug, 2001· Σοφός, 2016). Στις απαρχές της συστηματικής εκπαίδευσης στην αρχαιότητα, η εκπαίδευση ήταν ιδιωτική υπόθεση. Προσλαμβάνονταν οι λεγόμενοι "Παιδαγωγοί" γι' αυτό το σκοπό έναντι αμοιβής. Άρα η εκπαίδευση ήταν υπόθεση λίγων και εκλεκτών. Γύρω στο 1200 μ.Χ. αναφέρεται για

πρώτη φορά ο όρος «εκπαίδευση» και αναφερόταν σε μια προσπάθεια αναβάθμισης του εργατικού δυναμικού σε χώρες της Ευρώπης που είχαν κάποια βιομηχανική παραγωγή (Herder, 1967). Οι στοιχειώδεις αυτές μορφές μάθησης βοήθησαν στην επερχόμενη βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία του 18^{ου} αιώνα. Την εποχή αυτή η εκπαίδευση αρχίζει να μετασχηματίζεται σε μια διαδικασία πιο ελκυστική και πιο ουσιαστική. Είναι η εποχή που η εκπαίδευση αρχίζει να αντιμετωπίζεται ως δημόσιο αγαθό. Σύμφωνα με τον Durkheim (1938), οι εκπαιδευτικοί μετασχηματισμοί είναι πάντα αποτέλεσμα και ένδειξη των κοινωνικών μετασχηματισμών και βάσει αυτών πρέπει να ερμηνεύονται. Με άλλα λόγια, η εκπαίδευση αλλάζει καθώς αλλάζει η κοινωνία. Κατά τον 20^ο αιώνα έχουμε την μετάβαση απ' το λεγόμενο παλαιό στο νέο σχολείο με σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία της εκπαίδευσης αλλά και στη σχέση εκπαιδευτικού και μαθητή. Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο έχουμε τον ερχομό του κοινωνικού ελέγχου αλλά και τον μετασχηματισμό του εκπαιδευτικού έργου σε επάγγελμα. Τους τελευταίους δυο αιώνες, απ' την βιομηχανική επανάσταση και μετά, αναφερόμαστε στην εκπαίδευση που εδράζεται σε ένα κρατικό πλαίσιο οργάνωσης.

1.2 Οι Σκοποί της Εκπαίδευσης

Οι σκοποί της εκπαίδευσης εξαρτιόνταν πάντα απ' τις ανάγκες της εποχής αλλά και τις ιδιαιτερότητες της κάθε κοινωνίας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η εκπαιδευτική διαδικασία έχει σημαντικό αντίκτυπο και πολλές φορές καθορίζει αποφασιστικά το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό υπόβαθρο της κάθε χώρας. Αποτελεί δε και ένα ουσιαστικό παράγοντα του επιπέδου της δημοκρατίας της. κατά τον Dewey (1916), «Η δημοκρατία πρέπει να αναγεννιέται για κάθε γενιά, και η εκπαίδευση είναι η μαία της». Μερικοί απ' αυτούς του στόχους της εκπαίδευσης όμως γίνονται κοινώς αποδεκτοί. (Herder, 1967· Κόκκοτας, 1983· Banks, 1987· Τσαούσης, 1989· Blackledge, 1995· Ξωχέλλης, 1999· Παπάς, 2000· Χατζηδήμος, 2005, & Marples, 2003), ορισμένοι απ' τους οποίους είναι:

1. Η ανάπτυξη του χαρακτήρα των νέων στις σχέσεις τους με την υπόλοιπη κοινωνία.
2. Η καλλιέργεια και ανάπτυξη της ευφυΐας.
3. Η αναμετάδοση και η ανάπτυξη της εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας.
4. Η προσφορά γνώσεων και η καλλιέργεια δεξιοτήτων στους νέους, ώστε να αποκτήσουν τα απαραίτητα για τη ζωή τους και να συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας ανάλογα πάντα με τις ικανότητές τους.
5. Η ικανότητα των νέων να προσαρμόζονται στο μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

Κατά τον Ο' Connor (1957) οι σκοποί της εκπαίδευσης πρέπει να είναι:

1. Να εφοδιάσει τους ανθρώπους με τις βασικές δεξιότητες (π.χ. ανάγνωση, γραφή, αριθμητική) που τους χρειάζονται α) για να πάρουν τη θέση τους στην κοινωνία και β) να αναζητήσουν περισσότερη γνώση.
2. Να τους εφοδιάζει με επαγγελματική κατάρτιση που θα τους βοηθήσει να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα της ζωής.
3. Να τους ξυπνήσει το ενδιαφέρον και την αγάπη για γνώσεις.
4. Να τους κάνει να αποκτήσουν κριτική σκέψη.
5. Να τους φέρει σε επαφή με την κουλτούρα και τα επιτεύγματα του ανθρώπου και να τους εξασκήσει, ώστε να τα εκτιμούν.
6. Η ηθική εξύψωση του ατόμου, η ανάπτυξη ηθικής συνείδησης και ήθους.

Οι παραπάνω σκοποί δείχνουν ότι η εκπαιδευτική διαδικασία δεν μπορεί παρά να είναι ανεξάρτητη. Το έναυσμα όμως και τα βαθιά της κίνητρα πηγάζουν μέσα απ' την ίδια την κοινωνία αφού απώτερος στόχος της είναι η ανάπτυξη ατόμων ενταγμένων μέσα σ' αυτή χωρίς κοινωνικές διακρίσεις.

Θα πρέπει εδώ να τονιστεί ότι είναι διαφορετικός ο όρος παιδεία από τον όρο εκπαίδευση (Χρηστάκης, 2011). Ο όρος εκπαίδευση, σηματοδοτεί τη συστηματική και οργανωμένη διαδικασία της αγωγής και της μάθησης, που σχεδιάζεται από την πολιτεία και υλοποιείται κυρίως απ' αυτήν (Ξωχέλης, 1999· Παπάς, 2000). Θεσμοθετείται από την πολιτεία, έχει συγκεκριμένους σκοπούς και στόχους, συγκεκριμένο περιεχόμενο, καθορισμένη χρονική διάρκεια και συγκεκριμένα ηλικιακά όρια. Η παιδεία από την άλλη δεν διέπεται από αυστηρούς όρους και κανόνες της πολιτείας ούτε έχει συγκεκριμένα χρονικά ή ηλικιακά όρια. Διαμορφώνεται μέσα από τα ερεθίσματα και τις επιδράσεις του περιβάλλοντος και είναι έννοια πολύ ευρύτερη της εκπαίδευσης (Χρηστάκης, 2011).

Από την άλλη, σκοπός της μάθησης είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων μέσα από τη διαδικασία της διδασκαλίας (Κόμης, 2013). Η διαδικασία αυτή της μάθησης έγινε αντικείμενο μελέτης διαφόρων θεωριών όπως τη θεωρία των συμπεριφοριστών με βασικούς εκπρόσωπους τους Watson και Thorndike, τη θεωρία της σύνδεσης με βασικό εκπρόσωπο τους τον Thorndike, τη θεωρία των εποικοδομητιστών με βασικούς εκπρόσωπους τους Wheatley και Glasserfeld, τη κλασική εξαρτημένη θεωρία με βασικούς εκπρόσωπους τους Pavlov και Watson, τη θεωρία με συντελεστική εξάρτηση του Skinner, την αναπτυξιακή θεωρία του Piaget, τη θεωρία της μάθησης με τη μέθοδο της ανακάλυψης του Bruner κτλ. «Κάθε μια από αυτές τις

θεωρίες εμπλούτισαν την παιδαγωγική φιλοσοφία και παρείχαν χρήσιμα στοιχεία στον σχεδιασμό της διδακτικής διαδικασίας» (Κόμης, 2013). Στις μέρες μας οποιαδήποτε θεωρία κι αν ακολουθείται για τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα πέρα από τη πολύ καλή κατάρτιση του γνωστικού αντικειμένου, δεν νοείται χωρίς την συνεπικουρία των Νέων Τεχνολογιών σε κάθε στάδιο σχεδιασμού. Το 1956 ο Bloom και η ομάδα του (Bloom et al., 1956), ανέπτυξαν μια γνωστική ακολουθία εκπαιδευτικών στόχων που θα πρέπει να θέσει κάθε εκπαιδευτικός για τους μαθητές του. Οι στόχοι αυτοί αναφέρονται σε τρεις τομείς τον νοητικό, τον συναισθηματικό και τον ψυχοκινητικό όπως στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: γνωστική ακολουθία Bloom

Νοητικό	Συναισθηματικό	Ψυχοκινητικό
<ul style="list-style-type: none">• Γνώση• Κατανόηση• Εφαρμογή• Ανάλυση• Σύνθεση• Αξιολόγηση	<ul style="list-style-type: none">• Αντίληψη• Ανταπόκριση• Εκτίμηση• Οργάνωση• Χαρακτηρισμός	<ul style="list-style-type: none">• Αντίληψη• Σύνολα μαθημένων συμπεριφορών• Καθοδηγούμενη ανταπόκριση• Ο μηχανισμός• Σύνθετη προφανής απάντηση• Προσαρμογή• Εκκίνηση

Κατά τον Κόμη (2013), ένα καλό πλάνο σχεδίου μαθήματος διέρχεται από τα στάδια:

- Προσδιορισμός διδακτικού αντικειμένου
- Ανίχνευση προηγούμενων γνώσεων και αναπαραστάσεων
- Καθορισμός των στόχων του μαθήματος
- Δημιουργία διδακτικού υλικού και δραστηριοτήτων μαθήματος
- Αξιολόγηση μαθητή
- Οδηγίες – παρατηρήσεις

Οι ΤΠΕ διαπερνούν όλες τις φάσεις της ανάπτυξης ενός μαθήματος και εμπλέκονται σε όλο το εκπαιδευτικό τρίγωνο (εκπαιδευτικοί, γνώσεις, μαθητές). Σε ένα καλό σχεδιασμό ενός διδακτικού σεναρίου ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εμπλοκή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η σύνδεση αυτή γίνεται ενεργοποιώντας συναισθηματικούς και ψυχοκινητικούς άξονες μάθησης με διάφορους τύπους ψηφιακών αναπαραστάσεων όπως: Δυναμικές (2D, 3D), Διαδραστικές, Συνεργατικές, Οπτικοποιημένες, Πολλαπλά συνδεδεμένες (De Vries, Demetriadis

& Ainsworth, 2009), όπως αναφέρονται στη μελέτη του Δημητριάδη (2015). Εξυπηρετούν δε, ποικίλους διδακτικούς στόχους χαμηλού επιπέδου (απλές γνώσεις και δεξιότητες), που αποτελούν προϋπόθεση για στόχους υψηλού επιπέδου (Bloom, 1956· Κόμης, 2005). Όσον αφορά το ζήτημα των στρατηγικών που ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να ακολουθήσει, λαμβάνοντας υπόψη τον Κόμη (2005), μπορούμε να χωρίσουμε τις εκπαιδευτικές στρατηγικές σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες: α) τον εποικοδομισμό, β) τον κοινωνικό εποικοδομισμό, γ) τη κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση και δ) το συμπεριφορισμό. Η κάθε μια στρατηγική έχει τη βάση της σε κάποια από τις βασικές θεωρίες για την εκπαίδευση και ακολουθεί ανάλογη προσέγγιση. Αυτό συμβαίνει γιατί ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι απλά η μεταφορά γνώσεων και δεξιοτήτων στους μαθητές του αλλά η νοητική, ηθική και κοινωνική διάπλαση της επόμενης γενιάς που θα μας αντικαταστήσει. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα η φράση «παιδείαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν ἀρετὴν», με τον όρο «Παιδεία» εννοούμε κυρίως τη διαπαιδαγώγηση με στόχο την απόκτηση αρετής και των αξιών (Βασικό λεξικό της αρχαίας Ελληνικής). Ενώ η UNESCO ορίζει την Παιδεία ως «τη διάπλαση των διανοητικών δυνάμεων και του χαρακτήρα, ιδιαίτερα με την παροχή συστηματικής μόρφωσης στα σχολεία και στα υπόλοιπα εκπαιδευτικά ιδρύματα».

Ως εκ τούτου ο εκπαιδευτικός οφείλει να συνδράμει στη στήριξη της μάθησης του μαθητή, στην ανάπτυξη του χαρακτήρα του αλλά και των κοινωνικών δεξιοτήτων όπως δεξιοτήτων επικοινωνίας, κοινωνικής αρωγής, αλληλεγγύης κτλ.

Στις μέρες μας καθώς η κοινωνία εξελίσσεται, συμπαρασύρει μαζί της και τις ανάγκες για μια εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να παρακολουθεί τις εξελίξεις. Εξελίξεις που προβάλλουν όλο και περισσότερες απαιτήσεις για απόκτηση μεγαλύτερου όγκου πληροφοριών και γνώσεων. Στις κοινωνίες της γνώσης και της πληροφορίας υπάρχει ολοένα και περισσότερη απαίτηση για προσαρμογή των μαθησιακών συνθηκών με τη χρήση νέων τεχνολογιών, «οι οποίες καθιστούν απαραίτητη τη διαφοροποίηση των ικανοτήτων και των προσόντων των ατόμων» (Kron & Σοφός, 2007).

1.3 Η χρήση του Η/Υ και των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Είναι γεγονός ότι στις μέρες μας η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και των νέων τεχνολογιών που τον συνοδεύουν, αποτελεί και μέρος της καθημερινότητας μας. Για τους περισσότερους ανθρώπους αποτελεί ένα πολύ-εργαλείο για τη δουλειά τους, μέσο επικοινωνίας πηγή πληροφοριών για τους περισσότερους αλλά και μέσο κοινωνικοποίησης για ορισμένους.

Η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση είναι ιδιαίτερης σημασίας για τους μαθητές αν δημιουργεί «μία μοναδική και πολύτιμη συμβολή στη διαδικασία της μάθησης, εμπλουτίζοντας τις

εκπαιδευτικές εμπειρίες και παράγοντας για πρόσβαση σε ένα ευρύ curriculum» (HMI, 1990). Επίσης οι Η/Υ και οι νέες τεχνολογίες, χαρακτηρίζονται ως πολύπλευρα διδακτικά εργαλεία που στόχο δεν έχουν να αντικαταστήσουν το δάσκαλο στην αίθουσα αλλά να τον βοηθήσουν στο έργο του και να του δημιουργήσουν τις καλύτερες συνθήκες για μάθηση (Τσαμπαρλή & Τσιμπιδάκη, 2003). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση αποτελούν χρήσιμα εργαλεία τα οποία βοηθούν τους μαθητές να αναπτύξουν βασικές μαθησιακές δεξιότητες με τρόπο και σε βαθμό που χωρίς την τεχνολογία θα ήταν ανέφικτες (Gonier, 1989). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών οι Η/Υ δίνουν εκπαιδευτικές δυνατότητες όπως τη διασκεδαστική και ενδιαφέρουσα μάθηση, τη παρουσίαση γεγονότων με πολλαπλό τρόπο, ενεργοποιούν το μαθητή στη διαδικασία της μάθησης, εξατομικεύουν τη διδασκαλία με κατάλληλη ανατροφοδότηση, παρέχουν έλεγχο και αυτοέλεγχο στη διαδικασία της διδασκαλίας, συνδέουν τη μάθηση με την καθημερινότητα, παρέχουν δυνατότητες συνεργατικής μάθησης, αναδεικνύουν τον διευκολυντικό, παροτρυντικό, συντονιστικό και διαμεσολαβητικό ρόλο του εκπαιδευτικού στη μαθησιακή διαδικασία (Μπαβέλης, 2002). Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε την συμβολή των ΤΠΕ στα παιδιά. Κατά τους (Garrett, 1996· Bozic & Murdoch, 1996, & Detheridg, 1997), η χρήση της τεχνολογίας ενισχύει την κοινωνική αλληλεπίδραση, την επικοινωνία, τη συνεργασία και τη συζήτηση. Κατά τον (Reason, 1994), ο Η/Υ είναι το ιδανικό μέσο για εξάσκηση και πρακτική στη εκπαιδευτική διαδικασία και ως εκπαιδευτικός είναι χαρισματικός γιατί, είναι υπομονετικός, (ο μαθητής μπορεί να έχει τον χρόνο του χωρίς να πιέζεται) αμερόληπτος, (δεν επηρεάζεται από συναισθηματισμούς), συνεπής, (βγάζει τα ίδια αποτελέσματα ανεξάρτητα από το ποιος εκπαιδύεται) και ακούραστος(αφού μπορεί να επαναλαμβάνει την ίδια εργασία άπειρες φορές).

Συνοψίζοντας, η έλευση των νέων τεχνολογιών και η χρήση του Η/Υ στον χώρο της μάθησης, έφερε επανάσταση, έδωσε λύσεις που δεν θα μπορούσαν να γίνουν χωρίς την χρήση τους, έδωσε κίνητρα και ενεργοποίησε άτομα που χωρίς αυτή τη βοήθεια και την προσφορά δεν θα είχαν την εξέλιξη που έχουν τώρα. Με τη σωστή χρήση του ο υπολογιστής και με τις πολύπλευρες δυνατότητες τις οποίες προσφέρει αποδεικνύει όπως αναφέρει ο Anderson (1999), ότι είναι η πιο πολύπλευρη εφεύρεση.

Ωστόσο επειδή σε πολλές περιπτώσεις είναι δύσκολο να προσδιοριστεί τι θα λειτουργήσει καλύτερα όταν χρησιμοποιούμε μια νέα τεχνολογία, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να χρησιμοποιούν την καλύτερη κατά την κρίση τους, η οποία θα πρέπει να βασίζεται στην προϋπόθεση της λιγότερο επικίνδυνης υπόθεσης. Η λιγότερο επικίνδυνη υπόθεση είναι ένας κανόνας που καθορίζει ότι «ελλείψει καθοριστικών δεδομένων, οι αποφάσεις πρέπει να βασίζονται σε παραδοχές οι οποίες, εάν είναι εσφαλμένες, θα έχουν την λιγότερο επικίνδυνη

επίδραση όταν οι μαθητές θα είναι σε θέση να λειτουργήσουν ως ανεξάρτητοι ως ενήλικες» (Donnellan, 1984).

1.4 Η απόσταση εκπαίδευση

Στην συνηθισμένη μορφή εκπαίδευσης έχουμε στο μυαλό μας μια ταυτόχρονη παρουσία εκπαιδευτικού και μαθητή σε ένα συγκεκριμένο χώρο εκπαίδευσης όπου με μια αμφίδρομη επικοινωνία και τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού συντελείται η εκπαιδευτική διαδικασία. Η διδασκαλία αυτή οργανώνεται θεσμικά, εφαρμόζεται με μαζικό τρόπο και διαμορφώνεται σε διάφορα επίπεδα τάξεων, αντικειμένων, κτλ, βασισμένη στο «διδασκτικό τρίγωνο» Μαθητής, Εκπαιδευτικός, Περιεχόμενο (Σοφός, 2016). Στην από απόσταση εκπαίδευση όμως εκπαιδευτικός και εκπαιδευόμενος αμφοτέρωθεν, δεν βρίσκονται μέσα στον ίδιο χώρο. Πολλές φορές μάλιστα ο πρώτος μπορεί να είναι χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά απ' τον άλλον και η επικοινωνία τους γίνεται με διάφορα μέσα επικοινωνίας συμβατικά (ταχυδρομείο, τηλέφωνο κτλ.) ή με τη ηλεκτρονικών υπολογιστών, του διαδικτύου και τη χρήση νέων τεχνολογιών. Η όλη διαδικασία δηλαδή πραγματοποιείται ηλεκτρονικά (Keegan, 2001). Εκπαίδευση από απόσταση ωστόσο, μπορούμε να έχουμε και όταν αυτή συντελείται στον ίδιο χώρο αλλά σε διαφορετικό χρόνο. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός αφήνει σημειώσεις στο γραφείο που ο μαθητής σε άλλο χρόνο θα πάει να μελετήσει. Παρόλα αυτά η απόσταση δεν εντοπίζεται μόνο στο χώρο ή στο χρόνο. Μπορεί να έχουμε απόσταση και όταν δεν υπάρχει αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή (Κωσταλίας & Τσαμπίκα, 2009).

Η από απόσταση εκπαίδευση οφείλει την εξέλιξη της στη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας. Αυτή η εκπαιδευτική προσέγγιση άρχισε να οργανώνεται και να συστηματοποιείται μετά την βιομηχανική επανάσταση, την ανάπτυξη της τεχνολογίας των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών (Shih, 2002). Αρχικά, ξεκίνησε σαν μέθοδος διδασκαλίας μερικής φοίτησης αξιοποιώντας την αλληλογραφία μέσω ταχυδρομείου, με τη χρήση του ραδιοφώνου, του τηλεφώνου και της τηλεόρασης. Τα τελευταία χρόνια εκμεταλλεύεται σχεδόν όλες τις μορφές της νέας τεχνολογίας όπως τα smartphones, το pc, μέχρι τις νέες διαδικτυακές τεχνολογίες και δορυφόρους (Keegan, 2001).

Τα χαρακτηριστικά που διέπουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σχετίζονται με την απόσταση και τη χρήση τεχνικών ή τεχνολογικών μέσων στη διαδικασία και στη μάθηση. Ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της κατά τον Keegan (2001) είναι τα ακόλουθα:

- η απόσταση που χωρίζει τον εκπαιδευτή από τον εκπαιδευόμενο, f
- η διαμεσολάβηση του εκπαιδευτικού οργανισμού, f
- η χρήση τεχνικών μέσων, f

- η πρόβλεψη αμφίδρομης επικοινωνίας εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, *f*
- η πιθανότητα πραγματοποίησης περιστασιακών συναντήσεων, και *f*
- το γεγονός ότι συνιστά βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης.

Πολλοί είναι οι ορισμοί για το είδος αυτό της εκπαίδευσης που έχουν δοθεί στην διεθνή αλλά και στην εγχώρια βιβλιογραφία (Barbour & Reeves, 2009· Lewis, 2008· Clark & Smith, 2005), Distance learning', 'Electronic learning', 'On line learning', 'Mobile learning', 'Hybrid learning', 'Virtual learning', 'Virtual schools', 'Cyber schools', 'Homeschooling) όπως αναφέρονται στους Μίμινου, και Σπανακά (2013), και ερμηνεύονται ως εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας/σπουδές δι' αλληλογραφίας, σπουδές κατοίκων, ανεξάρτητες σπουδές, εξωτερικές σπουδές, εξ αποστάσεως διδασκαλίας και εξ αποστάσεως μάθηση, αναδεικνύοντας έτσι τις περισσότερες φορές την επιρροή που ασκεί η ανάπτυξη της τεχνολογίας στη διαδικασία της εκπαίδευσης.

Η από απόσταση σχολική εκπαίδευση είναι η εκπαίδευση που παρέχεται από απόσταση σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όταν μιλάμε για από απόσταση σχολική εκπαίδευση αναφερόμαστε σε τρεις κύριες μορφές (Βασάλα, 2005· Μίμινου & Σπανακά, 2013).

- Στην αυτοδύναμη σχολική από απόσταση εκπαίδευση. Αυτή περιέχει ταυτόσημα ολοκληρωμένα προγράμματα που προσμοιάζουν με το κλασικό σύστημα εκπαίδευσης και κάποιες διαφορές όσον αφορά το είδος του υλικού επικοινωνίας. Παρέχεται με τη μορφή σύγχρονης ή και ασύγχρονης επικοινωνίας. Οι εκπαιδευόμενοι φοιτούν σε οργανωμένους εκπαιδευτικούς οργανισμούς με ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών που οδηγούν σε τίτλους σπουδών αντίστοιχων των συμβατικών.
- Στη συμβατική από απόσταση εκπαίδευση η οποία αν και ακολουθεί τις μεθόδους της αυτόνομης, λειτουργεί όμως παράλληλα και ο ρόλος της είναι ενισχυτικός του κλασικού – συμβατικού τρόπου διδασκαλίας.
- Στη μεικτή ή πολυμορφική ή συνδυαστική εκπαίδευση, η οποία λειτουργεί με τη συνεργασία κλασικών – συμβατικών με διδακτικές εκπαιδευτικές πρακτικές από απόσταση.

Η από απόσταση εκπαίδευση μπορεί να υλοποιηθεί με διάφορους τρόπους και εργαλεία (με αλληλογραφία με ραδιοφωνική μετάδοση με τη χρήση της τηλεόρασης η με τη χρήση των υπολογιστών), και διακρίνεται σε δυο βασικές κατηγορίες

- Την σύγχρονη από απόσταση εκπαίδευση στην οποία υπάρχει ταυτόχρονη αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου. Σ' αυτή την περίπτωση η διδασκαλία διεξάγεται συνήθων με τη μορφή τηλεδιασκέψεων.

- Την ασύγχρονη από απόσταση εκπαίδευση στην οποία οι συντελεστές, εκπαιδευτικός και εκπαιδευόμενοι, βρίσκονται σε διαφορετικό χώρο αλλά συγχρόνως, ο χρόνος δημιουργίας του μαθήματος είναι διαφορετικός απ' το χρόνο παράδοσης. Για παράδειγμα επικοινωνία μέσω e-mails ή εκπαίδευση με αυτοδύναμα μαθήματα (MOOCS).

Η από απόσταση εκπαίδευση αποτελεί ένα εργαλείο για ευέλικτες μορφές μάθησης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και επιμόρφωσης από τον 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα. (Βεργίδης, Λιοναράκης, Λυκουργιώτης, Μακράκης, & Ματραλής, 1999). Σε καμιά περίπτωση όμως δεν μπορεί, η από απόσταση εκπαίδευση να θεωρηθεί πανάκεια, παρά το γεγονός πως έρχεται να καλύψει κενά, που έχουν καταγραφεί από τις συμβατικές εκπαιδευτικές πρακτικές (Καρούλης, 2000· Λιοναράκης, 2005· & Αναστασιάδης, 2014).

1.5 Ανοιχτή από απόσταση εκπαίδευση, παράγοντες επιτυχίας της

Ο σημαντικότερος παράγοντας που επηρεάζει τη λειτουργία της από απόσταση εκπαίδευσης είναι η «ανοιχτότητα», που με μια πιο ελεύθερη ερμηνεία θα λέγαμε ότι είναι η “προσβασιμότητα”. Η ανοιχτότητα βέβαια είναι μια έννοια που μπορεί να τη συναντήσουμε και στη δια ζώσης εκπαίδευση (Κόκκος, 1999· Τζέμου & Σοφός, 2013), αλλά είναι κυρίως συνυφασμένη με την από απόσταση εκπαίδευση και έχει ως στόχο την χωρίς περιορισμούς πρόσβαση στην εκπαίδευση. Κατά τους Τζέμου και Σοφός (2013), «Τα ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης καλούνται να ξεπεράσουν τους περιορισμούς που θέτουν τα παραδοσιακά συστήματα, υιοθετώντας την αντίληψη ότι η “μόρφωση είναι δικαίωμα όλων». Πως προσδιορίζεται όμως η ανοιχτότητα; Αρκετοί έχουν αρθρογραφήσει πάνω στο θέμα των κριτηρίων για την ανοιχτότητα (Race, 1989· Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1998, 1999· Keegan, 2001· Holmberg, 1986· Τζέμου & Σοφός, 2013). Συνοπτικά, τα βασικά χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, που έχουν καταγραφεί και σχετίζονται με την ανοικτότητα είναι τα εξής:

- Ο ρυθμός. Στην ανοικτή εκπαίδευση ο εκπαιδευόμενος επιλέγει το ρυθμό μελέτης του και αναλαμβάνει την ευθύνη για τις επιλογές του σε ότι αφορά τη μάθηση.
- Ο τόπος. Ο μαθητευόμενος επιλέγει ο ίδιος που να μελετήσει.
- Ο χρόνος. Οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να μελετήσει όποτε αυτός επιλέξει.
- Οι διαδικασίες. Ο εκπαιδευόμενος επιλέγει τον τρόπο που θα μάθει αλλά και τους στόχους που θα βάλει.
- Το υλικό. Το εκπαιδευτικό υλικό είναι πολύ σημαντικό για την απόδοση του εκπαιδευόμενου όταν μάλιστα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντά του.

- Επιλογή των μαθημάτων απ' τον εκπαιδευόμενο
- Επιλογή της στρατηγικής μάθησης απ' τον εκπαιδευόμενο
- Ελεύθερη πρόσβαση στις πηγές απ τον εκπαιδευόμενο
- Δεν υπάρχουν οικονομικοί ή κοινωνικοί περιορισμοί
- Δεν αποτελούν εμπόδιο τυπικά προσόντα
- Δεν υπάρχει περιορισμός στο χρόνο εισαγωγής, & στην διάρκεια φοίτησης
- Ανοικτά μέσα μεταφοράς εκπαιδευτικού υλικού

Είναι λοιπόν κατανοητό το γεγονός ότι η ανοιχτότητα καλύπτει σχεδόν όλες τις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις ώστε ένας μαθητευόμενος όπως μαθητής με ιδιαίτερο ταλέντο ή κλίση, μαθήτρια έγκυος, μαθητής με κάποιας μορφής κινητική ή ψυχική αναπηρία κ.α. (Βασάλα, 2005), δίνοντας έτσι άλλες προοπτικές και δυνατότητες στην από απόσταση εκπαίδευση.

1.6 Η από απόσταση εκπαίδευση και οι αρνητικές επιπτώσεις που ελλοχεύουν, Ο αντίκτυπος για τους ανήλικους μαθητές

Είναι προφανές ότι η τεχνολογία έδωσε τεράστια ώθηση σε όλους τους τομείς της ζωής του ανθρώπου. Δεν υπάρχει σήμερα επιστημονικός κλάδος που να μη χρησιμοποιεί μέρος της τεχνολογίας για την εξέλιξη του. Άλλωστε καθημερινά μαθαίνουμε και τις περισσότερες φορές θαυμάζουμε τα επιτεύγματα των νέων τεχνολογιών. Τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στην από απόσταση εκπαίδευση έχει συμβάλει πάρα πολύ στη διαμόρφωση ενός νέου περιβάλλοντος στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς (Αναστασιάδης, 2014). Οι νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι της καθημερινότητας των νέων και στην εκπαίδευση αλλά και στην κοινωνική τους ζωή. Οι νέοι περνούν πολλές ώρες απ' το χρόνο τους μπροστά στην οθόνη. Ωστόσο υπάρχουν αρκετές αρνητικές συνέπειες από τη χρήση αυτών των νέων τεχνολογιών που θα πρέπει να επισημάνουμε και ιδιαίτερα τις παρενέργειες απ' την πολύωρη χρήση του διαδικτύου. Οι παρενέργειες αυτές μπορεί να οφείλονται σε διάφορους λόγους όπως ο εθισμός στο διαδίκτυο, η λανθασμένη ή υπερβολική χρήση του, η ιδιαίτερη ψυχοσωματική υγεία του κάθε ατόμου, ο διαδικτυακός εκφοβισμός κτλ. Είναι σημαντικό να τονίσουμε κάποιους σημαντικούς κινδύνους που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουν οι ανήλικοι μαθητές με την έκθεσή τους στις Νέες Τεχνολογίες και ιδιαίτερα στο διαδίκτυο.

1.6.1 Εθισμός στο διαδίκτυο

Η λέξη εθισμός βγαίνει από το ρήμα Ἐθίζω = συνηθίζω κάποιον (Ελληνικό Ερμηνευτικό Λεξικό). Η λέξη όμως αυτή έχει αρνητική έννοια και ερμηνεύει τη εξάρτηση που έχει ένα άτομο σε ουσίες ή σε κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα. Χαρακτηρίζεται δε από πολλά στάδια ανάλογα με την ένταση της εξάρτησης. Σε πολλούς ανθρώπους όταν η ένταση της εξάρτησης είναι μεγάλη γίνεται τρόπος ζωής. Πολλά εκατομμύρια άνθρωποι βιώνουν τις συνέπειες απ τον εθισμό τους σε ουσίες ή σε κάποια επαναλαμβανόμενη δραστηριότητα. Στην πραγματικότητα οι άνθρωποι αυτοί δυσκολεύονται ή αδυνατούν να περιορίσουν την χρήση των ουσιών που παίρνουν ή των δραστηριοτήτων που κάνουν (εκτός των φυσιολογικών ορίων), αν και κατανοούν τις αρνητικές συνέπειες που υφίστανται. Ειδικότερα για τη χρήση του διαδικτύου βιβλιογραφία αναφέρει κάποια κριτήρια που οριοθετούν την υπερβολική του χρήση (Stoll, 2002· Young & Kimberly, 2001· Bai et al., 2001· Beard & Wolf, 2001· Davis et al., 2002· Holden, 2001· Mitchell, 2000· Shapira et al., 2000· Treuer et al., 2001). Αν ισχύουν τρία απ' τα παρακάτω κριτήρια τότε μπορούμε να πούμε ότι η χρήση του διαδικτύου απ' το συγκεκριμένο άτομο είναι υπερβολική. Αυτά μπορεί να είναι:

1.6.2 Ψυχοσωματικά προβλήματα υγείας

1.6.2.1 Ψυχικά προβλήματα:

Ψυχικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από την κακή χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι: συμπτώματα Συνδρόμου Απόσυρσης (ψυχοκινητική υπερένταση, ηθελημένη ή εκούσια κίνηση πληκτρολόγησης, υπερβολικό άγχος, εμμονή για το διαδίκτυο, διάφορα όνειρα με θέμα το διαδίκτυο κ.α.), χρήση διαδικτύου ώστε να αποφύγει τα παραπάνω συμπτώματα, αίσθηση ευφορίας όση ώρα βρίσκεται το άτομο στον υπολογιστή, αίσθημα κενού και θλίψης όταν το άτομο δε βρίσκεται στον υπολογιστή, παραμονή σε ζωντανή αναμετάδοση για πολύ περισσότερο χρόνο απ' τον προβλεπόμενο, υπερβολική δαπάνη χρημάτων (για υλικό και λογισμικό) και σπατάλη χρόνου για τη χρήση του διαδικτύου, παραμέληση οικογένειας και φίλων, μείωση της λειτουργικότητας του ατόμου, της κοινωνικότητάς του, παραμέληση του εαυτού του και της προσωπικής του φροντίδας υγιεινής, παραμέληση της ανάγκης του ύπνου, συγκρούσεις στην οικογένειά του και στον κοινωνικό του περίγυρο, μειωμένη σχολική απόδοση, αποφυγή παραδοχής των δραστηριοτήτων στην οικογένεια και τους φίλους, το άτομο εξακολουθεί να ασχολείται αρκετά με το διαδίκτυο παρά το γεγονός ότι γνωρίζει τις αρνητικές συνέπειες της πράξης του.(Stoll, 2002)

1.6.2.2 Σωματικά προβλήματα

Αν και οι συνέπειες στο ανθρώπινο σώμα από τη μακρόχρονη χρήση του διαδικτύου είναι πολύ λιγότερες σε σχέση με άλλου είδους εθισμούς, είναι ωστόσο σημαντικές και πολλές φορές αρκετά σοβαρές. Οι περιπτώσεις με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι: Διατροφικές διαταραχές, διαταραχές του ύπνου και αλλαγή των συνηθειών ύπνου, μυοσκελετικές παθήσεις (π.χ. σκολίωση), μειωμένη αθλητική δραστηριότητα, ξηρά μάτια – μυωπία, ημικρανίες, παραμέληση προσωπικής υγιεινής. (Young, 2001). Παρατηρούνται επίσης: παχυσαρκία, μυοσκελετικά προβλήματα όπως: τενοντίτιδες, σύνδρομο καρπιαίου σωλήνα, άλλες κακώσεις νεύρων και πόνοι στην πλάτη και στον αυχένα λόγω κακής στάσης του σώματος. Επαναλαμβανόμενες κινήσεις δακτύλων οδηγούν στη δημιουργία φλεγμονών στα καρπιαία οστά αλλά και στη συμπίεση του μέσου βραχιόνιου νεύρου. Προβλήματα οφθαλμών λόγω πολύωρης ακινησίας στην οθόνη όπως πόνος, ξηροφθαλμία, φαγούρα, κάψιμο στα μάτια, θολή όραση ή και διπλωπία. Τα παιδιά διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο δεδομένου του ότι το οπτικό τους σύστημα δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί επαρκώς και είναι πιο ευάλωτα (Bol & Med, 2004). Σύμφωνα με τον Μάτσα (2003), οι χρήστες που είναι εθισμένοι στη χρήση του διαδικτύου χρησιμοποιούν το διαδίκτυο από 40 έως και 80 ώρες την εβδομάδα, σε μερικές περιπτώσεις παραμένουν συνδεδεμένοι για μέχρι και 20 ώρες, παραμένουν άπνοιο ενώ βρίσκονται απασχολημένοι στο διαδίκτυο σε ώρες που κανονικά θα έπρεπε να κοιμούνται, πχ, 2:00, 3:00 ή και 4:00 π.μ.

Όλα τα παραπάνω οδηγούν το άτομο στο έχει δυσκολίες στη μάθηση, διάσπαση προσοχής, βίαιη συμπεριφορά λόγω της έντασης που βιώνει από μερικά ηλεκτρονικά παιχνίδια, αίσθημα υπερβολικής κόπωσης που οδηγεί πολλές φορές στην κατανάλωση ποσοτήτων καφεΐνης, πτώση του ανοσοποιητικού συστήματος κ.α.

1.6.3 Κίνδυνοι κοινωνικής αποξένωσης:

Η πολύωρη ενασχόληση των νέων με το διαδίκτυο επιφέρει μειωμένη επαφή με την οικογένεια, την παρέα των συνομήλικων, τη σχολική κοινότητα και γενικά σημειώνουν λιγότερες κοινωνικές επαφές και αλληλεπιδράσεις (Zboralski et al., 2009). Είναι γεγονός ότι πολλές φορές τα άτομα με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων έρχονται πιο κοντά εκμηδενίζοντας τις γεωγραφικές αποστάσεις. Διενεργείται έτσι μια ιδιότυπη κοινωνικοποίηση των ανθρώπων μέσω διαδικτυακών επαφών όπως τηλεδιασκέψεις, φωνητικές κλήσεις, ανταλλαγές μηνυμάτων, διεξαγωγή παιχνιδιών κτλ. Επιτυγχάνει εικονική σύνδεση πολλών ατόμων αλλά αυτά παραμένουν κοινωνικά απομονωμένα λόγω του ότι το χρόνο τους τον ξοδεύουν στο διαδίκτυο και όχι σε πραγματικές κοινωνικές σχέσεις. Η φυσική αυτή απομόνωση

μπορεί να εξελιχθεί και σε στάδιο κατάθλιψης (Mythily et al; 2008). Επιπλέον όσο ο έφηβος ασχολείται με τα κοινωνικά δίκτυα μειώνει τις κοινωνικές του δεξιότητες. (Bol & Med 2004). Ερευνητές (Turkle, 2002), υποστηρίζουν ότι αν το άτομο είναι από τη φύση του απομονωμένο με τη χρήση του διαδικτύου θα απομονωθεί ακόμα περισσότερο, ενώ αν είναι άτομο κοινωνικό θα ενισχύσει τη κοινωνικότητα του. Γενικότερα η πολύωρη ενασχόληση ενός ατόμου με το διαδίκτυο υποβαθμίζει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για μια στοιχειώδη συναισθηματική επάρκεια. (Χρούσος, 2008)

1.6.4 Κίνδυνοι καταπάτησης προσωπικών δεδομένων:

Η εκπαίδευση με τη χρήση διαδικτύου είναι ένας χώρος που εκπλήσσεται συνεχώς. Σ' αυτόν τον τομέα η χώρα μας άρχισε να μπαίνει δυναμικά τα τελευταία χρόνια και φιλοδοξεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Σε ένα περιβάλλον που εξελίσσεται συνεχώς, το εκπαιδευτικό μας σύστημα προσπαθεί αξιοποιώντας όλο και περισσότερες νέες τεχνολογίες, απ' τη μια να καλύψει τις όποιες δυσλειτουργίες της παραδοσιακής εκπαίδευσης, και απ' την άλλη να τη βελτιώσει και να την εξελίξει πέρα απ' τα συμβατικά όρια της. όμως η ανάγκη εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης και η σπουδή (λόγω covid-19) για την εφαρμογή της στο σύνολο του εκπαιδευόμενου πληθυσμού, εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους καταπάτησης προσωπικών δικαιωμάτων τόσο τον εκπαιδευτών, όσο και των εκπαιδευόμενων. Το άρθρο 4 του νόμου 2472/97 περί προστασίας προσωπικών δικαιωμάτων στο 2^ο κεφάλαιο ορίζει ότι, για να είναι νόμιμη η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να ακολουθεί τέσσερις βασικές αρχές (Αλεξοπούλου, 2008).

- a) την αρχή της νομιμότητας,
- b) την αρχή της αναλογικότητας,
- c) την αρχή της ακρίβειας και
- d) την αρχή της χρονικής διάρκειας τήρησης των δεδομένων.

Ειδικότερα όσον αφορά την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Ελλάδα καθορίζεται από το νόμο 341/2006 ο οποίος ενσωματώνει την κοινοτική οδηγία 2002/58/EK. στον ίδιο νόμο αλλά και στον 3674/2008 καθορίζονται και οι κατ' εξαίρεση παραβιάσεις αυτών των δικαιωμάτων για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για έκτακτη ανάγκη δημοσίου συμφέροντος, πράγμα που ρυθμίζεται με τη διασφάλιση του απορρήτου (ΝΟΜΟΣ 3674/2008 - ΦΕΚ 136/Α'/10.7.2008).

Η παγκόσμια εκπαιδευτική κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η χώρα μας στην προσπάθειά τους να διασφαλίσουν όσο γίνεται την απρόσκοπτη λειτουργία της εκπαιδευτικής

διαδικασίας, αξιοποιούν ένα νομικό οπλοστάσιο το οποίο βασίζεται στην εμπειρία απ' την γενικότερη λειτουργία του διαδικτύου σε άλλους τους τομείς. Το σύνταγμα της Ελλάδας στο άρθρο 9^A, περί προστασίας προσωπικών δεδομένων ορίζει ότι: ο «Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει.» Το Άρθρο 9^A του Συντάγματος κατόπιν αναθεώρησης που αναγράφονται στο Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων. Το θέμα της προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων, αλλά και της προστασίας προσωπικών δεδομένων προβληματίζει ιδιαίτερα την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι εκπαιδευτικοί ανησυχούν και προβληματίζονται για την έκθεση εργασιών τους που εμπίπτουν στη σφαίρα των πνευματικών δικαιωμάτων από την έκθεση στο διαδίκτυο. Προβληματίζονται και ανησυχούν επίσης για τη χρήση εκπαιδευτικού υλικού που εμπίπτει στην προστασία προσωπικών δικαιωμάτων. Κι αυτό γιατί υπάρχει ο κίνδυνος κλοπής, μεταποίησης ή κακόβουλης χρήσης των εργασιών τους. Οι μαθητές και οι γονείς τους ανησυχούν ιδιαίτερα από την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο και τους κινδύνους που αυτή συνεπάγεται. Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως αυτή της 24/2006 & N. 3917/2011 (ΦΕΚ Α' 22/21-2-2011). Με την 608/2001 απόφαση ορίστηκαν τα όρια στα οποία δικαιούνται να κινείται ο δάσκαλος προκειμένου να ελέγχει μαθητή κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, ενώ, τέλος, με την 1830/2001 οδηγία για την επεξεργασία των δεδομένων των εργαζομένων έγινε ερμηνεία του Ν.2472/1997 στον ευαίσθητο τομέα των εργασιακών σχέσεων Για τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής των χρηστών, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες ιδρύθηκε η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων (ΑΠΔΠΧ), με τον νόμο 3471 / 2006. (Γενική γραμματεία γενικών και κοινοβουλευτικών θεμάτων, 2020).

Ωστόσο πρόκειται για ένα περιβάλλον εντελώς καινούργιο στο οποίο παρόλη την τεράστια προσπάθεια των ειδικών δεν λείπουν οι δυσάρεστες εκπλήξεις για ορισμένους χρήστες. Το πρόβλημα γίνεται πολύ πιο σοβαρό όταν πρόκειται για εκπαίδευση που γίνεται σε ανηλικούς. Ηλεκτρονικό έγκλημα είναι αυτό που σχετίζεται με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή που βρίσκεται σε σύνδεση με το διαδίκτυο. Το έγκλημα τελείται με διείσδυση τρίτων από απόσταση με αθέμιτη παράκαμψη των συστημάτων ασφαλείας προσώπων επιχειρήσεων ή οργανισμών. Η αθέμιτη αυτή διείσδυση έχει σαν στόχο κυρίως αντιγραφή δεδομένων και αρχείων του κατόχου για αθέμιτο ίδιο όφελος. Πολλές φορές ο κίνδυνος είναι ακόμα μεγαλύτερος και μπορεί να βλάψει την υγεία του θύματος ακόμα και τη ζωή του. Ο κίνδυνος είναι ακόμα μεγαλύτερος για τους ανηλικούς (Συνήγορος του πολίτη, 2008). Εκτός του ηλεκτρονικού υπολογιστή, οποιαδήποτε κινητή συσκευή μπορεί να γίνει εργαλείο διάπραξης διαφόρων ειδών ηλεκτρονικού εγκλήματος όπως τη πρόσβαση σε παράνομο ρατσιστικό ή

πορνογραφικό υλικό, μέσο εξύβρισης, δυσφήμισης, απειλής, εκβίασης, προσβολής απορρήτων, ή διασποράς ιών. Μπορεί επίσης και η ίδια η συσκευή να γίνει θύμα εγκληματικής πράξης με την αθέμιτη πρόσβαση, την υποκλοπή και την αλλοίωση δεδομένων, την αθέμιτη χρέωση λόγω τηλεπικοινωνιακής απάτης, τη καταστροφή λειτουργικών προγραμμάτων, τη παγίδευση ζωτικών λειτουργιών συστημάτων ελεγχόμενων από υπολογιστή κλπ απάτη, τη πλαστογραφία, τη παράνομη επέμβαση σε σύστημα, την υποκλοπή στοιχείων, τη παραβίαση κρατικών ή ιδιωτικών απορρήτων, το διακινούμενο επιβλαβές και παράνομο περιεχόμενο όπως ρατσισμός, τη τρομοκρατία, τη παιδική πορνογραφία, τις προσβολές πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας κ.α. (Συνήγορος του πολίτη, 2008).

Ειδικότερα για τον κίνδυνο από την έκθεση των ανηλίκων στο διαδίκτυο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το 1996 ακόμα, υπερψήφισε την πράσινη βίβλο για την πρόληψη και διάδοση παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο και ιδιαίτερα παιδικής πορνογραφίας (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_96_930). Στην οδηγία αυτή περιγράφονται οι όροι και οι προϋποθέσεις αξιοποίησης υλικού που αφορά προσωπικά και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Στη χώρα μας, οι ανήλικοι προστατεύονται μέσα από το γενικό νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την προστασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων και την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των ανηλίκων. Την ευθύνη για τη διαχείριση των πληροφοριακών συστημάτων που αφορούν την εκπαίδευση έχει το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (Π.Σ.Δ.) στο οποίο είσοδος επιτρέπεται μόνο σε πιστοποιημένους, εγγεγραμμένους στο σύστημα. Ο όγκος αυτών των πληροφοριών ο οποίος είναι στην πλειονότητα τους ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται από ένα σύνολο νομοθετημάτων του ελληνικού κράτους.

Στην καρδιά αυτών των νομοθετημάτων βρίσκεται η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες που έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό νομοθετικό οπλοστάσιο. Υπεύθυνο για την επεξεργασία αυτών των δεδομένων είναι κατ' αρχήν το υπουργείο παιδείας εκτελεστικό όργανο αποτελούν οι εκπαιδευτικοί και οι διοικητικοί υπάλληλοι της εκπαίδευσης και πεδίο εφαρμογής είναι οι μαθητές και οι κηδεμόνες τους που έχουν και την ευθύνη της διαπαιδαγώγησής τους. Οι μαθητές, που στην πλειονότητά τους είναι ανήλικοι, βρίσκονται σε ένα πολύ σημαντικό στάδιο της πνευματικής και ψυχοσωματικής τους ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι, οι πληροφορίες που αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα των ανηλίκων μαθητών, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής από επαγγελματίες που γνωρίζουν πως ακριβώς θα τα χειριστούν, έτσι ώστε να διασφαλίσουν τη σωστή χρήση τους έναντι κινδύνων που караδοκούν. Γίνεται έτσι κατανοητό το ειδικό βάρος που υφίστανται οι εκπαιδευτικοί στην

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

προσπάθειά τους να επιτελέσουν σωστά το έργο τους, διασφαλίζοντας παράλληλα κυρίως, τους μαθητές από πιθανούς κινδύνους στο διαδίκτυο.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΙΚΟΝΟΡΟΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (live streaming)

2.1 Αξιοποίηση της εικονοροής δεδομένων (live streaming) Δυνατότητες και Προβληματισμοί

Η αξιοποίηση της εικονοροής δεδομένων (live streaming) αποτελεί ένα νέο εργαλείο σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων. Στην προσπάθεια υποστήριξης διδασκαλίας με εξ αποστάσεως εκπαίδευση ατόμων που αδυνατούν να παραβρεθούν στην αίθουσα με φυσική παρουσία, αποτελεί μια καινοτομία που υπόσχεται να βοηθήσει αρκετά. Οι τεχνολογίες εικονοροής ή ροής δεδομένων (streaming media), πρωτοεμφανιστήκαν το 1995 (Βάθη & Γεωργιάδη, 2013) και παρουσιάζουν μια αξιοσημείωτη πρόοδο. Αποτελούν δε, μια μορφή πολλά υποσχόμενης νέας τεχνολογίας. Με την τεχνολογία αυτή δίνεται η δυνατότητα σε οποιονδήποτε θέλει να παρακολουθήσει ένα, ή σειρά μαθημάτων, οποιασδήποτε βαθμίδας εκπαίδευσης, να μπορεί να τα παρακολουθήσει σε πραγματικό χρόνο από απόσταση. Ο φυσικός χώρος της αίθουσας «αποπλαισιώνεται» σε έναν εικονικό χώρο όπου «Βασικά παιδαγωγικά μέσα είναι ο ψηφιακά διαμεσολαβούμενος λόγος και τα πολυτροπικά αντικείμενα» (Kron & Σοφός, 2007). Στη σύγχρονη εποχή το διαδίκτυο, έχει μεταμορφωθεί σε ένα βασικό αγωγό μεταφοράς πληροφοριών και έχει την ικανότητα να αξιοποιεί πάρα πολλά πολυμεσικά εργαλεία. Δίνει την δυνατότητα στους χρήστες που έχουν καλή πρόσβαση, να προβάλουν ροή δεδομένων εικόνας άμεσα απ το διαδίκτυο, χωρίς να χρειάζεται να περιμένουν πρώτα την παραλαβή στη συσκευή τους (Βάθη & Γεωργιάδη, 2013). Ο εκπαιδευτικός εκθέτει τη “διάλεξή του” προς ένα ακροατήριο εκπαιδευόμενων «αποπλαισιομένο» απ’ το φυσικό χώρο της αίθουσας στον οποίο ενδεχομένως βρίσκεται ο ίδιος, με τη βοήθεια του διαδικτύου, οπτικοακουστικών μέσων, της υπηρεσίας διαδικτυακής μεταφοράς και συστήματα κωδικοποίησης και εκπομπής ροών βίντεο (Ζουράρης, Μπαλαούρας, & Σκιαδέλη, 2005) όπως αναφέρεται από (Βάθη & Γεωργιάδη, 2013) Τα νέα ψηφιακά μέσα επιτρέπουν μορφές και τρόπους εκπαίδευσης που μπορούν να συνδυάζουν πλεονεκτήματα της δια ζώσης, αλλά και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. (Kron & Σοφός, 2010). Έχουν τη δυνατότητα να εμπλέξουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με εικονικό τρόπο αντικείμενα όπως: πίνακες ανακοινώσεων, συνεργατικά έγγραφα, φόρμες αξιολόγησης, διαμερισμό σε ομάδες εργασίας κτλ. Όλα τα παραπάνω μπορούν να αξιοποιηθούν μέσα από διαφορετικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας» (Σοφός & Kron, 2010), όπως:

- Δασκαλοκεντρικής (τηλεδιδασκαλία, video streaming),

- Εργασιοκεντρικής με σημείο αναφοράς τον εκπαιδευόμενο (ατομική μελέτη και εργασία σε ψηφιακά κείμενα, δημιουργία ψηφιακών βίντεο κτλ),
- Καταστασιακή, που εστιάζει στη διερεύνηση και την εγκαθιδρυμένη δράση (webquest, ηλεκτρονικά παιχνίδια ρόλων) (Σοφός, 2020).

Προκύπτουν όμως κάποιοι προβληματισμοί όσον αφορά την από απόσταση εκπαίδευση το οποία έχουν να κάνουν με τις δυνατότητες των ΤΠΕ και τις προσδοκίες που έχουμε για αυτές, την αποδοτικότητά τους, το εύρος εφαρμογής τους, το βαθμό υποκατάστασης της φυσικής τάξης γενικότερα κτλ. Όπως είναι κατανοητό στις μέρες μας η σύγχρονη τηλεεκπαίδευση δεν μπορεί να στηρίζεται απλά σε μια διάλεξη. Χρειάζεται μια αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του εκπαιδευτικού και των εκπαιδευόμενων. Σε μια τέτοια εκπαιδευτική διαδικασία δεν υπάρχει η άμεση φυσική επαφή των υποκειμένων μεταξύ τους αφού παρεμβάλλεται το μέσο (διαδίκτυο, Η/Υ, λογισμικά κτλ.). Αρκετές από τις αισθήσεις που συμβάλουν σε ένα θετικό και συνεκτικό κλίμα μεταξύ "πομπού" και "δέκτη" δεν γίνονται αντιληπτές ή μεταφέρονται αλλοιωμένες. Για παράδειγμα για να μπορεί να γίνει μια ζωντανή διαδικτυακή παρακολούθηση-μετάδοση, θα πρέπει να έχει εξασφαλιστεί υψηλή ταχύτητα και ποιότητα μετάδοσης. Ζήτημα που σύμφωνα με τον Watson (2001, οπ. αναφ. στο Μουζάκης & Μπαλαούρας, 2007), οι επιστήμονες και οι τεχνικοί προσπαθούν συνεχώς να διασφαλίσουν.

Σε ποιοτική έρευνα που έγινε από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο από τους Μηλιωρίτσας & Γεωργιάδη (2010), σε ένα δείγμα 14 ατόμων, έγινε προσπάθεια να απαντηθεί το κείμενο ερώτημα: «πώς η τηλεδιάσκεψη μπορεί, ως εργαλείο επικοινωνίας και μάθησης, να προσθέσει αξία στην εκπαιδευτική διαδικασία του ΕΑΠ»; Από την έρευνα και σύμφωνα με τις απόψεις των υποκειμένων του δείγματος που συμμετείχε σε αυτή, προκύπτει ότι για τους εμπλεκόμενους στη διδακτική πράξη και τη μαθησιακή πορεία, η τηλεδιάσκεψη ως μορφή αμφίδρομης επικοινωνίας και με την προϋπόθεση ότι θα σχεδιαστεί προσεκτικά, μπορεί να ενισχύσει την επικοινωνία και τη μάθηση προς όφελος των διδασκομένων και να υποστηρίξει το καθοδηγητικό έργο του διδάσκοντα. Ο ρόλος του καθηγητή-συμβούλου γίνεται πιο απαιτητικός και είναι ο ρυθμιστής του μέσου με τις προϋποθέσεις οι οποίες απαιτούνται.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η από απόσταση εκπαίδευση είναι το αίσθημα της απομόνωσης και της αποξένωσης των μαθητών που πολλές φορές οδηγεί ακόμα και στην εγκατάλειψη των σπουδών (Lionarakis, Panagiotakopoulos, & Xenos, 2005). Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με εφαρμογή "καταστασιακών" εκπαιδευτικών προσεγγίσεων με τη χρήση αλληλεπιδραστικών μέσων. Τα αλληλεπιδραστικά μέσα διευκολύνουν κατά πολύ και βοηθούν στην αμεσότητα και την οικειότητα ανάμεσα στα υποκείμενα της επικοινωνίας. Τα μέσα αυτά αυξάνουν την αίσθηση της κοινωνικής παρουσίας στους εκπαιδευόμενους που

βρίσκονται σε φυσική απόσταση. Μετριάζουν έτσι το αίσθημα της απομόνωσης που προκαλεί η παθητική παρακολούθηση ενός εκπαιδευτικού βίντεο (Μαυροειδής, 2009) όπως αναφέρεται από τις (Βάθη & Γεωργιάδη, 2013). Αυτό φυσικά προϋποθέτει μεγάλη εξοικείωση των υποκειμένων με τα μέσα. Στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας που διανύουμε, αναδύονται ολοένα και περισσότερες απαιτήσεις για προσαρμογή των συνθηκών διδασκαλίας με τη χρήση των ΤΠΕ (Kron & Σοφός, 2007).

Ένα απ' τα βασικά εμπόδια στην προσπάθεια αυτή, είναι ότι δεν φαίνεται να έχουν αναπτυχθεί ικανά διαδραστικά συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης, ανοιχτά προς όλους τους ενδιαφερόμενους που να λειτουργούν σαν εικονικοί χώροι συνάντησης και αλληλεπίδρασης ή και «ομότιμης μάθησης». (Παπαδημητρίου & Λιοναράκης, 2010), όπως αναφέρονται και στο (Γκιάστας, 2016). Σχεδόν το σύνολο από τις πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης έχουν σχεδιαστεί για τις ανάγκες τηλεδιάσκεψης των επιχειρήσεων «Οι λειτουργίες αυτές δεν αναπτύχθηκαν για μαθησιακούς και διδακτικούς σκοπούς, και έτσι δεν αποτελούν μέρος της παραδοσιακής και της τρέχουσας εκπαιδευτικής εμπειρίας» (Σοφός, Κώστας, & Παράσχου, 2015).

Η βασική διαφορά ανάμεσα στην δια ζώσης και στην από απόσταση εκπαίδευση είναι όχι μόνο στη φυσική απόσταση που χωρίζει τον εκπαιδευτικό με τους μαθητές, αλλά και τους μαθητές μεταξύ τους, διότι υπάρχει απουσία της ομάδας που είναι καθοριστική για την πνευματική τους ανάπτυξη και την ψυχική τους ισορροπία (Κοκκέβη, Ξανθάκη, Φωτίου & Καναβού, 2010). Η απόσταση αυτή προβάλλει ουσιαστικά την παρωθητική σημασία που έχει για μεγάλο αριθμό μαθητών η άμεση παρουσία του εκπαιδευτικού αλλά και η ζωντανή επαφή της ομάδας των μαθητών. Εξ άλλου ο σχεδιασμός κινήτρων για τους μαθητές (παρωθητικός σχεδιασμός), αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο για την ανάπτυξη και σωστή λειτουργία ενός ηλεκτρονικού μαθήματος. Ο Keller (2010) ανέπτυξε ένα μοντέλο σχεδιασμού και ανάπτυξης κινήτρων μάθησης στην εκπαιδευτική διαδικασία. το μοντέλο αυτό ονομάστηκε ARCS από τα αρχικά Attention, Relevance, Confidence και Satisfaction (προσοχή, συνάφεια, εμπιστοσύνη και ικανοποίηση αντίστοιχα). Επισήμανε τη σημασία της σύνδεσης της μάθησης της νέας γνώσης με την ήδη υπάρχουσα, αλλά και την ύπαρξη προσδοκίας για μια επιτυχία (Αυγουστής, Σοφός, & Απόστολος, 2013).

Σε έρευνα του πανεπιστημίου Αιγαίου πάνω στην ανάπτυξη και το σχεδιασμό διαδικτυακών on line μαθημάτων με τη χρήση του μοντέλου ARCS, επιβεβαιώθηκαν αποτελέσματα προηγούμενων μελετών (Astleitner, 2004· Rheinberg et al., 2000). Κατέδειξαν ότι ένα on line μάθημα με τη χρήση των στρατηγικών του μοντέλου ARCS, (παρωθητικού σχεδιασμού), «μπορεί να αυξήσει τα κίνητρα μάθησης στους επιμορφωμένους» (Αυγουστής, Σοφός, & Απόστολος, 2013).

Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των ατόμων αποτελεί ένα θεμελιώδες κομμάτι κάθε ανθρώπινης επικοινωνίας. Είναι πολύ σημαντική γιατί αποτελεί το βασικό μέσο εκμείωσης σημαντικών συναισθημάτων, ιδεών, αντιλήψεων κ.α. που ως στόχο έχουν την αλλαγή της συμπεριφοράς του μαθητή και βοηθάει παράλληλα την αμφίδρομη σχέση μαθητή – εκπαιδευτικού ώστε ο πρώτος να περάσει απ' το «εγώ» στο «εμείς» (Χατζηγεωργιάδου, 2010). Όλη αυτή η εμπλοκή των νέων τεχνολογικών μέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να βοηθάει πολύ, αλλά δεν μπορεί να υποκαταστήσει ούτε την παιδαγωγική, ούτε την κοινωνική διάσταση της μάθησης (Λιοναράκης, 2006· Αναστασιάδης, 2008), όπως αναφέρονται και στο Αποστολίδης (2014).

Επιπλέον, αρνητικά κρίνεται και το γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι/ες δεν μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους καθώς η μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού αποτελεί προσωπική υπόθεση (Race, 1999). Τέλος, η έλλειψη της κοινωνικής διάστασης οδηγεί στη μοναχικότητα της μαθησιακής διαδικασίας (Ανδρεάτος, 2007· Αποστολάκης, Βαρλάμης & Παπαδοπούλου, 2008).

Σε μελέτη που έγινε Από τους Scheibe, Fietkiewicz & Stock (2016), σε διάφορες χώρες με τίτλο "Information Behavior on Social Live Streaming Services", διεξήχθησαν δύο έρευνες. Η πρώτη είχε δείγμα N= 123 υποκειμένων, στο οποίο μελετήθηκαν οι ενεργοί διαδικτυακοί χρήστες της πλατφόρμας ζωντανής ροής YouNow, μια υπηρεσία επικοινωνίας ζωντανών εικονοροών live streaming μεταξύ εφήβων και μια δεύτερη με δείγμα N = 434, όπου μελετήθηκαν οι ζωντανές ροές δεδομένων στην συγκεκριμένη πλατφόρμα.

Τα κίνητρα των νέων που χρησιμοποιούν ζωντανές ροές κατά τους Nadkarni και Hofmann (2012 όπ.αναφ. στο Scheibe, Fietkiewicz, & Stock 2016) είναι:

- Η ανάγκη του να ανήκουν σε μια ομάδα και
- την ανάγκη για αυτοπαρουσίαση, αυτοπροβολή.

Ενώ κατά τους Hsu, Chang, Lin, & Lin (2015 όπ.αναφ. στο Scheibe et al., 2016), τα κίνητρα είναι:

- Η ψυχαγωγία,
- η κοινωνικοποίηση
- η αναζήτηση πληροφοριών και
- η αυτοπαρουσίαση.

Υπάρχουν τέσσερις κύριες δραστηριότητες στις σύγχρονες υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, (Scheibe et al., 2016).

- η δημοσίευση πληροφοριών (σε πραγματικό χρόνο),
- η χρήση πληροφοριών (παρακολούθηση ζωντανών ροών),

- η αντίδραση σε παραστάσεις (κυρίως μέσω συνομιλίας) και τέλος,
- η παροχή ανταμοιβών (π.χ. , από emoticons),

Τα αποτελέσματα έδειξαν κάποια πολύ σημαντικά στοιχεία όπως:

Η μέση ηλικία των συμμετεχόντων της έρευνας ήταν 20 χρόνια και η πιο συχνή ηλικιακή ομάδα ήταν έφηβοι 16 ετών. Πολλοί χρήστες προτιμούν να παρακολουθούν ροές των φίλων τους και ατόμων ηλικίας μεταξύ 13 και 20 ετών. Σημαντικός λόγος χρήσης για τους νέους ήταν η αναζήτηση πληροφοριών, η επικοινωνία , η ψυχαγωγία και η αυτοπροβολή. Το 65% επικοινωνούσε μέσω της πλατφόρμας live streaming για λόγους αυτοπροβολής. Περίπου οι μισοί απ' τους ερωτηθέντες δήλωσαν ότι συμμετείχαν από την ανάγκη του να ανήκουν σε μια ομάδα και να είναι αποδεκτοί. Σε σημαντικό ποσοστό οι χρήστες δήλωσαν ως κίνητρο στο να συνεχίσουν τη χρήση της τηλεδιάσκεψης τα εικονικά δώρα.

Η έρευνα όμως έδειξε και μερικά ανησυχητικά δεδομένα που μπορεί να αναφέρονται σε σχετικά μικρό ποσοστό, αλλά χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής λόγω της επικινδυνότητας τους όπως:

Πλαστοπροσωπία

- Σχεδόν σε όλα τα ασύγχρονα social media υπάρχει η δυνατότητα εγγραφής και εισόδου με ψεύτικα στοιχεία σύμφωνα με τον Bronstein (2014, οπ.αναφ. στο Scheibe et al., 2016)

Πνευματικά δικαιώματα

- Κλοπή ή παράνομη χρήση εργασιών που εμπίπτουν στην προστασία πνευματικών δικαιωμάτων. (σημειώθηκε κυρίως σε ότι αφορά μουσική αλλά και εικόνες, βίντεο κτλ.)

Προσωπικά δεδομένα

- Βιντεοσκόπηση από συνομιλητές ή τρίτους, λήψη φωτογραφιών κτλ, χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων.
- Πρακτικές δυσφήμισης ορισμένων προσώπων
- Προβολή κακών προτύπων
- Παρακίνηση στη χρήση αλκοόλ
- Σεξουαλική παρενόχληση
- Εκβιασμός

Σε μια άλλη έρευνα που διεξήγαγαν οι M'hammed & Cherng, (2010) με δείγμα συμμετεχόντων (N = 496) το έτος 2009, με στόχο να διερευνηθεί ο βαθμός ικανοποίησης των συμμετεχόντων σε τρεις μορφές παράδοσης μαθημάτων (δια ζώσης, δορυφορικών εκπομπών και παράδοσης με ζωντανή ροή βίντεο). Από τους 496 ερωτηθέντες, 104 (21%) εγγράφηκαν στις ενότητες δια ζώσης εκπαίδευσης, 290 (58%) στις ενότητες δορυφορικών εκπομπών και

102 (21%) στις ενότητες ζωντανής ροής βίντεο των ίδιων μαθημάτων. Συνολικά, η πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες, ηλικίας κάτω των 30 ετών και απασχολούνταν με πλήρη απασχόληση.

Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αποτυπώσουν στο ερωτηματολόγιο το είδος της εκπαίδευσης που προτιμούσαν. Από τους συμμετέχοντες, το 48,99% κατέταξαν τη λειτουργία παράδοσης δια ζώσης ως τον προτιμότερο τρόπο παράδοσης. Περίπου τα ίδια ποσοστά των συμμετεχόντων είχαν και οι τρεις ομάδες. Η ομάδα της δια ζώσης με 50,00%, η ομάδα δορυφορικών εκπομπών με 50,34% και η ομάδα παράδοσης με ζωντανή ροή βίντεο με 48,99%, κατέταξαν τη λειτουργία παράδοσης δια ζώσης ως την προτιμότερη λειτουργία τους. Αντιθέτως, λίγοι συμμετέχοντες (19, 3,83%) ταξινόμησαν τη μικτή παράδοση λειτουργία (δηλαδή, δια ζώσης συν οδηγίες μέσω διαδικτύου) ως την προτιμώμενη λειτουργία τους. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει και από τις τρεις ομάδες τρόπου παράδοσης.

Αυτή η μελέτη παρήγαγε πέντε δυνητικά αξιοσημείωτα ευρήματα:

1. Η πρώτη ερώτηση διερεύνησε το επίπεδο της αυτο-αντιληπτής αλληλεπίδρασης μαθητή-δασκάλου σε τρεις διαφορετικούς τρόπους παράδοσης (δια ζώσης, μέσω δορυφορικής μετάδοσης και μέσω ζωντανής ροής βίντεο). Η ανάλυση έδειξε ότι το επίπεδο της αντιληπτής αλληλεπίδρασης μαθητή-δασκάλου παρέμεινε παρόμοιο στις ομάδες τρόπου παράδοσης. Η αποτελεσματική διαχείριση τριών διαφορετικών ειδών κοινού (παράδοση δια ζώσης, εξ αποστάσεως εκπαίδευση και παράδοση με ζωντανή ροή βίντεο) φαίνεται ότι παρείχε στους φοιτητές το ίδιο επίπεδο αλληλεπίδρασης, αν και απαιτούσε επιπλέον προσοχή και προσπάθεια. (M'hammed & Cherng, 2010)
2. Η δεύτερη ερώτηση εξέτασε τη σχέση μεταξύ της αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητή-δασκάλου και της ικανοποίησης των μαθητών. Τα δεδομένα επιβεβαιώνουν παλαιότερες μελέτες (An et al., 2009· Bolliger & Martindale, 2004· Ice et al., 2007· O' Leary & Quinlan, 2007· Shea et al., 2006 & Tianyi et al., 2007, οπ.αναφ. στο M'hammed & Cherng, 2010), ότι ένα αυξημένο επίπεδο αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευόμενου και δασκάλου τείνει να συνοδεύεται από μια αύξηση της ικανοποίησης των μαθητών.
3. Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα διερεύνησε τις δεξιότητες και την ικανοποίηση των μαθητών όσον αφορά τον χειρισμό των εφαρμογών. τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές ικανοποιούνται λιγότερο όσο αυξάνονται οι δεξιότητές τους. Τα δεδομένα έρχονται σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες όπως των Sahin & Shelley (2008).

Koroghlanian & Brinkerhoff, (2008)· Owens, Hardcastle, & Richardson, (2009, οπ.αναφ. στο M'hammed & Cherng 2010).

4. Η τέταρτη ερώτηση εξέτασε εάν η προηγούμενη εμπειρία των μαθητών σε τέτοιου είδους εφαρμογές, ήταν ένας χρήσιμος προγνωστικός παράγοντας της συνολικής ικανοποίησης των μαθητών. Ο αριθμός των μαθημάτων από απόσταση που ελήφθησαν διαπιστώθηκε ότι συμβάλει ασθενώς στην ικανοποίηση των μαθητών
5. Η τελική ερώτηση διερεύνησε τη σχέση μεταξύ της αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών-δασκάλων και των τελικών βαθμών των μαθητών. Το αποτέλεσμα ενισχύει τα ευρήματα ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών και δασκάλων αποτελεί ισχυρό παράγοντα πρόβλεψης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, όπως μετράται από τους τελικούς βαθμούς Kim & Sax, 2009· Eom et al., 2006· Swan, (2001, οπ.αναφ. στο M'hammed & Cherng, 2010).

Ένας άλλος προβληματισμός που διατυπώνεται είναι αυτός της σωστής αξιολόγησης του μαθητή και της μαθητικής διαδικασίας εν γένει. Με βάση ποια κριτήρια θα αξιολογείται αυτή η προσπάθεια και πως θα ενσωματώνεται η αξιολόγηση στην εκπαιδευτική διαδικασία; Η διαδικασία που τηρείται σε ένα κλασικό σύστημα τυπικής εκπαίδευσης για την αξιολόγηση των μαθητών έχει ως εξής: Οι μαθητές δίνουν γραπτές εργασίες ή συμμετέχουν σε γραπτές εξετάσεις στα διάφορα μαθήματα στα οποία αξιολογούνται με βάση κυρίως την ικανότητα έκφρασης των σκέψεών τους και την ικανότητα τους να τις αποτυπώνουν σε γραπτό λόγο ώστε να αποδείξουν το βαθμό κατάκτησης των επιστημονικών εννοιών (Κωσταλίας & Τσαμπίκα, 2009).

Στην διαδικασία της από απόστασης εκπαίδευσης όμως, αυτά και μόνο δεν είναι ικανά για μια αξιοκρατική και αμερόληπτη αξιολόγηση. Θα πρέπει να συνυπολογιστεί και ο χρόνος συμμετοχής στις ομαδικές επιστημονικές συζητήσεις και ο διαμερισμός του χρόνου απασχόλησης, μεταβλητές που δείχνουν το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου σε κάθε επιστημονικό αντικείμενο. Απαιτεί πολύ καλό σχεδιασμό από τον εκπαιδευτικό ώστε να είναι ξεκάθαρος ο τρόπος αξιολόγησης σε συνδυασμό με ικανή ανατροφοδότηση (Κωσταλίας & Τσαμπίκα, 2009).

Η πανδημία COVID-19 που τον τελευταίο χρόνο έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις, επέβαλε μέσω (πολιτικών αποφάσεων), περιορισμού των μετακινήσεων ως και αποκλεισμό ορισμένων περιοχών με στόχο τον περιορισμό της. Αυτό είχε ως φυσικό επακόλουθο την αλλαγή του τρόπου διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τη μετάβασή της από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, σε έναν αμιγώς διαδικτυακό τύπο εκπαίδευσης από απόσταση.

Δισεκατομμύρια μαθητές σε όλο τον πλανήτη, αναγκάζονται να παρακολουθήσουν τα μαθήματά τους μέσω διαδικτύου από το σπίτι. Επιστρατεύουν διάφορες τεχνολογίες και δεκάδες εφαρμογές για αυτό το σκοπό. Τεχνολογίες και εφαρμογές οι οποίες υποστηρίζουν άλλοτε σύγχρονη, άλλοτε ασύγχρονη εκπαίδευση, άλλες φορές ένα συνδυασμό και των δύο. Όσον αφορά τον τύπο εκπαίδευσης παγκοσμίως, την προτίμηση είχαν οι τεχνολογίες της σύγχρονης εκπαίδευσης με την αξιοποίηση ειδικών πλατφόρμων που υποστηρίζουν ζωντανή εικονοροή (live streaming) όπως: zoom, webex, big blue button κτλ. Στη χώρα μας μάλιστα το είδος αυτό της εκπαίδευσης έγινε υποχρεωτικό με τη χρήση της εφαρμογής webex της cisco, υπουργική απόφαση 120126/ΓΔ4 -12/09/ /2020. Οι εφαρμογές αυτού του τύπου θεωρήθηκαν πιο αποδοτικές και πιο άμεσες ως προς τη λειτουργία τους αλλά και την επαφή μεταξύ μαθητού και εκπαιδευτικού και των μαθητών μεταξύ τους (Chen et al., 2020).

Μεγάλη έρευνα διεξήχθη στην Κίνα κυρίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από το πανεπιστήμιο Beijing National Research Center for Information Science and Technology (BNRist), Department of Electronic Engineering, Tsinghua, σε συνεργασία με το Αμερικάνικο πανεπιστήμιο Department of Computer Science, Stanford University, United States, The University of Chicago, από τους (Chen et al., 2020) με θέμα: Ανάλυση μεικτών μεθόδων της εμπειρίας απομακρυσμένης εκπαίδευσης με βάση τη ζωντανή ροή σε Κινεζικά κολέγια κατά τη διάρκεια του COVID-19, στόχο είχε να αναδείξει το βαθμό ικανοποίησης της μαθητικής κοινότητας από τον τρόπο αυτό διδασκαλίας αλλά και να γίνουν κάποιες προτάσεις βελτίωσης όπου υπάρχουν αδύνατα σημεία. Το δείγμα αποτελείται από 6291 φοιτητές και 1160 εκπαιδευτικούς. Τα αποτελέσματα έδειξαν αρκετά σημαντικά στοιχεία μεταξύ των οποίων είναι ότι:

- Η κάλυψη των μαθημάτων με ζωντανή εικονοροή "live streaming" επέτρεψε τη συνέχεια της διδασκαλίας των μαθημάτων που δεν θα μπορούσαν λόγω πανδημίας να συνεχιστούν στην φυσική αίθουσα, να γίνουν διαδικτυακά από απόσταση. Διάχυτη όμως η εντύπωση ότι έγινε βιαστικά χωρίς να προηγηθεί ικανή μελέτη.
- Η ζωντανή ροή εκπαιδευτικής διδασκαλίας από απόσταση αν και προτιμήθηκε από τους περισσότερους έναντι των ασύγχρονων μορφών εκπαίδευσης, δεν είναι δυνατό να καλύψει όλα τα πεδία, ορισμένα εκ των οποίων απαιτούν ειδικά εργαστήρια ή ειδικές συνθήκες διδασκαλίας.
- Υπήρξαν διάφορα προβλήματα επικοινωνίας όπως διακοπή σύνδεσης δικτύου, διακοπή ηλεκτρικού ρεύματος, έλλειψη χώρου ή υλικού μελέτης κτλ. Ακόμα κι εκεί που δεν παρατηρήθηκαν τέτοιου είδους προβλήματα υπήρξαν δυσκολίες από το γεγονός ότι οι

εκπαιδευτικές πλατφόρμες όπως έχουν σχεδιαστεί παρουσιάζουν μερικές φορές αδυναμία να λειτουργήσουν με τον τρόπο που λειτουργεί η δια ζώσης επικοινωνία.

- Οι μαθητές πολλές φορές αποσπώνται από το μάθημα και στρέφουν αλλού την προσοχή τους, κουράζονται πιο εύκολα και πολλές φορές χρειάζονται περισσότερο χρόνο για τη μελέτη τους με μικρότερη αποδοτικότητα.
- Παρατηρήθηκε μείωση της επίδοσης σε γνώσεις και δεξιότητες στο μέσο όρο των μαθητών, παρόλο που πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί λόγω της κατάστασης ήταν πιο επιεικείς στην αξιολόγηση.
- Οι σχέσεις των μαθητών με τους εκπαιδευτικούς ήταν αμυδρώς καλύτερες με τη χρήση της ζωντανής ροής αλλά, οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών και οι κοινωνικές τους σχέσεις περιορίστηκαν αισθητά.

Η έρευνα αυτή αποτύπωσε την ανησυχία που έχει η παγκόσμια κοινότητα για την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης με ζωντανή εικονοροή και το βαθμό υποκατάστασης της φυσικής τάξης. Έρχεται δε να επιβεβαιώσει και τις ανησυχίες της Ελληνικής εκπαιδευτικής κοινότητας ως προς την αποτελεσματικότητά της, αλλά και να περιγράψει μηχανισμούς και τεχνικές βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου που διεξάγεται υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες.

Σε αντίστοιχη έρευνα που έγινε σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο πανεπιστήμιο Saint-Joseph, της Βηρυτού στο Λίβανο κατά τη διάρκεια της κρίσης του Coronavirus (COVID-19) από τους Rouadi & FaysalAnouti (2020) μέσω της τεχνικής τυχαίας δειγματοληψίας με δείγμα μελέτης που αποτελείται από 46 διευθυντές σχολείων, 666 εκπαιδευτικούς και 746 μαθητές για συνολικά 1476 ερωτηθέντες που έφτασαν μέσω μιας διαδικτυακής έρευνας. αναλογία ερωτηθέντων: Διευθυντές σχολείου 3,1%, εκπαιδευτικοί 45,1% και φοιτητές 51,8%. Τα ερευνητικά ερωτήματα και τα αποτελέσματα της έρευνας ήταν τα εξής:

Στο ερώτημα: Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Coronavirus, ήταν επιτυχημένη η διαδικτυακή μαθησιακή εμπειρία στον Λίβανο; Απάντησαν:

Ναι 21,8% Όχι 78,2%

Το πιο σημαντικό, ο πίνακας διπλών συμμετοχών αποκάλυψε ότι οι 41 διευθυντές σχολείων (89,13%), το (72,82%) των εκπαιδευτικών και το (82,19%) των μαθητών πίστευαν ότι η διαδικτυακή μαθησιακή εμπειρία ήταν αποτυχία στο Λίβανο.

Στο ερώτημα: Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στην εκτίμηση της διαδικτυακής μάθησης ως επιτυχία από ορισμένους; Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι εξής:

Η επαρκής αξιολόγηση του εκπαιδευτικού από τους μαθητές του 12%, η καλή επικοινωνία μεταξύ του δασκάλου και οι μαθητές του 35%, η δυνατότητα διδασκαλίας στο Διαδίκτυο 36%,

η ποικιλία των τεχνικών εξήγησης, όπως η χρήση εκπαιδευτικών βίντεο 62%, μια γρήγορη υπηρεσία Διαδικτύου 12%, ένα καλό ψηφιακό περιβάλλον για μελέτη 14%

Στο ερώτημα: Λόγοι που οδήγησαν στην εξέταση του Διαδικτυακή εκμάθηση επιτυχίας από ορισμένους. Οι διευθυντές απάντησαν:

Η δέσμευση των μαθητών για συμμετοχή 50%, η επαρκής αξιολόγηση του δασκάλου στους Φοιτητές 0,6%, η καλή επικοινωνία μεταξύ του δάσκαλος και οι μαθητές του 54%, η δυνατότητα διδασκαλίας στο Διαδίκτυο 41%, η ποικιλία των τεχνικών εξήγησης, όπως η χρήση εκπαιδευτικών βίντεο 60%, μια γρήγορη υπηρεσία Διαδικτύου 32%, ένα καλό ψηφιακό περιβάλλον για μελέτη 10%. Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν: Η δέσμευση των μαθητών για συμμετοχή 24%, η επαρκής αξιολόγηση του δασκάλου στους Φοιτητές 0,8%, η καλή επικοινωνία μεταξύ του δάσκαλος και οι μαθητές του 40%, η δυνατότητα διδασκαλίας στο Διαδίκτυο 46%, η ποικιλία των τεχνικών εξήγησης, όπως η χρήση εκπαιδευτικών βίντεο 68%, μια γρήγορη υπηρεσία Διαδικτύου 10%, ένα καλό ψηφιακό περιβάλλον για μελέτη 12%. Ενώ οι μαθητές έδωσαν τις παρακάτω απαντήσεις: Η δέσμευση των μαθητών για συμμετοχή 30%, η επαρκής αξιολόγηση του δασκάλου στους Φοιτητές 17%, η καλή επικοινωνία μεταξύ του δάσκαλος και οι μαθητές του 31%, η δυνατότητα διδασκαλίας στο Διαδίκτυο 28%, η ποικιλία των τεχνικών εξήγησης, όπως η χρήση εκπαιδευτικών βίντεο 59%, μια γρήγορη υπηρεσία Διαδικτύου 13%, ένα καλό ψηφιακό περιβάλλον για μελέτη 16%.

Στο ερώτημα: Ποιοι ήταν οι λόγοι που οδήγησαν στο να θεωρηθεί η διαδικτυακή εκμάθηση αποτυχία από ορισμένους; Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι εξής:

Η έλλειψη συμμετοχής των μαθητών 69%, η έλλειψη εμπειρίας του εκπαιδευτικού στο διδασκαλία online 46%, η έλλειψη κινήτρων των μαθητών 55%, η αργή σύνδεση στο Διαδίκτυο 90%, διακοπή ηλεκτρικής ενέργειας 85%, η έλλειψη περισσότερων από ένα τηλέφωνα ή φορητό υπολογιστή στο σπίτι 69%, η έλλειψη ιδιαίτερου χώρου στο σπίτι για online διδασκαλία 56%. Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα το 90% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι η αργή σύνδεση στο Διαδίκτυο ήταν ο κύριος λόγος αποτυχίας.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αποκάλυψαν ότι το εγχείρημα της μάθησης από το διαδίκτυο θεωρήθηκε ως αποτυχία από τους περισσότερους οι διευθυντές των σχολείων, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Τη στιγμή που αυτά τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν, μερικοί άνθρωποι θεώρησαν την online μάθηση επιτυχημένη, ενώ άλλοι αντιτίθενται σε αυτό. Σύμφωνα με αυτήν τη μελέτη, οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ποικιλία των τεχνικών εξήγησης, όπως χρήση εκπαιδευτικών βίντεο, ικανότητα διδασκαλίας να διδάσκει στο διαδίκτυο, την καλή επικοινωνία μεταξύ του δασκάλου και των μαθητών, και η δέσμευση των μαθητών να συμμετάσχουν ήταν οι κύριοι λόγοι που οδήγησαν

στην επιτυχία της διαδικτυακής εκπαίδευσης από μερικούς. Επιπλέον, οι ερευνητές συμπέραναν ότι μια αργή σύνδεση στο Διαδίκτυο, οι διακοπές ρεύματος, η έλλειψη συμμετοχής των μαθητών και η έλλειψη περισσότερων από μια ηλεκτρονικών συσκευών στο σπίτι ήταν οι κύριοι λόγοι που καθόρισαν το αποτέλεσμα τη ηλεκτρονικής εκπαίδευσης για αυτούς που υποστηρίζουν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μια αποτυχία.

2.2 Λόγοι επιλογής της συγκεκριμένη έρευνας, ερευνητικά ερωτήματα

Πέρα από τα ζητήματα της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας σε ότι αφορά την εκπαιδευτική διαδικασία που διεξάγεται από απόσταση με ζωντανή εικονοροή, προκύπτουν και ορισμένα θέματα ελευθερίας του ατόμου όπως και προστασίας προσωπικών δεδομένων των ανθρώπων της ευρύτερης κοινωνίας, κατ' επέκταση και της εκπαιδευτικής κοινότητας. Μετά από ένα και πλέον χρόνο συμβίωσης σε όλο τον πλανήτη με τον ιό COVID-19, η παγκόσμια κοινότητα έχει υποστεί «μέτρα περιοριστικά των ανθρωπίνων επαφών, τα οποία, σε πολύ μεγάλο βαθμό, περιόρισαν του πολίτες στην άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους» (Τσάτσος, 2020). Αναρίθμητα είναι τα μέτρα που λαμβάνονται σε όλο τον κόσμο για τον περιορισμό των κοινωνικών επαφών των ατόμων με στόχο τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας. Στην εκπαιδευτική κοινότητα τα μέτρα αυτά σημαίνουν κλείσιμο των όλων των χώρων εκπαιδευτικής δραστηριότητας ή περιορισμό της χρήσης τους και αντικατάσταση με την εκπαίδευση από απόσταση. Αυτό σημαίνει βέβαια περιορισμό συνταγματικά κατοχυρωμένων ελευθεριών του ατόμου, υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Ο παγκόσμιος οργανισμός υγείας (Π.Ο.Υ.), στις 16-24 Φεβρουαρίου 2020 έγγραφο του περί της Κοινής Αποστολής του Π.Ο.Υ όπως αναφέρεται στο Τσάτσος (2020), χαρακτήρισε τα μέτρα αυτά ως πλέον ενδεδειγμένα στην προσπάθεια ανακοπής της μετάδοσης του ιού. Η ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου Ε.Σ.Δ.Α. στην παράγραφο 2 του άρθρου 11 αναφέρει ότι για λόγους υγείας μπορούν να γίνουν περιορισμοί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η περιστολή θα είναι αναγκαία, προσωρινή και θα χαρακτηρίζεται από τη νομιμότητα. Το ίδιο ισχύει και για το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής στο άρθρο 8 της σύμβασης (Τσάτσος, 2020).

Πάνω σ' αυτό ακριβώς το σκεπτικό στηρίχθηκε η ελληνική κυβέρνηση και συγκεκριμένα το υπουργείο παιδείας όταν δημοσίευσε την υπουργική απόφαση 57233/Υ1-15-05-2020, «Όπως εξαιρετικά και μέχρι τη λήξη του τρέχοντος διδακτικού έτους 2019-2020» όπως αναφέρει, οι σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Δύνανται να πραγματοποιήσουν εκπαίδευση με Σύγχρονη εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Όπως επισημαίνει η απόφαση η διαδικασία της εκπαίδευσης θα γίνεται στην αίθουσα για τους μαθητές

που μπορούν να παραβρίσκονται και να παρακολουθούν το μάθημα δια ζώσης. Για τους μαθητές που για έκτακτους λόγους (COVID-19) δεν μπορούν να παραβρίσκονται στην φυσική αίθουσα θα γίνεται online αναμετάδοση της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ηλεκτρονική συσκευή στο μαθητή στο σπίτι. Η υλοποίηση δε του εγχειρήματος θα πραγματοποιείται απ' τους εκπαιδευτικούς με ίδια μέσα αναμετάδοσης και μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας που προτείνεται και παρέχεται απ' το υπουργείο(webex της cisco) προς τους μαθητές τους. όπως επίσης αναφέρει η απόφαση η αναμετάδοση αφορά μόνο το μέρος του μαθήματος που αφορά την παράδοση και όχι την αξιολόγηση.

Η απόφαση αυτή έφερε ιδιαίτερα έντονες αντιδράσεις απ την εκπαιδευτική κοινότητα και πιο πολύ από τον κλάδο των εκπαιδευτικών μέσω των συνδικαλιστικών τους οργάνων(ΟΛΜΕ, ΕΛΜΕ κτλ.). Οι αιτιάσεις που προβάλλουν οι εκπαιδευτικοί συνοψίζονται στις εξής:

- Δεν υπάρχει κάποια πιστοποιημένη πλατφόρμα εκπαίδευσης. Αντί αυτού προτείνεται στους εκπαιδευτικούς μια πλατφόρμα από την αγορά που παραχωρείται στο υπουργείο για λόγους προβολής και ως εκ τούτου δεν διασφαλίζει την εκπαιδευτική κοινότητα από κακόβουλες ενέργειες, αστοχίες, δυσλειτουργίες ή ακόμα και την απρόσκοπτη λειτουργία της εφαρμογής.
- Η διαδικασία αυτή της αναμετάδοσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα πραγματοποιείται με ίδια μέσα των εκπαιδευτικών χωρίς να εξασφαλίζεται ούτε ακόμα και το να έχουν όλοι οι μαθητές διαθέτουν κάποια συσκευή παρακολούθησης των μαθημάτων(pc, smart phones tablets κτλ.).
- Προωθείται μια δασκαλοκεντρική διδασκαλία με διαλέξεις οι οποίες μπορεί να έχουν αποτελεσματικότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν ταιριάζουν όμως στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ούτε συμφωνούν με τις σύγχρονες θεωρίες εκπαίδευσης (κονστρουκτιβιστικές, ομαδοσυνεργατικές κτλ).
- Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς δεν διασφαλίζεται η προστασία των εκπαιδευτικών, μαθητών και κηδεμόνων από την έκθεση των προσωπικών τους δεδομένων εκτός της εκπαιδευτικής κοινότητας με αλλότριους σκοπούς. (επισημαίνουν τις καταγγελίες για διασπορά προσωπικών δεδομένων και οι οποίες έφτασαν με επερώτηση και στην βουλή των ελλήνων ή περιπτώσεις καταγραφής, παραποίησης και προβολής του μαθήματος σε άτομα εκτός σχολικής κοινότητας με τεράστιους κινδύνους για αυτήν).
- Ανεγείρονται ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, αφού όπως διατείνονται οι εκπαιδευτικοί δεν είναι εφικτός ο τρόπος διεξαγωγής της διδασκαλίας όπως προτείνεται απ' το υπουργείο. Θυμίζουμε ότι όπως περιγράφει η απόφαση ο εκπαιδευτικός θα πρέπει

να διαθέτει τα κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα προβολής, να βρίσκεται πάντα κοντά στο μικρόφωνο, η κάμερα να μην προβάλλει πρόσωπο μαθητή κι όλα αυτά προσπαθώντας να κάνει το μάθημά του αναπτύσσοντας διάλογο με τους μαθητές.

- Αδυναμία αξιολόγησης των μαθητών γιατί δεν διασφαλίζεται κανένας αδιαμφισβήτητος τρόπος δοκιμασίας που να λειτουργεί με όρους δικαιοσύνης για όλους.
- Αδυναμία αντιμετώπισης καταστάσεων για τα άτομα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής (άτομα με ειδικές ανάγκες η από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες). Καμία πολιτική ένταξης ή συμπεριληπτικής μάθησης.

Όλα τα παραπάνω προβλημάτισαν ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι συζητήσεις παραμένουν διάχυτες στην κοινωνία, δεν έχουν ακόμα αποτυπωθεί όλες οι απόψεις των πολιτών, κυρίως γιατί οι εξελίξεις τρέχουν με ρυθμό φρενήρη. Στο πλαίσιο κυρίως αυτών των προβληματισμών, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ένα ερευνητικό κενό όσον αφορά την θέση του συνόλου της κοινότητας στο θέμα της αναμετάδοσης της διδασκαλίας από τη σχολική αίθουσα, σε μαθητές που για λόγους πανδημίας δεν δύνανται να παραβρεθούν στην φυσική αίθουσα διαζώσης. Επιθυμία ήταν να γίνει μια έρευνα με ικανό δείγμα, που να καλύπτει όλη την ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική κοινότητα για το συγκεκριμένο ζήτημα. Κρίθηκε όμως σκόπιμο λόγω του όγκου των πληροφοριών που θα απαιτούνταν για μια τέτοια ανάλυση, να περιοριστεί το εύρος του δείγματος και να ερευνηθεί μόνο μέρος εκείνο που αφορά τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΜΕΡΟΣ Β. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Σημαντικότητα και πρωτοτυπία της έρευνας

Οι συνθήκες που διανύουμε εν μέσω πανδημίας COVID-19 είναι πρωτόγνωρες. Το γεγονός αυτό έφερε τρομερές ανατροπές και στη λειτουργία της εκπαίδευσης. Διδασκαλία εκ περιτροπής, διατήρηση αποστάσεων, ξεχωριστά διαλείμματα για κάθε τμήμα, εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ασύγχρονη - σύγχρονη), μεικτό σύστημα κτλ. Συχνά δοκιμάζονται και νέα συστήματα διδασκαλίας όπως η αναμετάδοση της διδασκαλίας από τη φυσική αίθουσα στο σπίτι. Αυτές όμως οι προσπάθειες δεν γίνονται χωρίς την ύπαρξη αντιδράσεων, αφού αφορούν κοινωνικές ομάδες ανθρώπων που ο καθένας έχει τη δική του προσωπικότητα και αντιλαμβάνεται τα πράγματα από τη δική του σκοπιά. Ειδικότερα το ζήτημα της αναμετάδοσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας έφερε τεράστιες αντιδράσεις στην εκπαιδευτική κοινότητα με πορείες, διαμαρτυρίες, απεργιακές κινητοποιήσεις, επερωτήσεις στη βουλή των ελλήνων κτλ. Υπάρχουν όμως και αυτοί που πιστεύουν ότι τα μέτρα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και ότι αυτοί που διαμαρτύρονται δεν αποτελούν παρά μειονότητα του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας. Είναι γεγονός ότι το ζήτημα δεν έχει διερευνηθεί αρκετά, οι άνθρωποι δεν έχουν ενημερωθεί επαρκώς και επηρεάζονται από τις απόψεις ατόμων του κοινωνικού τους περίγυρου. Συνεπώς, είναι πολύ σημαντικό η τάση αυτή των ανθρώπων, όχι μόνο της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας να εκφραστεί μέσα από στοχευμένες έρευνες. Μείζονος σημασίας είναι και η αποτύπωση της θέσης της κοινωνίας καθώς επίσης να αποφασίσει η ίδια για το ποια εκπαιδευτική διαδικασία επιθυμεί να έχουν τα παιδιά της και κατ' επέκταση το μέλλον τους.

Η ανάληψη της συγκεκριμένης εργασίας έγινε με το σκεπτικό ότι α) αποτελεί μία πρωτοποριακή έρευνα δεδομένου ότι στην Ελλάδα έχουν πραγματοποιηθεί ελάχιστες εργασίες με υποκείμενα έρευνας τη γνώμη των γονέων και κηδεμόνων και β) δεν υπάρχει αντίστοιχη έρευνα που να μελετά το συγκεκριμένο ζήτημα αφού για πρώτη φορά εμφανίζεται ως ενδεχόμενο εφαρμογής στη χώρα μας.

3.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Ο σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση και η καταγραφή των θέσεων – στάσεων των γονέων και των κηδεμόνων στην προοπτική της εφαρμογής της αναμετάδοσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, από το σχολείο στο σπίτι σε μαθητές που για λόγους δημόσιας υγείας δεν μπορούν να παραβρεθούν στην φυσική αίθουσα. Οι βασικοί στόχοι της έρευνας είναι τρεις και αποτυπώνονται στα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα.

1. Πόσο ενημερωμένοι είναι οι γονείς/κηδεμόνες για την διαδικασία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος;
2. Τι επίδραση πιστεύουν οι γονείς/κηδεμόνες ότι θα έχει η συγκεκριμένη εκπαιδευτική διαδικασία στα παιδιά τους και για ποιους λόγους;
3. Ποια είναι η στάση των γονέων/κηδεμόνων στην προοπτική εφαρμογής μια τέτοιας εκπαιδευτικής διαδικασίας σε περιόδους κανονικότητας;

3.3 Το ερευνητικό εργαλείο

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο κρίθηκε ως το καταλληλότερο εργαλείο συλλογής δεδομένων για τη συγκεκριμένη ποσοτική έρευνα. Ένα τέτοιο εργαλείο συμβάλλει στην άμεση διερεύνηση στάσεων, συμπεριφορών, κινήτρων και αντιλήψεων των γονέων/κηδεμόνων (Robson, 2010). Σύμφωνα με τον Βάμβουκα (2002), το ερωτηματολόγιο θεωρείται το καταλληλότερο εργαλείο για τη συλλογή μεγάλου όγκου πληροφοριών με απαντήσεις εντός μικρού σχετικά χρονικού διαστήματος. Κατασκευάστηκε σε έντυπη μορφή αλλά και ηλεκτρονικά διότι με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η εύκολη και γρήγορη συγκέντρωση δεδομένων (Creswell, 2011). Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα. Στο εισαγωγικό σημείωμα οι γονείς ενημερώθηκαν για το θέμα και τους στόχους της εργασίας και έλαβαν τις κατάλληλες διαβεβαιώσεις ως προς τους κανόνες δεοντολογίας και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων. Τονίστηκε δε η σημασία συμμετοχής τους και η σπουδαιότητα καταγραφής της γνώμης τους στην προσπάθεια αποτύπωσης των όσο γίνεται πιο έγκυρων αποτελεσμάτων της έρευνας. (Ανδρεαδάκης & Crewell, 2011). Στο ίδιο εισαγωγικό σημείωμα δόθηκαν σύντομες οδηγίες για τη σωστή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε με ένα ικανό αριθμό ερωτημάτων κυρίως κλειστού τύπου. Πιο συγκεκριμένα, το ερευνητικό εργαλείο περιείχε ερωτήματα όπως: διχοτομικές ρωτήσεις, ερωτήσεις διαβαθμισμένης κλίμακας, ερωτήματα σύντομης απάντησης και ένα περιορισμένο αριθμό ανοιχτών ερωτημάτων. Όλες οι ερωτήσεις στην ηλεκτρονική τους μορφή ήταν υποχρεωτικές. Η

συνολική χρονική διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτήσεων όπως σχεδιάστηκε και δοκιμάστηκε ήταν επτά με δέκα λεπτά. Κατά τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του ερωτηματολογίου συνυπολογιστήκαν οι εξής παράμετροι:

- Οι βασικοί στόχοι της έρευνας
- Προγενέστερες σχετικές (με το θέμα) έρευνες
- Η πληρότητα, η ευχρηστία και το αισθητικό κομμάτι του ερωτηματολογίου
- Η δυνατότητα εξαγωγής και ανάλυσης χρήσιμων πληροφοριών από τα συλλεχθέντα δεδομένα

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιέχει ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες σχετίζονται με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, αριθμός παιδιών, και τάξη φοίτησης των παιδιών). Η δεύτερη ενότητα διερευνά τον βαθμό ενημέρωσης των υποκειμένων για το ζήτημα και την καταγραφή της γνώμης τους για την εμπειρία που τυχόν έχουν. Η τρίτη ενότητα αποτελείται από ένα σύστημα ερωτήσεων κυρίως κλειστού τύπου και έχει στόχο να αποτυπώσει την άποψη των υποκειμένων για την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, ελκυστικότητα κτλ της μεθόδου καθώς και να καταγράψει τους προβληματισμούς τους και τις δυσκολίες που αυτοί πιστεύουν ότι υπάρχουν. Τέλος, σχετίζεται με τη διερεύνηση των απόψεων των γονέων/κηδεμόνων στα εναλλακτικά ενδεχόμενα τα παιδιά τους να βρίσκονται, είτε στη θέση των παιδιών που παρευρίσκονται στην αίθουσα και παρακολουθούν κανονικά τα μαθήματά τους, είτε να παρακολουθούν τα μαθήματά τους μέσω ζωντανής αναμετάδοσης από τη σχολική αίθουσα στο σπίτι. Οι ερωτήσεις είναι κλειστού τύπου διχοτομικές, πολλαπλών απαντήσεων και κλίμακας Likert. Επίσης υπάρχουν και ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

Η δομή ερωτηματολογίου έχει ως εξής:

A) Πέντε (5) ερωτήματα με γενικά δημογραφικά στοιχεία όπως τα στοιχεία βαθμίδας φοίτησης των παιδιών των συμμετεχόντων στην έρευνα και το βαθμό ενημέρωσης – επιμόρφωσης των συμμετεχόντων στην έρευνα αλλά και το προφίλ των συμμετεχόντων.

B) Δύο (2) ερωτήσεις που έχουν σαν στόχο να καταγράψουν τον βαθμό ενημέρωσης των γονέων/κηδεμόνων και την όποια εμπειρία τους πάνω στο θέμα.

Γ) Δεκατέσσερα (14) ερωτήματα που διερευνούν τις γενικότερες αντιλήψεις των γονέων – κηδεμόνων για τον βαθμό ετοιμότητας των μαθητών και εκπαιδευτικών για το live streaming στα σχολεία, την επάρκεια του συστήματος για ένα τέτοιο είδος εκπαίδευσης, την αποτελεσματικότητα και το βαθμό ασφάλειας που οι γονείς/κηδεμόνες πιστεύουν ότι θα έχει αυτό το σύστημα.

Δ) Ένα (1) ερώτημα για το συναίσθημα που θα προκαλέσει η τυχόν εφαρμογή ενός τέτοιου τρόπου διδασκαλίας στα παιδιά τους.

Ο σκοπός της έρευνας επιτυγχάνεται με τη διατύπωση κατάλληλων ερωτημάτων τα οποία συνδέονται με τους ερευνητικούς στόχους που έχουν τεθεί. Στο εργαλείο που αναπτύχθηκε οι στόχοι αυτοί επιτυγχάνονται ως εξής:

Όσον αφορά τον πρώτο στόχο αυτός συνδέεται με το 1^ο και το 2^ο ερώτημα του ερευνητικού εργαλείου «Πόσο καλά νομίζετε ότι είστε ενημερωμένος/η για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;» και «Είχατε μέχρι σήμερα προσωπική εμπειρία από το/τα παιδί/ιά σας από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;». Ο δεύτερος ερευνητικός στόχος επιτυγχάνεται με το σύστημα ερωτημάτων με αριθμό 4 με ερωτήματα όπως: «Θεωρείτε ότι αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές;» και «Πιστεύετε ότι προσφέρει στους μαθητές επιπλέον κίνητρα μάθησης;», το 5^ο ερώτημα «Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα μεγαλύτερα προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;» και το 6^ο ερώτημα «Πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα;». Ο τρίτος ερευνητικός στόχος επιτυγχάνεται με το 6^ο ερώτημα «Τι συναισθήματα προκαλεί σε εσάς το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί σας, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας;»

3.4 Πληθυσμός αναφοράς και δείγμα της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη σε γονείς - κηδεμόνες μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας. Το δείγμα περιέχει τελικά 204 υποκείμενα και των δυο εκπαιδευτικών βαθμίδων (N = 204).

Το 21% είναι άνδρες και το 79% είναι γυναίκες. Ηλικιακά το 2% είναι μέχρι 30 ετών, το 6% είναι από 31-35 ετών, το 26% είναι από 36-40 ετών το 31% είναι από 41-45 ετών, το 26% είναι 46 έως 50 ετών και το 10% είναι άνω των 50 ετών.

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο, το 2% είναι απόφοιτοι δημοτικού, το 2% απόφοιτοι γυμνασίου, το 23% απόφοιτοι λυκείου, το 37% απόφοιτοι πανεπιστημίου και το 37% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού/ διδακτορικού. Το 32% έχουν ένα παιδί, το 48% 2 παιδιά, το 15% 3 παιδιά και το 5% πάνω από 4 παιδιά. Το 33% των απαντήσεων ήταν θετικές για το δημοτικό (Α,Β,Γ), το 23% για το δημοτικό (Δ,Ε,ΣΤ) το 23% για το γυμνάσιο και το 21% για το λύκειο.

Πίνακας 2: Αποτελέσματα της ανάλυσης συχνοτήτων για τις ποιοτικές μεταβλητές

Μεταβλητές		N	%
Φύλο	Άνδρας	42	21
	Γυναίκα	162	79
Ηλικία	Μέχρι 30	4	2
	31-35	12	5.9
	36-40	53	26
	41-45	63	30.9
	46-50	52	25.5
	50 και πάνω	20	9.8
Μορφωτικό επίπεδο	Δημοτικό	3	1.5
	Γυμνάσιο	4	2
	Λύκειο	47	23
	Πανεπιστήμιο	75	36.8
	Μεταπτυχιακό/διδακτορικό	75	36.8
Αριθμός παιδιών	1	65	31.9
	2	99	48.5
	3	30	14.7
	Πάνω από 4	10	4.9
Βαθμίδα εκπαίδευσης που φοιτά το παιδί σας ή φοιτούν τα παιδιά σας	Δημοτικό (Τάξεις: Α΄ ή Β΄ ή Γ΄)	33.1	
	Δημοτικό (Τάξεις: Δ΄ ή Ε΄ ή ΣΤ΄)	23	
	Γυμνάσιο	21	
	Λύκειο	23	

3.5 Διαδικασία χορήγησης ερωτηματολογίου

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν με δύο τρόπους. Με έντυπη και με ηλεκτρονική μορφή. Η έντυπη μορφή διανεμήθηκε δια χειρός. Η ηλεκτρονική μορφή είχε αποσταλεί σε προσωπικά emails, και αναρτήθηκε σε πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων. Το δείγμα χαρακτηρίζεται ως "δείγμα ευκολίας", λόγω του περιορισμού του χρόνου υλοποίησης αλλά και των συνθηκών πανδημίας.

3.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία του ερωτηματολογίου

Για τη δημιουργία ενός ερωτηματολογίου πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ορισμένα χαρακτηριστικά, με βάση τα οποία θα κριθεί η καταλληλότητά του. Αυτά είναι πολύ σημαντικά κριτήρια που θα αξιολογήσουμε ώστε να οδηγηθούμε σε μια επιτυχημένη και ορθή έρευνα. Ο καλός βαθμός απόδοσης των ερωτηματολογίων που διανέμουμε επιτυγχάνεται ακολουθώντας κάποιες σημαντικές οδηγίες. (Dawson 2007, Λαγουμιτζής, Βλαχόπουλος, & Κουτσογιάννης, 2015) Κατά την Νόβα-Καλτσούνη, (2006) ένα εργαλείο μέτρησης όταν ικανοποιεί το κριτήριο της εγκυρότητας, τότε ικανοποιεί και το κριτήριο της αξιοπιστίας. Αντίθετα, το κριτήριο της αξιοπιστίας δεν ικανοποιεί αυτόματα και το κριτήριο της εγκυρότητας.

Με βάση τους Dawson (2007), Λαγουμιτζής κ.συν. (2015), Ανδρεαδάκης (2019), τα παραπάνω το ερωτηματολόγιο θα πρέπει:

- Να έχει πληρότητα. Με τον όρο πληρότητα εννοούμε την κάλυψη όλων των πιθανών ερωτημάτων που αφορούν την συγκεκριμένη έρευνα.
- Πρέπει να ξεκινά με ερωτήσεις εύκολες και ενδιαφέρουσες που να κερδίζουν την εμπιστοσύνη.
- Οι ερωτήσεις να έχουν σαφή σχέση με το θέμα της έρευνας.
- Να υπάρχει λογική αλληλουχία.
- Οι γενικές ερωτήσεις να προηγούνται των πιο συγκεκριμένων ερωτήσεων στο ίδιο θέμα.
- Να υπάρχει σαφήνεια, όσον αφορά το περιεχόμενο των δεδομένων αλλά και με το άτομο που καλείται να απαντήσει.
- Να υπάρχει συνοχή στη σύνδεση των ερωτημάτων μεταξύ τους και στην ανάγκη ομαδοποίησης ομοειδών ερωτημάτων όταν αυτό απαιτείται.
- Να έχει κατάλληλη δομή.
- Να περιλαμβάνει ερωτήματα ελέγχου.
- Να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομο.
- Να έχει αρτιότητα παρουσίασης από τεχνικής πλευράς.
- Να περιλαμβάνει βασικές οδηγίες συμπλήρωσης και εννοιολογικές επεξηγήσεις.
- Να επιδέχεται κωδικογραφική και μηχανογραφική επεξεργασία.

3.7 Μεθοδολογία της έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας που επιλέχθηκε να εφαρμοστεί είναι η ποσοτική έρευνα. Στηρίχθηκε στην άντληση δεδομένων τα οποία σχετίζονται με τις απόψεις των γονέων/κηδεμόνων, τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υποκειμένων. Μετά τη συλλογή των δεδομένων έγινε η στατιστική ανάλυσή τους. Με την ποσοτική έρευνα καταφέρνουμε να διαφυλάξαμε την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων (Creswell, 2011). Η μέθοδος αυτή επιλέχθηκε ως καταλληλότερη για την εξαγωγή συμπερασμάτων την ανάδειξη τάσεων και τη σύγκριση με ανάλογες έρευνες που πραγματοποιούνται το συγκεκριμένο θέμα. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων παρέχει τη δυνατότητα γενίκευσης στον γενικό πληθυσμό. Επιλέχθηκε έτσι η συλλογή ερωτηματολογίων από γονείς/κηδεμόνες και με τη βοήθεια των στατιστικών αναλύσεων, έγινε η εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων για τη θέση-στάση τους στο ενδεχόμενο εφαρμογής ζωντανής αναμετάδοσης μαθημάτων από τη σχολική αίθουσα στο χώρο του μαθητή. Εξετάστηκαν επίσης και ορισμένοι σχετικοί παράμετροι που επηρεάζουν αυτή τους την στάση. Η διαδικασία συμπλήρωσης διήρκησε από τις 4 Απριλίου έως τις 19 Απριλίου. Αφού ολοκληρώθηκε η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, αυτά συγκεντρώθηκαν και εισήχθησαν στο στατιστικό πρόγραμμα spss 25, από το αρχείο Excel όπου και ήταν αρχικά συγκεντρωμένα.

Αναφορικά με τη μέθοδο δειγματοληψίας, χρησιμοποιήθηκε η δειγματοληψία χωρίς πιθανότητα και πιο συγκεκριμένα πρόκειται για δείγμα ευκολίας. Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν με βάση τη προθυμία τους και την διαθεσιμότητά τους (Cohen et al., 2008, Creswell, 2011).

Τα είδη της έρευνας είναι τρία. Η ποιοτική η οποία είναι μια πλαισιοθετημένη δραστηριότητα (situated activity), η οποία τοποθετεί τον παρατηρητή στον κόσμο. Αυτή συνίσταται σε ένα σύνολο ερμηνευτικών και υλικών πρακτικών, οι οποίες κάνουν τον κόσμο ορατό (Denzin & Lincoln, 2005), η ποσοτική έρευνα, και η μεικτή έρευνα που αποτελεί συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας. Στη παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική. Η ποσοτική έρευνα αναφέρεται στην εξήγηση ενός ζητήματος ή ενός φαινομένου μέσω της συλλογής δεδομένων σε αριθμητική/ποσοτική μορφή και της ανάλυσής τους με τη βοήθεια μαθηματικών-στατιστικών μεθόδων. Η ποσοτική έρευνα κρίνεται ως η πιο ενδεδειγμένη για την παρούσα εργασία διότι είναι κατάλληλη για την εξέταση ερευνητικών υποθέσεων που έχουν τεθεί (Apuke, 2017). Επίσης, επιτρέπει τη στατιστική ανάλυση δεδομένων που έχουν συλλεχθεί σε αριθμητική μορφή προκειμένου να συγκεντρώσει και να κάνει συγκρίσεις αλλά και γενικεύσεις με εύκολο και ακριβή τρόπο.

Όσον αφορά τους τρόπους ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική (συχνότητες, ποσοστά). Επίσης χρησιμοποιήθηκαν και επαγωγικοί μέθοδοι ανάλυσης για τη διερεύνηση σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος του fisher. Το παρατηρούμενο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίζεται σε 0,05.

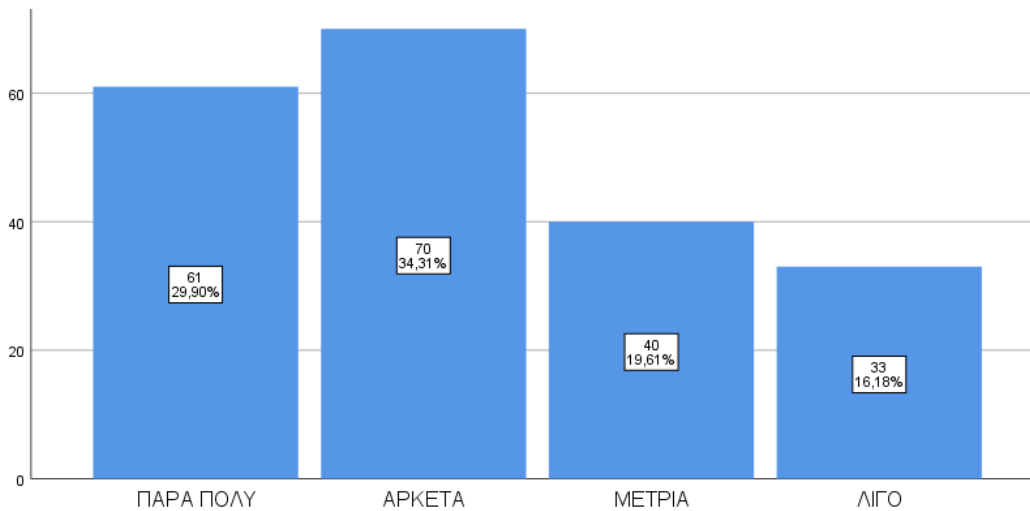
Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.2 Αποτελέσματα της έρευνας

4.1.1 Βαθμός ενημέρωσης των ερωτώμενων

Το 30% είναι πάρα πολύ ενημερωμένοι για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα, το 34% είναι αρκετά ενημερωμένοι, το 20% είναι μέτρια ενημερωμένοι και το 16% είναι λίγο ενημερωμένοι (γράφημα 1).

Γράφημα 1: Βαθμός ενημέρωσης για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

4.1.1.1 Πηγές ενημέρωσης

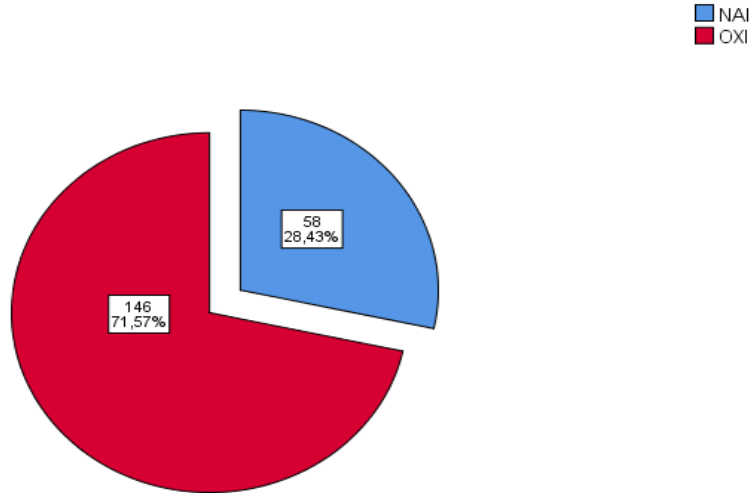
Σχετικά με τις πηγές ενημέρωσης, διαπιστώνεται πως το 22% δηλώνουν την τηλεόραση - εφημερίδες - μέσα μαζικής ενημέρωσης, το 34% το διαδίκτυο, το 6% τα επιστημονικά βιβλία, άρθρα, το 5% τη σχετική νομοθεσία, το 16% την ενημέρωση από το σχολείο, το 4% τις συζητήσεις με την οικογένεια, και το 13% τις συζητήσεις με τους φίλους (πίνακας 3).

Πίνακας 3: Πηγές ενημέρωσης

Πηγές ενημέρωσης	N	%
Τηλεόραση, εφημερίδες, μέσα μαζικής ενημέρωσης	75	22.1
Διαδίκτυο	116	34.1
Επιστημονικά βιβλία-άρθρα	21	6.2
Σχετική νομοθεσία	16	4.7
Ενημέρωση από το σχολείο	54	15.9
Συζητήσεις στην οικογένεια	15	4.4
Συζητήσεις με φίλους/ες	43	12.6

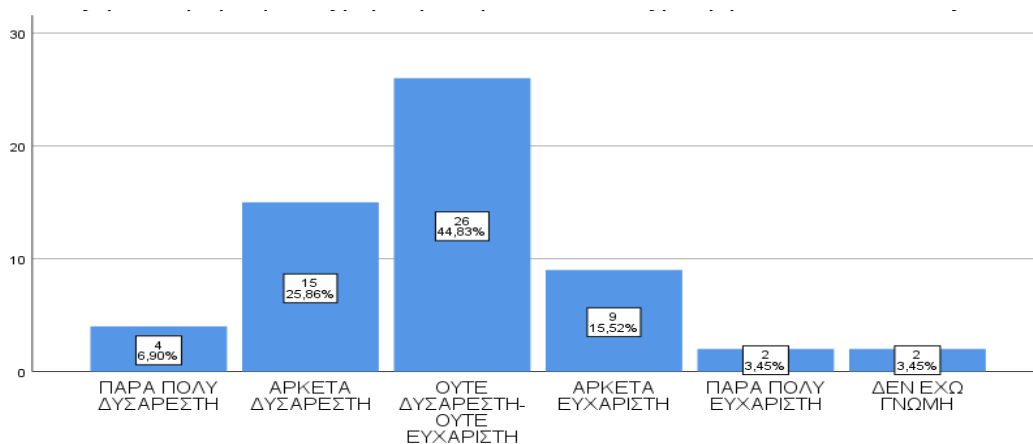
4.1.2 Απόκτηση εμπειρίας

Το 28% των ερωτηθέντων απαντούν πως είχαν μέχρι σήμερα προσωπική εμπειρία από τα παιδιά τους από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα και το 72% απαντούν το αντίθετο (γράφημα 2).

Γράφημα 2: Εμπειρία από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος

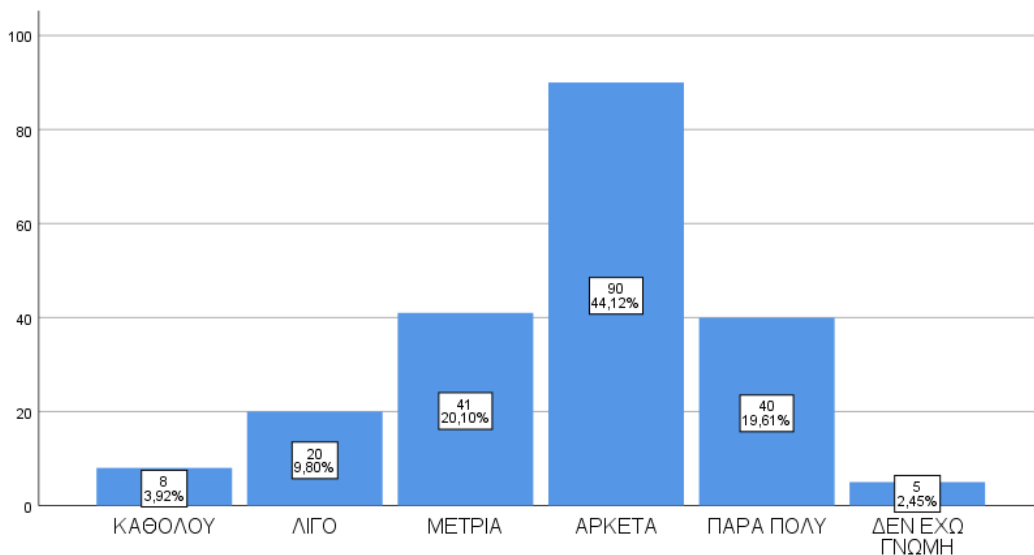
Από τα άτομα που απάντησαν θετικά πως είχαν προσωπική εμπειρία από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος, το 7% τους φάνηκε πάρα πολύ δυσάρεστη, το 26% αρκετά δυσάρεστη, το 45% διατύπωσαν ουδέτερη γνώμη ενώ το 16% τους φάνηκε αρκετά δυσάρεστη το 3% πάρα πολύ δυσάρεστη, και το 3% δεν διατύπωσαν κάποια γνώμη (γράφημα 3). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μέθοδος αυτή της διδασκαλίας κρίνεται από τα υποκείμενα ως αναποτελεσματική. Με 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Μέτρια, 4=Αρκετά, 5=Πάρα πολύ και 6=Δεν έχω γνώμη, η διάμεσος είναι 2,6 και η επικρατούσα τιμή 3, το αποτέλεσμα κρίνεται σημαντικό.

Γράφημα 3: Αξιολόγηση εμπειρίας από τη ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος

4.1.3 Εξοικείωση παιδιών με την τεχνολογία

Σχετικά με τη εξοικείωση με την τεχνολογία διαπιστώνεται πως το 4% απαντούν πως τα παιδιά τους δεν είναι καθόλου εξοικειωμένα με την τεχνολογία ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μία ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα, το 10% απαντούν πως είναι εξοικειωμένα σε μικρό βαθμό, το 20% απαντούν πως είναι εξοικειωμένα σε μέτριο βαθμό, το 20% απαντούν πως είναι εξοικειωμένα σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό και το 2% δεν έχουν γνώμη (γράφημα 5). Με 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Μέτρια, 4=Αρκετά, 5=Πάρα πολύ και 6=Δεν έχω γνώμη, επικρατούσα τιμή το 1 'καθόλου', με διάμεσο το 2,11. Η διάμεσος είναι 2,6 και η επικρατούσα τιμή 3, το αποτέλεσμα κρίνεται σημαντικό. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μέθοδος αυτή της διδασκαλίας κρίνεται απ' τα υποκείμενα σε μεγάλο βαθμό ως αναποτελεσματική.

Γράφημα 4: Βαθμός εξοικείωσης παιδιών με την τεχνολογία

4.1.4 Απόψεις για τη ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα

Με 1= Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Μέτρια, 4=Αρκετά, 5=Πάρα πολύ και 6=Δεν έχω γνώμη τα αποτελέσματα έδειξαν ότι:

Για τη ζωντανή αναμετάδοση της διδασκαλίας από τη σχολική αίθουσα το 22% δεν θεωρούν ότι αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές, ενώ μόλις το 15% και το 2% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος είναι 2,6 και η επικρατούσα τιμή 3, το αποτέλεσμα κρίνεται σημαντικό. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η μέθοδος αυτή της διδασκαλίας κρίνεται από τα υποκείμενα σε μεγάλο βαθμό ως αναποτελεσματική. Η διάμεσος είναι 2,6 και η επικρατούσα τιμή 3, το αποτέλεσμα κρίνεται σημαντικό.

Στο ερώτημα αν η μέθοδος αυτή είναι ελκυστική για τους μαθητές, το 41% δεν πιστεύουν πως η ζωντανή αναμετάδοση είναι ένας ελκυστικός τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος, ενώ το 7% το πιστεύουν αρκετά και μόλις το 2% το πιστεύουν πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συντριπτική πλειοψηφία δεν συμεριζεται την άποψη ορισμένων ότι η μέθοδος αυτή είναι ελκυστική παρόλο τον αρχικό ενθουσιασμό. Η διάμεσος είναι 2,11 και η επικρατούσα τιμή 1.

Στο ερώτημα, αν αυτή η μέθοδος καλλιεργεί κάποια ενδιαφέροντα για τους μαθητές τα αποτελέσματα είναι αρνητικά. Το 43% δεν πιστεύουν πως είναι ένας τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος που καλλιεργεί το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα, ενώ το 7% το πιστεύουν αρκετά και το 1% το πιστεύουν πάρα πολύ. Η διάμεσος είναι 1,96 και η επικρατούσα τιμή το 1 "καθόλου".

Στο ερώτημα αν θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι αυτός ο τρόπος διδασκαλίας ενέχει κάποια προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο τρόπος αυτός διδασκαλίας έχει αρκετά προβλήματα επικοινωνίας. Το 2% δεν πιστεύουν πως δημιουργεί προβλήματα επικοινωνίας εκπαιδευτικού – μαθητών, ενώ το 43% και το 38% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος είναι 4,1 ενώ η επικρατούσα τιμή είναι 4. Το αποτέλεσμα κρίνεται πολύ σημαντικά θετικό.

Στο ερώτημα αν πιστεύουν ότι ο τρόπος αυτός διδασκαλίας προσφέρει επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες το 31% απαντούν πως δεν συμβάλλει ώστε να αποκτήσουν επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες οι μαθητές, και μόλις το 8% και το 2% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα

Στο ερώτημα αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας προσφέρει κίνητρα για τη μάθηση η θέση των γονέων/κηδεμόνων είναι ότι δεν πιστεύουν καθόλου στην παρωθητική δράση αυτού του τρόπου διδασκαλίας. Το 45% δεν πιστεύουν πως δίνει κίνητρα μάθησης, και μόλις το 5% και 1% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος ήταν 2,11 ενώ η επικρατούσα τιμή 1 "καθόλου" το αποτέλεσμα κρίνεται αρνητικό.

Στο ερώτημα αν οι μαθητές με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας ενσωματώνονται επαρκώς σε ομάδες η απάντηση ήταν σημαντικά αρνητική αφού το 44% απαντούν πως δεν κάνει τους μαθητές να νιώθουν πως ανήκουν στην ομάδα της τάξης, ενώ μόλις το 11% και το 3% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Με διάμεσο 2,11 και επικρατούσα τιμή το 1 το αποτέλεσμα κρίνεται αρνητικό. Συνεπώς, τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι σύμφωνα με τη γνώμη των ερωτώμενων που αποτυπώνεται σε ποσοστό πάνω από 68%, ο τρόπος αυτός

διδασκαλίας δεν συμβάλει καθόλου στην ενσωμάτωση των παιδιών σε ομάδες, πράγμα πολύ σημαντικό για την κοινωνικοποίηση και την πνευματική τους ανάπτυξη.

Στο ερώτημα αν διαταράσσεται η αρμονική σχέση μαθητή εκπαιδευτικού, το 6% των ερωτηθέντων δεν πιστεύουν πως διαταράσσει τη σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, ενώ το 37% και το 28% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος ήταν 3,71 και η επικρατούσα τιμή 4. Άρα το αποτέλεσμα κρίνεται ισχυρά θετικό.

Στο ερώτημα αν οι γονείς/κηδεμόνες πιστεύουν ότι υπάρχουν κάποια ηθικά διλλήματα και κίνδυνοι διασποράς προσωπικών δεδομένων των παιδιών τους, το 11% δηλώνουν πως δεν θέτει ηθικά διλλήματα σε σχέση με τη μετάδοση και τη διακίνηση προσωπικών δεδομένων, ενώ το 24% και το 38% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος ήταν 3,72 ενώ η επικρατούσα τιμή το 5. Άρα το αποτέλεσμα κρίνεται σημαντικά θετικό.

Στο ερώτημα αν θα μπορούσε αυτός ο τρόπος διδασκαλίας να επεκταθεί και σε περιόδους κανονικότητας για παράδειγμα σε νησιωτικές ή δυσπρόσιτες περιοχές οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σημαντικά αρνητικές από τους περισσότερους γονείς/κηδεμόνες. Το 56% των ερωτηθέντων δεν πιστεύουν πως αποτελεί έναν τρόπο διδασκαλίας που θα μπορούσε να επεκταθεί σε περιόδους κανονικότητας ενώ μόλις το 13% και το 5% πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα πως μπορεί να αποτελέσει έναν τρόπο διδασκαλίας. Η διάμεσος ήταν 2,01 ενώ η επικρατούσα τιμή το 1. Συνεπώς, το αποτέλεσμα δείχνει ισχυρά αρνητική διάθεση των γονέων/κηδεμόνων στην πιθανότητα εφαρμογής αυτής της μεθόδου διδασκαλίας και σε περιόδους κανονικότητας.

Στο ερώτημα αν η μέθοδος αυτή αποπροσανατολίζει τους μαθητές από τα ουσιώδη του μαθήματος σε επουσιώδη ή και σε άσχετα με το μάθημα ζητήματα οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σημαντικά θετικές απ' τους περισσότερους ερωτώμενους (άνω του 60%). Αναλυτικότερα, το 6% των ερωτηθέντων δηλώνουν πως η ζωντανή αναμετάδοση δεν αποπροσανατολίζει το κέντρο βάρους της μαθησιακής διαδικασίας από τα ουσιώδη στα επουσιώδη, ενώ το 37% και το 28% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος ήταν 3,82 ενώ η επικρατούσα τιμή το 4. Συνεπώς το αποτέλεσμα κρίνεται ισχυρά θετικό. Τα υποκείμενα δηλαδή πιστεύουν ότι αποπροσανατολίζει το κέντρο βάρους της μαθησιακής διαδικασίας από τα ουσιώδη στα επουσιώδη.

Στο ερώτημα αν οι γονείς/κηδεμόνες πιστεύουν ότι η μέθοδος αυτή διδασκαλίας αποτελεί μια καλή δοκιμή για μελλοντική μόνιμη εφαρμογή για απομακρυσμένη διδασκαλία οι περισσότεροι ερωτώμενοι απάντησαν ότι δεν πιστεύουν ότι αποτελεί αξιόπιστη δοκιμή για μελλοντική εφαρμογή. Πιο αναλυτικά, το 46% δεν θεωρούν πως αποτελεί μία ευκαιρία δοκιμής για μελλοντική μόνιμη εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ το 20% και το 7%

πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ πως μπορεί να εφαρμοστεί μελλοντικά. Η διάμεσος ήταν 2,33 και η επικρατούσα τιμή ήταν το 1. Συνεπώς, το αποτέλεσμα κρίνεται αρνητικό. Στην εκπαιδευτική αυτή διαδικασία η πλειοψηφία των γονέων/κηδεμόνων δεν την είδαν ως καλή δοκιμή για μελλοντική εφαρμογή.

Στο ερώτημα αν πιστεύουν ότι για να έχει καλή εφαρμογή αυτή η μέθοδος διδασκαλίας απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις απ' το εκπαιδευτικό προσωπικό οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σημαντικά θετικές. Πιο συγκεκριμένα, μόλις το 3% πιστεύουν σε μικρό βαθμό πως απαιτεί εκπαιδευτικό με ειδικές γνώσεις και δεξιότητας ένα τέτοιο εγχείρημα, ενώ το 44% και το 43% το πιστεύουν αρκετά και πάρα πολύ αντίστοιχα. Η διάμεσος του δείγματος για το ερώτημα ήταν 4,28 ενώ η επικρατούσα τιμή ήταν το 4. Το αποτέλεσμα συνεπώς κρίνεται ισχυρά θετικό.

Στο ερώτημα αν πιστεύουν οι γονείς/κηδεμόνες ότι οι εκπαιδευτικοί είναι επαρκώς καταρτισμένοι ώστε να στηρίξουν αυτό εγχείρημα, το αποτέλεσμα ήταν ότι τα περισσότερα υποκείμενα θεωρούν, σε ποσοστό που ξεπερνά το 37,5%, ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό δεν έχει επαρκείς γνώσεις σε ανάλογες δεξιότητες ενώ το 38,9% θεωρεί ότι είναι μέτρια καταρτισμένο. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δηλαδή πιστεύει ότι το υπάρχον εκπαιδευτικό προσωπικό δεν μπορεί να υποστηρίξει ένα τέτοιο εγχείρημα. Το 10% των ερωτηθέντων δεν πιστεύουν πως το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα, το 28% το πιστεύουν σε μικρό βαθμό, το 41% το πιστεύουν σε μέτριο βαθμό, το 19% το πιστεύουν αρκετά και το 3% δεν έχουν γνώμη. Η διάμεσος ήταν 2,75 ενώ η επικρατούσα τιμή το 3. Το αποτέλεσμα κρίνεται αρνητικό.

Πίνακας 4: Απόψεις για τη ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ	Δεν έχω γνώμη
Θεωρείτε ότι αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές;	22,1%	27,5%	28,9%	15,2%	1,5%	4,9%
Πιστεύετε ότι είναι ένας ελκυστικός τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος για τους μαθητές;	40,7%	23%	25,5%	6,9%	1,5%	2,5%
Νομίζετε ότι είναι ένας τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος που καλλιεργεί το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα;	42,6%	30,9%	17,2%	6,9%	1%	1,5%

Εκτιμάτε ότι δημιουργεί προβλήματα επικοινωνίας εκπαιδευτικού - μαθητών;	1,5%	7,4%	9,3%	42,6%	38,2%	1%
Κατά την προσωπική σας εκτίμηση, βοηθάει ώστε να αποκτήσουν επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες οι μαθητές;	31,4%	32,4%	24,5%	8,3%	2%	1,5%
Πιστεύετε ότι προσφέρει στους μαθητές επιπλέον κίνητρα μάθησης;	43,6%	29,4%	18,6%	5,4%	1%	2%
Πιστεύετε ότι κάνει τους μαθητές να αισθάνονται περισσότερο ότι ανήκουν στην ομάδα της τάξης;	44,1%	24%	15,7%	10,8%	2,5%	2,9%
Θεωρείτε ότι διαταράσσει τη σχέση του εκπαιδευτικού με τους μαθητές	6,4%	12,7%	13,7%	37,3%	28,4%	1,5%
Νομίζετε ότι θέτει ηθικά διλήμματα σε σχέση με τη μετάδοση και διακίνηση προσωπικών δεδομένων;	10,8%	13,2%	11,3%	23,5%	37,7%	3,4%
Πιστεύετε ότι είναι ένας τρόπος διδασκαλίας που θα μπορούσε να επεκταθεί και σε περιόδους κανονικότητας (για παράδειγμα σε νησιωτικές ή δυσπρόσιτες περιοχές);	55,9%	17,2%	7,4%	13,2%	5,4%	1%
Αποπροσανατολίζει κατά την εκτίμηση σας, το κέντρο βάρους της μαθησιακής διαδικασίας από τα ουσιώδη στα επουσιώδη;	5,8%	8,8%	16,2%	36,8%	28,4%	3,9%
Κατά τη γνώμη σας, αποτελεί μια καλή ευκαιρία δοκιμής για μελλοντική μόνιμη εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία;	46,1%	13,7%	10,3%	19,6%	6,9%	3,4%
Πιστεύετε ότι απαιτεί εκπαιδευτικό με ειδικές γνώσεις και δεξιότητες για να μπορεί να υποστηρίξει ένα τέτοιο εγχείρημα;		2,9%	9,3%	44,1%	43,1%	0,5%

4.1.5 Προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

Σχετικά με τα προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος, το 47% δήλωσαν την έλλειψη κατάλληλης συσκευής σύνδεσης, το 40% την μη ικανοποιητική κάλυψη του δικτύου σύνδεσης, το 13% την μη καλή γνώση χειρισμού των εφαρμογών επικοινωνίας, το 10% την έλλειψη ασφάλειας του διαδικτύου, το 27% την κόπωση που προξενεί στα παιδιά, το 42% την πολύωρη έκθεση του παιδιού στην οθόνη, το 28% την πολύωρη έκθεση του παιδιού σε δημόσια θέα, και το 32% τον εθισμό του παιδιού στην ηλεκτρονική επικοινωνία

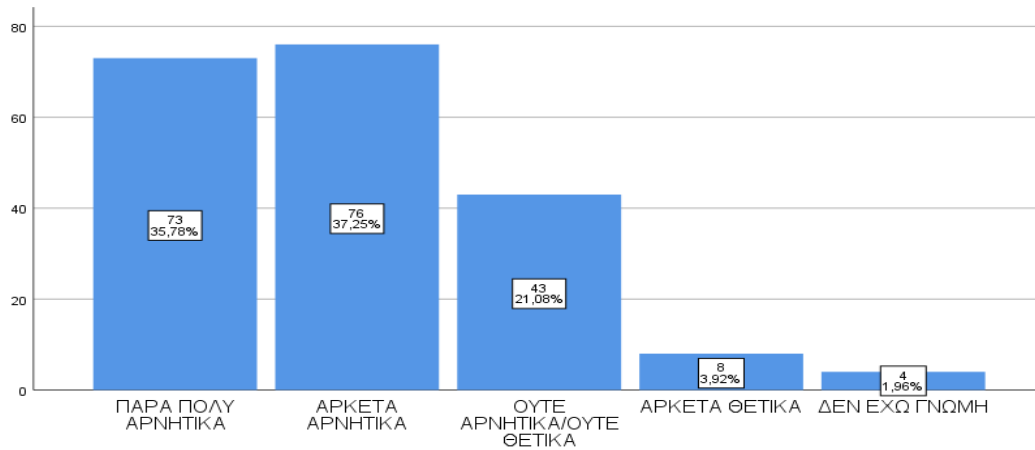
Πίνακας 5: Προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

	N	%
Η έλλειψη κατάλληλης συσκευής σύνδεσης	88	46,8
Η μη ικανοποιητική κάλυψη δικτύου σύνδεσης	75	39,9
Η μη καλή γνώση χειρισμού των εφαρμογών επικοινωνίας	24	12,8
Η έλλειψη ασφάλειας του διαδικτύου	19	10,1
Η κόπωση που προξενεί στα παιδιά	51	27,1
Η πολύωρη έκθεση του παιδιού στην οθόνη	79	42
Η έκθεση του παιδιού σε δημόσια θέα	53	28,2
Ο εθισμός του παιδιού στην ηλεκτρονική επικοινωνία	60	31,9

4.1.6 Συναισθήματα των γονέων/κηδεμόνων στο ενδεχόμενο εφαρμογής του συγκεκριμένου τρόπου διδασκαλίας

Στο ερώτημα «Τι συναισθήματα προκαλεί σε εσάς το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί σας, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας;», το 36% δηλώνουν πως είναι πάρα πολύ αρνητικά, το 37% απαντούν πως είναι αρκετά αρνητικά, το 21% εκφράζουν ουδέτερη γνώμη, το 4% απαντούν πως είναι αρκετά θετικά και το 2% δεν έχουν γνώμη (γράφημα 6).

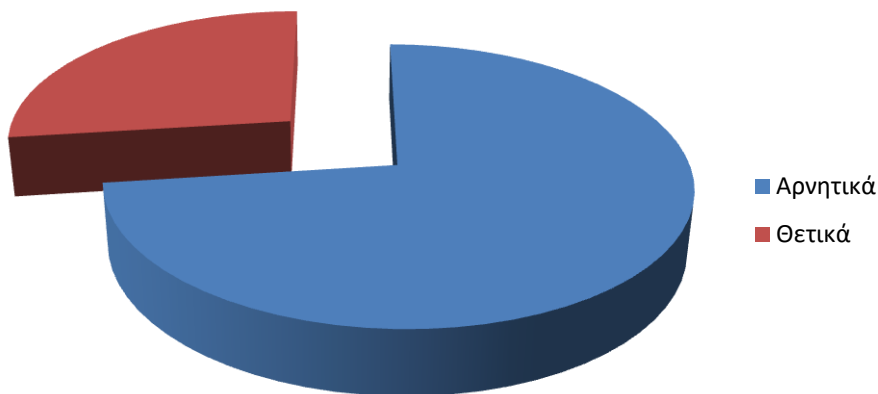
Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

Γράφημα 5: Συναισθήματα από την ενδεχόμενη εφαρμογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας

Όπως δείχνει το σχήμα 7, πάνω από το 85% των ερωτηθέντων διατείνονται αρνητικά σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο

Συναισθήματα

Γράφημα 6: Συναισθήματα από την ενδεχόμενη εφαρμογή της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής διαδικασίας

4.1.6 Προβληματισμοί γονέων/κηδεμόνων από την ενδεχόμενη εφαρμογή της ζωντανής αναμετάδοσης

Στο ερώτημα «Υπάρχει κάτι άλλο, θετικό ή αρνητικό που πιστεύετε ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία, όταν αυτή γίνεται με ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα και θα θέλατε να το αναφέρετε;», οι ερωτώμενοι έδωσαν απαντήσεις περιγράφοντας κάποιους προβληματισμούς ως εξής:

Το 15% ερωτηθέντων δηλώνουν πως υπάρχει κάτι θετικό ή αρνητικό που επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία όταν αυτή γίνεται με ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα

ενώ το 85% απαντούν το αντίθετο (γράφημα 7). Η διάμεσος του δείγματος ήταν 2,01 ενώ η επικρατούσα τιμή ήταν το 1^α.

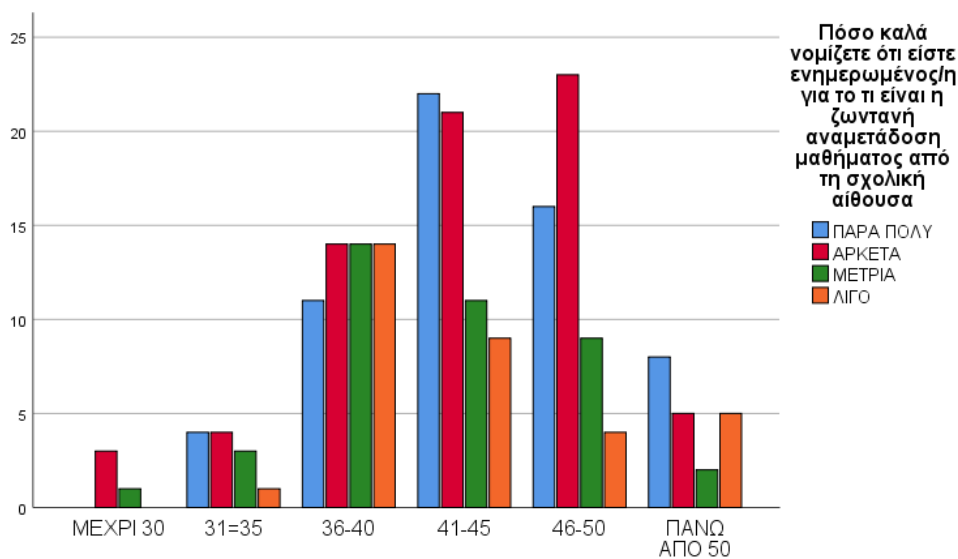
Οι πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ως μεγαλύτερο πρόβλημα στον συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας την έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας και αλλοίωση της διαπροσωπικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικού-μαθητή αλλά και των μαθητών μεταξύ τους. Μεταξύ άλλων οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν: «Η σχέση εκπαιδευτικού και μαθητή δεν χτίζεται μέσα από οθόνες» ή «Αρνητική επίδραση στην κοινωνικότητα και αλληλεπίδραση των παιδιών». Τέθηκαν επίσης ζητήματα όπως η ισότιμη αντιμετώπιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες με ερωτήματα όπως «θα μπορούν και παιδιά με σωματικές αναπηρίες να παρακολουθούν μαθήματα».

4.2 Επαγωγική στατιστική

4.2.1 Σχέση ηλικίας με ενημέρωση για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

Η Σχέση της ηλικίας των υποκειμένων με την ενημέρωση για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος δεν έδειξε είναι σημαντική ($\chi^2=18,273$, $p=193$). Τα άτομα ηλικίας 41-45 δηλώνουν πως είναι περισσότερο ενημερωμένοι συγκριτικά με τις άλλες ηλικιακές ομάδες

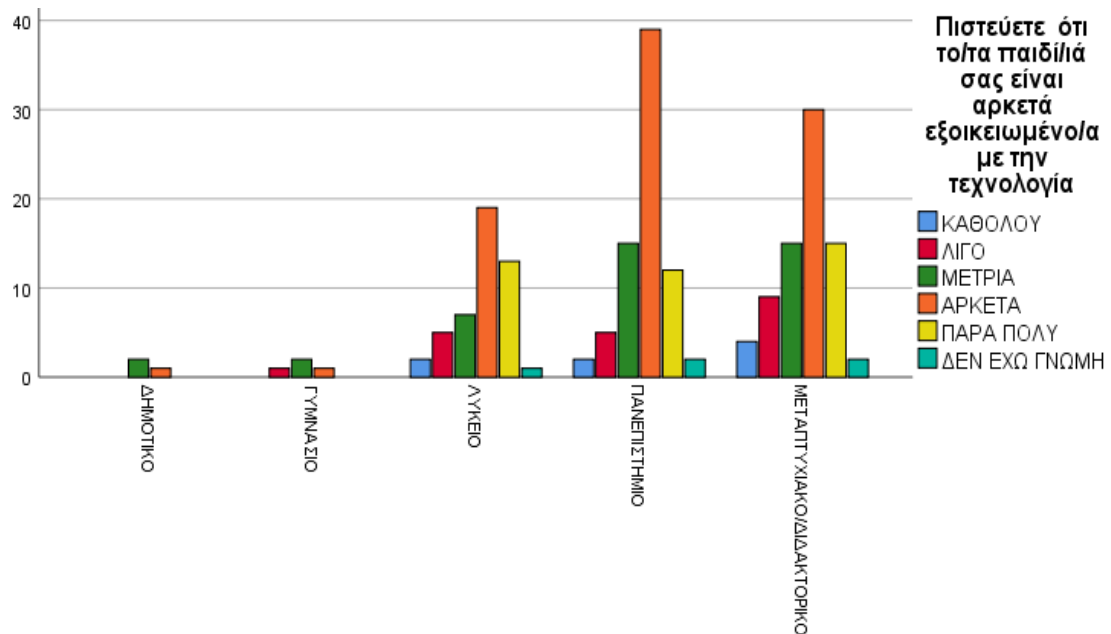
(γράφημα 8)

Γράφημα 7: Σχέση ηλικίας και ενημέρωσης για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;

4.2.2 Σχέση μορφωτικού επιπέδου και της εξοικείωσης των παιδιών με την τεχνολογία ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

Δεν προέκυψε κάποια στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μορφωτικού επιπέδου της εξοικείωσης των παιδιών με την τεχνολογία ώστε να μπορεί/μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα ($\chi^2=15,855$, $p=.748$). Από το γράφημα 9 διαφαίνεται πως τα παιδιά των οποίων οι γονείς είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού/διδακτορικού ή απόφοιτοι πανεπιστημίου δηλώνουν μεγαλύτερη εξοικείωση με την τεχνολογία συγκριτικά με τα παιδιά των οποίων οι γονείς είναι απόφοιτοι δημοτικού, γυμνασίου, ή λυκείου

Γράφημα 8: Σχέση μορφωτικού επιπέδου και της εξοικείωσης των παιδιών με την τεχνολογία ώστε να μπορεί/μπορούν να παρακολουθήσουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα

4.2.3 Σχέση ηλικίας με συναισθήματα που προκαλεί το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί σας, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας

Η σχέση της ηλικίας με τα συναισθήματα που προκαλεί το ενδεχόμενο συμμετοχής του παιδιού σε μάθημα από το σπίτι έδειξε στατιστικά σημαντική σχέση ($\chi^2=30,034$, $p=.027$)

Συγκεκριμένα οι ηλικίες μέχρι 30 ετών διακατέχονται από αρκετά αρνητικά συναισθήματα, από τα άτομα ηλικίας 31-35 ετών, το 33% διακατέχεται από πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα και το 50% από αρκετά αρνητικά συναισθήματα.

Από τις ηλικίες 36-40 ετών το 26% διακατέχεται από πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα, το 43% από αρκετά αρνητικά συναισθήματα, και το 4% δεν εκφράζουν γνώμη. Από τα άτομα ηλικίας 41-45 ετών, το 52% διακατέχεται από πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα, το 22% από αρκετά αρνητικά συναισθήματα, και μόλις το 3% από αρκετά θετικά συναισθήματα.

Από τα άτομα ηλικίας 46-50 ετών, το 27% διακατέχεται από πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα, το 42% από αρκετά αρνητικά συναισθήματα και το 8% από θετικά συναισθήματα.

Τέλος από τα άτομα ηλικίας άνω των 51 ετών, το 40% διακατέχονται από πάρα πολύ αρνητικά συναισθήματα, το 35% από αρκετά αρνητικά συναισθήματα, και μόλις το 10% από αρκετά θετικά συναισθήματα.

Πίνακας 6: Σχέση ηλικίας με συναισθήματα που προκαλεί το ενδεχόμενο συμμετοχής του παιδιού σε μάθημα από το σπίτι

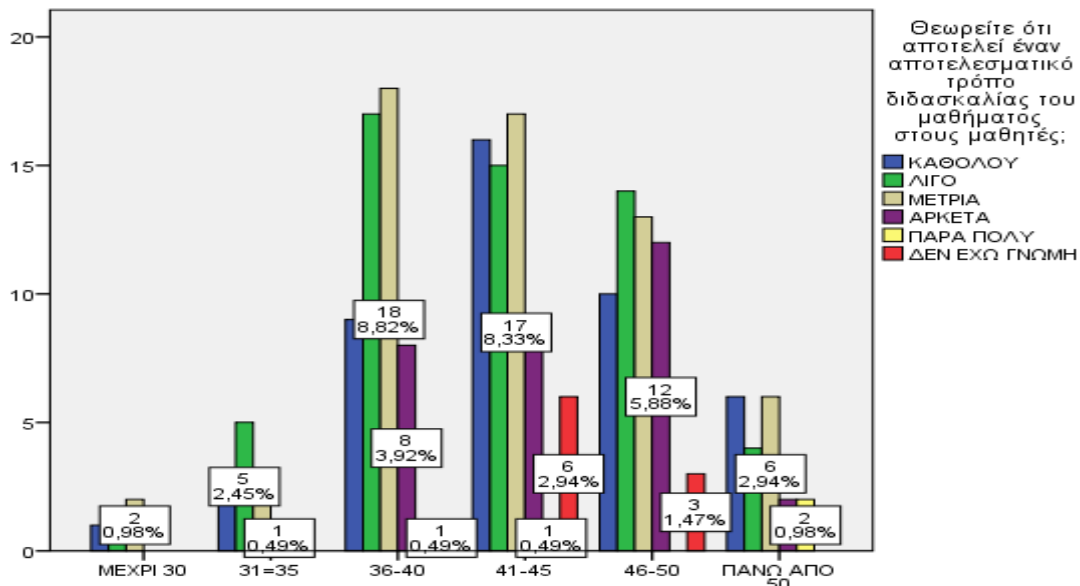
ΗΛΙΚΙΑ		Συναισθήματα					ΣΥΝΟΛΟ
		ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΑΡΝΗΤΙ ΚΑ	ΑΡΚΕΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚ Α	ΟΥΤΕ ΑΡΝΗΤΙ ΚΑ/ΟΥΤ Ε ΘΕΤΙΚΑ	ΑΡΚΕΤΑ ΘΕΤΙΚΑ	ΔΕΝ ΕΧΩ ΓΝΩΜΗ	
ΜΕΧΡΙ 30	Σύνολο	0	4	0	0	0	4
	% ηλικία	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% συναισθήματα	0,0%	5,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%
	% άθροισμα	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%
31=35	Σύνολο	4	6	2	0	0	12
	% ηλικία	33,3%	50,0%	16,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	% συναισθήματα	5,5%	7,9%	4,7%	0,0%	0,0%	5,9%
	% άθροισμα	2,0%	2,9%	1,0%	0,0%	0,0%	5,9%
36-40	Σύνολο	14	23	14	0	2	53
	% ηλικία	26,4%	43,4%	26,4%	0,0%	3,8%	100,0%
	% συναισθήματα	19,2%	30,3%	32,6%	0,0%	50,0%	26,0%
	% άθροισμα	6,9%	11,3%	6,9%	0,0%	1,0%	26,0%
41-45	Σύνολο	33	14	14	2	0	63
	% ηλικία	52,4%	22,2%	22,2%	3,2%	0,0%	100,0%
	% συναισθήματα	45,2%	18,4%	32,6%	25,0%	0,0%	30,9%
	% άθροισμα	16,2%	6,9%	6,9%	1,0%	0,0%	30,9%
46-50	Σύνολο	14	22	11	4	1	52
	% ηλικία	26,9%	42,3%	21,2%	7,7%	1,9%	100,0%
	% συναισθήματα	19,2%	28,9%	25,6%	50,0%	25,0%	25,5%
	% σύνολο	6,9%	10,8%	5,4%	2,0%	0,5%	25,5%
ΠΑΝΩ	Σύνολο	8	7	2	2	1	20

ΑΠΟ 50	% ηλικία	40,0%	35,0%	10,0%	10,0%	5,0%	100,0%
	% συναισθήματα	11,0%	9,2%	4,7%	25,0%	25,0%	9,8%
	% σύνολο	3,9%	3,4%	1,0%	1,0%	0,5%	9,8%
	Σύνολο	73	76	43	8	4	204
	% ηλικία	35,8%	37,3%	21,1%	3,9%	2,0%	100,0%
	% συναισθήματα	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% άθροισμα	35,8%	37,3%	21,1%	3,9%	2,0%	100,0%

4.2.4 Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το κατά πόσο η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές

Προέκυψε πως δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική εξάρτηση ανάμεσα στην ηλικία των υποκειμένων και στην άποψή τους για την αποτελεσματικότητα της ζωντανής αναμετάδοσης ενός μαθήματος $\chi^2=20,315$, $p=709$.

Περισσότερα είναι τα άτομα ηλικίας 41-45 ετών που δεν πιστεύουν καθόλου πως η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές.

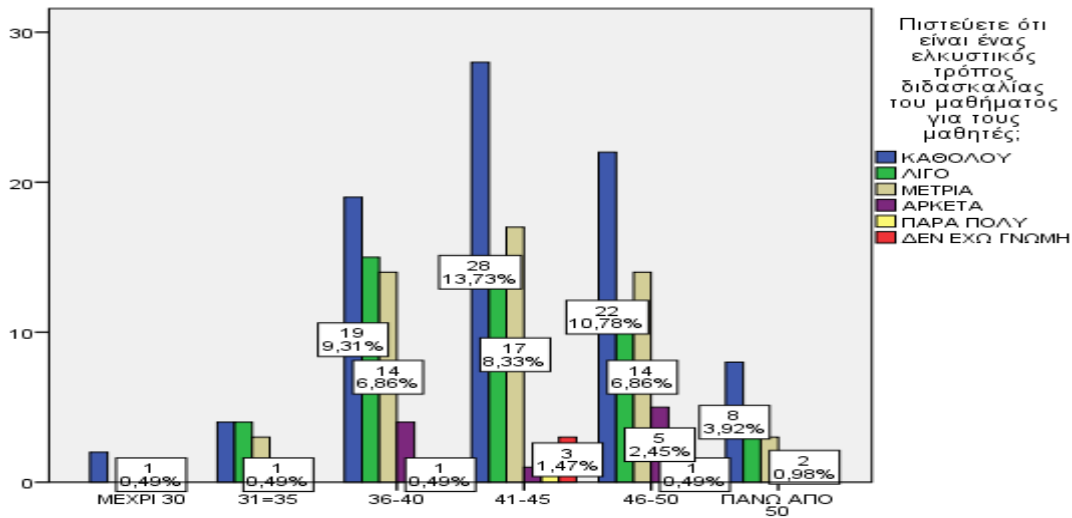

Γράφημα 9: Σχέση ηλικίας με το κατά πόσο η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές

4.2.5 Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι ελκυστικός

Δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική σχέση στην ηλικία και την ελκυστικότητα της ζωντανής αναμετάδοσης $\chi^2=21,209$, $p=648$.

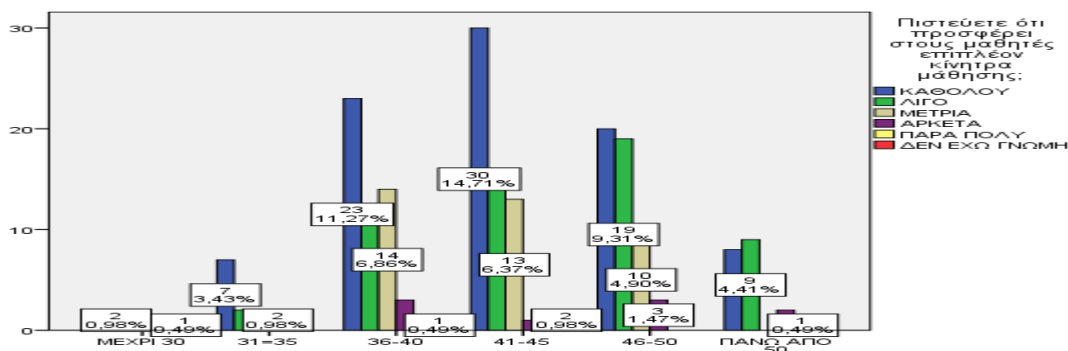
Περισσότερο τα άτομα της ηλικίας 41-45 δεν πιστεύουν πως η ζωντανή αναμετάδοση δεν αποτελεί ελκυστικό τρόπο διδασκαλίας.

Γράφημα 10: Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι ελκυστικός

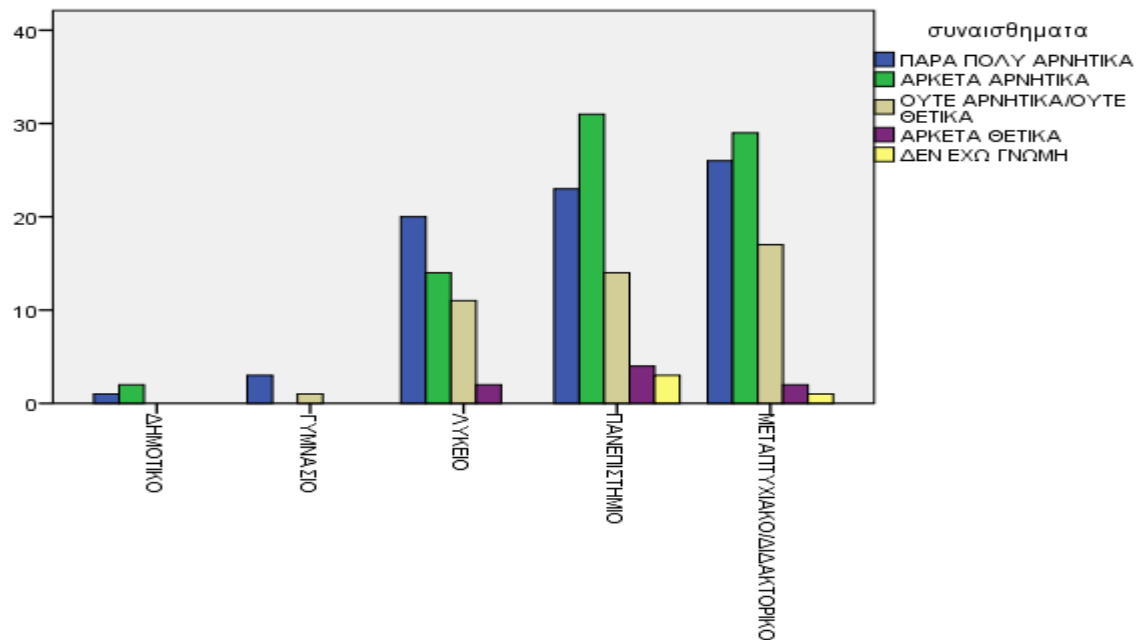
4.2.6 Σχέση ηλικίας των ερωτώμενων με τη θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας παρέχει κίνητρα

Δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ηλικίας των ερωτώμενων και της γνώμης τους για την παροχή κινήτρων με την ζωντανή αναμετάδοση $\chi^2=36,722$, $p=079$. Τα άτομα ηλικίας 36-40 και 41-45 πιστεύουν περισσότερο πως δεν είναι εφικτό η ζωντανή αναμετάδοση να προσφέρει επιπλέον κίνητρα μάθησης.

Γράφημα 11: Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με την θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι παρωθητικός

4.2.7 Σχέση μορφωτικού επιπέδου των γονέων με τα συναισθήματα που δημιουργούνται σχετικά με το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί τους, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας

Γράφημα 12: Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με την θέση τους για το αν αυτός ο τρόπος διδασκαλίας είναι παρωθητικός

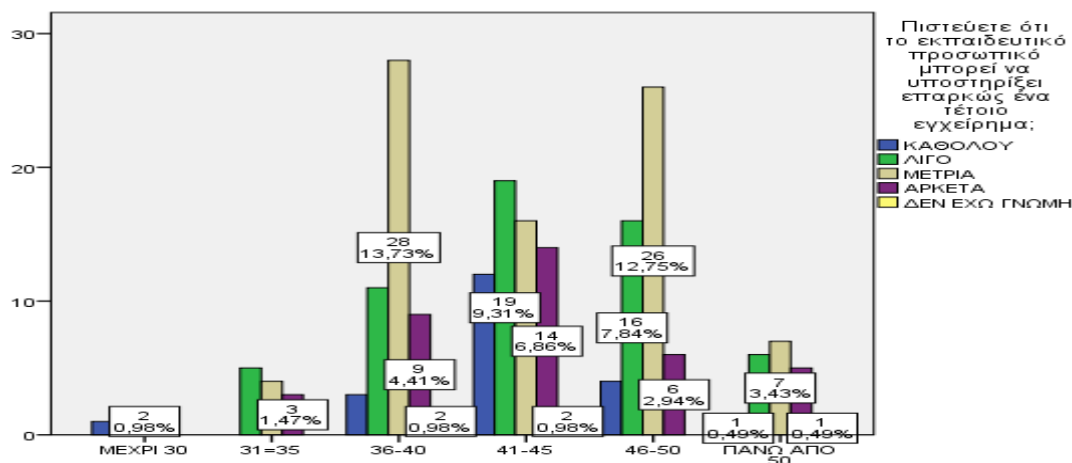
Διαπιστώνεται πως όσο πιο υψηλό είναι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων τόσο περισσότερο αρνητικά συναισθήματα τους δημιουργούνται σχετικά με το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί τους, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας

Πίνακας 7 Σχέση γραμματικών γνώσεων με τα συναισθήματα των υποκειμένων

			συναισθήματα					Σύνολα
			ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΑΡΝΗΤΙΚΑ	ΑΡΚΕΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ	ΟΥΤΕ ΑΡΝΗΤΙΚΑ/ΟΥ ΤΕ ΘΕΤΙΚΑ	ΑΡΚΕΤΑ ΘΕΤΙΚΑ	ΔΕΝ ΕΧΩ ΓΝΩΜΗ	
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	άθροισμα	1	2	0	0	0	3
		% επί του συνόλου	0,5%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	άθροισμα	3	0	1	0	0	4
		% επί του συνόλου	1,5%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	2,0%
	ΛΥΚΕΙΟ	άθροισμα	20	14	11	2	0	47
		% επί του συνόλου	9,8%	6,9%	5,4%	1,0%	0,0%	23,0%
	ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	άθροισμα	23	31	14	4	3	75
		% επί του συνόλου	11,3%	15,2%	6,9%	2,0%	1,5%	36,8%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ/ΔΙΔΑΚΤ ΟΡΙΚΟ	άθροισμα	26	29	17	2	1	75
		% επί του συνόλου	12,7%	14,2%	8,3%	1,0%	0,5%	36,8%
Σύνολα		άθροισμα	73	76	43	8	4	204
		% επί του συνόλου	35,8%	37,3%	21,1%	3,9%	2,0%	100,0%

4.2.8 Σχέση ηλικίας των υποκειμένων με το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα

Η σχέση της ηλικίας των ερωτώμενων με τη γνώμη τους για τη δυνατότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού να υποστηρίξει το εγχείρημα της ζωντανής αναμετάδοσης δεν προέκυψε πως είναι στατιστικά σημαντική. Οι ηλικιακές ομάδες 36-40 και 41-45 ετών πιστεύουν περισσότερο από τις άλλες ηλικιακές ομάδες πως το εκπαιδευτικό προσωπικό έχει τη δυνατότητα να στηρίζει το εν λόγω εγχείρημα (γράφημα 13).

Γράφημα 13: Σχέση ηλικίας ερωτώμενων με τη γνώμη τους για το κατά πόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα

4.2.9 Υπάρχει κάτι άλλο, θετικό ή αρνητικό που πιστεύετε ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία, όταν αυτή γίνεται με ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα και θα θέλατε να το αναφέρετε;

Στο παραπάνω ερώτημα ένα ποσοστό 9,9% εξέφρασε και άλλους λόγους που επηρεάζεται η λειτουργία μιας τέτοιας μεθόδου διδασκαλίας και ήταν όλες με αρνητικό αντίκτυπο. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι τα εξής:

- Έλλειψη κατάλληλου χώρου για τον μαθητή.
- Έλλειψη συντονισμού των μαθητών και εποπτείας του εκπαιδευτικού έργου.
- Δεν υπάρχει προς το παρόν πρόβλεψη για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- Εγείρονται ζητήματα ίσης αντιμετώπισης όλων των παιδιών.
- Αδυναμία εφαρμογής κάποιων εκπαιδευτικών τεχνικών στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Η αδυναμία αυτενέργειας του μαθητή και ο αυθορμητισμός στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Η αδυναμία του εκπαιδευτικού να ανταποκριθεί στο παιδαγωγικό μέρος της διδασκαλίας και όχι μόνο στο γνωστικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕ ΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

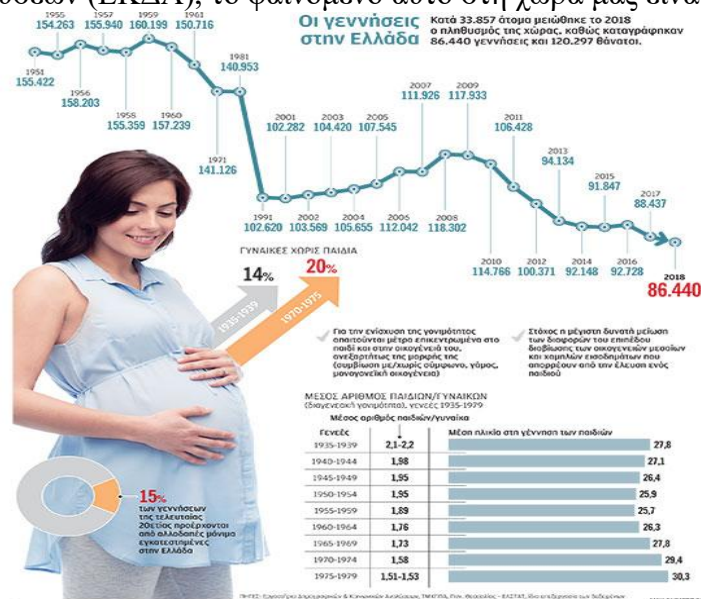
5.1 Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι τον τελευταίο καιρό η ανθρωπότητα ζει δύσκολες στιγμές λόγω της πανδημίας sars covid-19. Τα πάντα έχουν αλλάξει στη ζωή του μέσου ανθρώπου. Η ζωή μας έχει ανατραπεί. Οι κινήσεις περιορίστηκαν, οι αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων μεγάλωσαν, πολλές από τις υπηρεσίες που απολαμβάναμε έχουν μπει σε αναστολή, άλλαξε και ο τρόπος που εκτελούμε την εργασία μας. Μέσα σε όλα αυτά έχει αλλάξει και ο τρόπος διδασκαλίας και όπως πολλές άλλες υπηρεσίες εκτελούνται πια κατά ένα μεγάλο μέρος μέσω διαδικτυακών εφαρμογών για λόγους αποφυγής διασποράς του θανατηφόρου ιού. Είναι γεγονός πως η εκπαίδευση από απόσταση δεν είναι κάτι καινούργιο. Λειτουργεί από τον 19^ο αιώνα (Βεργίδης κ.συν., 1999) σε αρκετά μέρη του κόσμου. Τελευταία όμως αναπτύσσεται μια νέα μέθοδος τηλεκπαίδευσης, αυτή της ζωντανής αναμετάδοσης από το χώρο διδασκαλίας στον χώρο του εκπαιδευόμενου. Ήταν αναμενόμενο ότι κάποια στιγμή θα ανέκυπτε ζήτημα αξιοποίησης της κάμερας στο σχολείο. Λόγω της πανδημίας όμως και της ανάγκης χειρισμού μιας επείγουσας κατάστασης προέκυψε η ανάγκη άμεσης ένταξης αυτού του εργαλείου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το υπουργείο παιδείας ανακοίνωσε την απόφαση 57233/Υ1-15-05-2020, με την οποία ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να αναμεταδώσει την εκπαιδευτική διαδικασία από την φυσική αίθουσα, στο χώρο των μαθητών που η υγεία τους ή η υγεία κοντινών τους ανθρώπων που συμβιώνουν μαζί τους, διατρέχει εξαιρετικά μεγάλο κίνδυνο από την μόλυνση με τον κορωνοϊό COVID-19. Όπως οτιδήποτε νέο στοιχείο που επηρεάζει μέρος της κοινωνίας έχει συνήθως υποστηρικτές, αδιάφορους και αρνητές, έτσι και σ' αυτή την περίπτωση είχαμε φανατικούς υποστηρικτές αλλά και άσπονδους εχθρούς του εγχειρήματος. Η έρευνα αυτή προσπάθησε να φωτίσει μια πτυχή αυτής της κοινωνικής αναζήτησης για το ποια είναι η θέση-στάση που επικρατεί σε σχέση με την ζωντανή αναμετάδοση. Παρόλο που η εκπαιδευτική κοινότητα απαρτίζεται από το τρίπτυχο γονείς εκπαιδευτικοί και μαθητές, η παρούσα εργασία δε ήταν δυνατό να καλύψει όλο αυτό το εύρος. Κρίθηκε ότι για λόγους έλλειψης χρόνου, διαχείρισης του όγκου των δεδομένων και κατ' επέκταση για λόγους αξιοπιστίας της έρευνας να εξεταστούν στην παρούσα φάση μόνο οι γονείς/κηδεμόνες των μαθητών.

5.2 Γενικές παρατηρήσεις

Στη συγκεκριμένη έρευνα συμμετείχαν 204 γονείς/κηδεμόνες από διάφορα μέρη της Ελλάδας με παιδιά που φοιτούν στη βασική εκπαίδευση. Οι 163 ή το 81% ήταν γυναίκες και οι 38 ή το 19% ήταν άνδρες. Οι αιτιολογίες που μπορούν να δοθούν γι' αυτό μπορεί να είναι διάφορες. Μία από αυτές είναι ότι οι γυναίκες ήταν πιο δεκτικές στο να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο διότι πολλές απ' αυτές είναι μητέρες, και στις μέρες της πανδημίας όπου τα μαθήματα γίνονταν μέσω τηλεεκπαίδευσης, ήταν αυτές που παρακολουθούσαν από κοντά τη πρόοδο των παιδιών τους και είχαν πιο ολοκληρωμένη άποψη για το ζήτημα. Επιπλέον πολλές από αυτές είναι οι ίδιες εκπαιδευτικοί και όπως γνωρίζουμε, στον κλάδο των εκπαιδευτικών πλειοψηφούν οι γυναίκες. (Κανταρτζή & Ανθόπουλος, 2006).

Το γεγονός ότι οι επικρατούσες ηλικίες είναι στην ομάδα (41 – 45) που θεωρείται μεγάλη ηλικία, εξηγείται από το γεγονός ότι λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής τα ζευγάρια τεκνοποιούν σε όλο και μεγαλύτερες ηλικίες. Σύμφωνα δε με το Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων (ΕΚΔΑ), το φαινόμενο αυτό στη χώρα μας είναι ιδιαίτερα έντονο.

Εικόνα 1^η πηγή “Καθημερινή”

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των γονέων/ κηδεμόνων, παρατηρείται ότι συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή και κάτοχοι μεταπτυχιακών ή διδακτορικών τίτλων. Αυτό αποτελεί μια γενικότερη γραμμή και τάση της Ευρωπαϊκής ένωσης όπως φαίνεται στην διεθνή πρότυπη ταξινόμηση της εκπαίδευσης (ISCED), στις περιφέρειες της ΕΕ, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε πάνω από 80% μεταξύ του 2008 και του 2014.

5.3 Συμπεράσματα για το ερευνητικό ερώτημα «πόσο ενημερωμένοι είναι οι γονείς/κηδεμόνες για την διαδικασία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος;»

Στο ερώτημα αυτό την πιο άμεση απάντηση την αντλούμε από το πρώτο βασικό ερώτημα του ερωτηματολογίου. Εδώ παρατηρούμε ότι οι γονείς/κηδεμόνες δηλώνουν θετικά στο ερώτημα σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό αφού σχεδόν το 60% είναι ενημερωμένοι αρκετά ή πολύ καλά. Μεγάλο ενδιαφέρον έχει ο τρόπος που αυτοί ενημερώθηκαν. Βασικότερες πηγές ενημέρωσης αναφέρθηκαν τα δημοσιευμένα άρθρα, το οικογενειακό περιβάλλον και τη σχετική νομοθεσία. Άλλες πηγές που θα περίμενε κανείς να είναι πρώτες όπως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και το διαδίκτυο ακολουθούν. Δηλαδή οι ερωτώμενοι έδωσαν μεγαλύτερη βαρύτητα για την ενημέρωσή τους πρώτα στα σχετικά επιστημονικά άρθρα. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο γιατί δείχνει μια τάση των ατόμων αυτών να εμπιστεύονται περισσότερο την επιστήμη. Η στάση αυτή των ατόμων δεν δείχνει να επηρεάζεται από το μορφωτικό ή το ηλικιακό επίπεδο όπως δείχνουν οι δυο παρακάτω πίνακες αντίστοιχα.

Η δεύτερη πηγή που δήλωσαν οι ερωτώμενοι ήταν το οικογενειακό περιβάλλον. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι όλοι έχουν τα παιδιά τους στη βασική εκπαίδευση και ενημερώνονται από αυτά, απ' το σχολείο τους ή από παρατήρηση μέσα από την εμπειρία των παιδιών τους που ακολουθούν αυτό το σύστημα διδασκαλίας.

Η τρίτη σε σειρά πηγή ενημέρωσης που δήλωσαν οι ερωτώμενοι ήταν η σχετική νομοθεσία. Αυτό δείχνει την ευαισθησία των γονιών/κηδεμόνων για τα παιδιά τους. Τη μόρφωσή τους δηλαδή αλλά και την ασφάλειά τους. Προσπαθούν λοιπόν να αντλήσουν όσο γίνεται πιο έγκυρες πληροφορίες για το ζήτημα ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στον κοινωνικό και παιδαγωγικό τους ρόλο.

5.4 Ανάλυση, συμπεράσματα του ερευνητικού ερωτήματος « Τι επίδραση πιστεύουν οι γονείς/κηδεμόνες ότι θα έχει η συγκεκριμένη εκπαιδευτική διαδικασία στα παιδιά τους και για ποιους λόγους;»

Με το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα έγινε προσπάθεια να αντληθεί η γνώμη των γονέων/κηδεμόνων για τις επιδράσεις που θα έχει το ενδεχόμενο εφαρμογής μιας τέτοιας εκπαιδευτικής μεθόδου στα παιδιά τους. Για να απαντηθεί αυτό το ερώτημα εξετάστηκαν συνολικά οι απαντήσεις των ερωτώμενων σε σχετικά ερωτήματα.

Οι γονείς/κηδεμόνες πιστεύουν αρχικά ότι δεν είναι καθόλου αποτελεσματικό εργαλείο για την εκπαίδευση. Αυτό εξηγείται εν μέρει και από την εμπειρία που απέκτησαν στην περίοδο των περιορισμών, από την τηλεεκπαίδευση την οποία πολλές φορές τη συγκρίνουν με την ζωντανή

αναμετάδοση. Δεν τον βρίσκουν καθόλου ελκυστικό τρόπο διδασκαλίας. Το αποτέλεσμα αυτό έρχεται να συμφωνήσει αρκετά με αντίστοιχες έρευνες που έγιναν για την ικανοποίηση των μαθητών (M'hammed & Cheing, Chen et al., 2020). Σ' αυτό παίζει ρόλο και η δυσκολία που έχουν ορισμένοι με τις νέες τεχνολογίες που όμως τα τελευταία χρόνια είναι όλο και λιγότεροι. Πιστεύουν ότι δεν καλλιεργεί το ενδιαφέρον του παιδιού για το μάθημα. Εδώ να σημειώσουμε τη διαδικασία του επείγοντος η οποία επιβλήθηκε λόγω των ειδικών καταστάσεων η οποία δεν έδωσε τα χρονικά περιθώρια για ένα καλό παρωθητικό σχεδιασμό των μαθημάτων απ τους εκπαιδευτικούς όπως αυτός περιγράφεται από τον Keller (2010). Σ' αυτό συμβάλει και το γεγονός ότι χάνεται με αυτή την εκπαιδευτική διαδικασία η προσωπική επαφή του μαθητή με τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές του. Θεωρούν έτσι ότι δημιουργείται ένα χάσμα επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων και αναπτύσσεται το αίσθημα της αποξένωσης (Lionarakis, Panagiotakopoulos, & Xenos, 2005). Δεν πιστεύουν ότι με αυτό τον τρόπο οι μαθητές αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες. Στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από την έρευνα των (M'hammed & Cheing, 2020). Κάποιες εξηγήσεις που δόθηκαν ήταν ότι το μάθημα γίνεται πιο δασκαλοκεντρικό και χάνεται η επαφή με την βιωματική μάθηση των εργαστηρίων. Κάτι που φαίνεται περισσότερο στα παιδιά που έχουν κάποιες ιδιαίτερες ανάγκες. Η απρόσκοπτη πρόσβαση των μαθητών ΑΜΕΑ είναι ένα ζήτημα που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής (Βασάλα, 2005). Πιστεύουν επίσης ότι χάνεται το κίνητρο των μαθητών για μάθηση, αποξενώνονται απ' τις κοινωνικές ομάδες, αποπροσανατολίζονται από το βασικό μάθημα και αναλώνονται σε επουσιώδη ζητήματα όπως κακή σύνδεση δικτύου πρόβλημα στην συσκευή κτλ. Τέλος, θεωρούν ότι τα παιδιά τους εκτίθενται σε αυξημένους κινδύνους του διαδικτύου όπως διασπορά ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, εξάρτηση από τη χρήση του διαδικτύου κτλ.

Επιπλέον θα λέγαμε ότι οι ανησυχίες των γονιών/κηδεμόνων ως προς την εφαρμογή αυτής της μεθόδου διδασκαλίας βασίζονται και στις επιδράσεις από το ενδεχόμενο εφαρμογής της, η οποία πιθανότατα να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην σωστή σωματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού.

5.5 Ποια είναι η στάση των γονέων/κηδεμόνων στην προοπτική εφαρμογής μια τέτοιας εκπαιδευτικής διαδικασίας;

Στο 20^ο ερώτημα καταμετράται η στάση των γονέων/κηδεμόνων στο ενδεχόμενο εφαρμογής της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος στα παιδιά τους. Το αποτέλεσμα έδειξε ότι η στάση των ερωτώμενων για αυτό το ενδεχόμενο ήταν πάνω από 70% αρνητικό. Η στάση τους αυτή μικρή σχέση φαίνεται να έχει με τον παράγοντα ηλικία. Παρόμοια αποτελέσματα έχουμε και σε σχέση με τις γραμματικές γνώσεις των υποκειμένων. Η στάση των υποκειμένων

δεν διαφοροποιείται ιδιαίτερα από το επίπεδο των γραμματικών γνώσεων. Παρατηρούμε επίσης ότι ανεξαρτήτως του που φοιτά το παιδί/α τους δεν επηρεάζει την στάση τους η οποία είναι σε κάθε περίπτωση αρνητική.

Τα αποτελέσματα αυτά μας επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι οι ερωτώμενοι γενικότερα, χωρίς να επηρεάζονται από παράγοντες όπως η ηλικία τους, η μόρφωση τους ή η βαθμίδα που φοιτά το παιδί τους, έχουν στην πλειοψηφία τους μια συμπαγή στάση απέναντι στο ενδεχόμενο εφαρμογής μιας τέτοιας μεθόδου διδασκαλίας. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί όπως δηλώνουν οι ίδιοι είναι αρκετά έως πολύ καλά ενημερωμένοι για την συγκεκριμένη διαδικασία. Οι λόγοι που οι γονείς/κηδεμόνες στέκονται αρνητικά σε ένα τέτοιο είναι αρκετοί, ορισμένοι απ' αυτούς είναι οι εξής:

Θεωρούν τη μέθοδο αυτή ως αναποτελεσματική για τους μαθησιακούς στόχους. Είναι γεγονός ότι η επιλογή αυτή μπήκε πολύ απότομα στη ζωή μας λόγω των συνθηκών της πανδημίας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα όποια σχέδια μαθήματος να μην έχουν τον σχεδιασμό που περιγράφεται από τη βιβλιογραφία (Keegan & Keller, 2001· Τζέμου, & Σοφός, 2013).

Πιστεύουν ότι δεν αποτελεί ένα ελκυστικό τρόπο διδασκαλίας για τα παιδιά τους. Γεγονός που επιβεβαιώνεται από έρευνες όπως των M'hammed και Cherng (2010) και οι Chen et al. (2020). Εδώ ενδεχομένως συμβάλουν και άλλοι λόγοι γι' αυτό το αποτέλεσμα όπως ο ελλιπής σχεδιασμός, η μη κατάλληλη σύνδεση στο διαδίκτυο, η έλλειψη ανάλογης συσκευής, η σωματική και πνευματική κόπωση ή ακόμα και η κοινωνική απομόνωση κ.α.

Ένας ακόμα βασικός λόγος της αρνητικής στάσης των περισσότερων ερωτώμενων είναι το γεγονός πως θεωρούν ότι η σχέση των παιδιών με τους εκπαιδευτικούς ή των μαθητών μεταξύ τους αλλοιώνεται ή και διαταράσσεται σε μεγάλο βαθμό. Το γεγονός αυτό έχει καταγραφεί στην βιβλιογραφία (Λιοναράκης κ.συν. 2005). Έρευνες όπως των Chen et al. (2020), Rouadi και FaysalAnouti (2020) με τα αποτελέσματά τους ενισχύουν την άποψη ότι οι σχέσεις κυρίως μεταξύ των μαθητών αλλά, και των ευρύτερων κοινωνικών σχέσεων, περιορίστηκαν αισθητά. Η έλλειψη της κοινωνικής διάστασης οδηγεί στη μοναχικότητα της μαθησιακής διαδικασίας (Ανδρέατος, 2007· Αποστολάκης, Βαρλάμης & Παπαδοπούλου, 2008).

Οι γονείς/κηδεμόνες σε μεγάλο ποσοστό πιστεύουν ότι τα παιδιά τους δεν αποκτούν αρκετές γνώσεις και δεξιότητες με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας. Αυτό εξηγείται γιατί η εξ αποστάσεως διδασκαλία υφίσταται τους περιορισμούς των μέσων επικοινωνίας με τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν σε αυτά αλλά και τις αδυναμίες τους. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει η άμεση προσωπική επαφή του εκπαιδευτικού που θα μπορούσε σε μερικές περιπτώσεις να ενισχύσει το παιδί. Υπάρχουν αρκετές φορές προβλήματα σύνδεσης διαδικτύου

η διακοπή ρεύματος, βλάβη συσκευής κτλ. Στοιχεία που επισημάνθηκαν σε έρευνες όπως M'hammed και Cherng, (2020), Chen et al. (2020).

Δεν μπορούν να αποκτηθούν αρκετές δεξιότητες που έχουν ανάγκη εργαστηρίου. Άλλωστε όπως αναφέρεται και παραπάνω, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί, η από απόσταση εκπαίδευση να θεωρηθεί πανάκεια, παρά το γεγονός πως έρχεται να καλύψει κενά, που έχουν καταγραφεί από τις συμβατικές εκπαιδευτικές πρακτικές (Καρούλης, 2000· Λιοναράκης, 2006, & Αναστασιάδης, 2008).

Οι ερωτώμενοι πιστεύουν επίσης ότι ο τρόπος αυτός διδασκαλίας δεν είναι ο πλέον κατάλληλος για τα παιδιά τους γιατί με τα προβλήματα που κάθε φορά προκύπτουν (σύνδεσης, διακοπής ρεύματος, δυσκολίες στην επικοινωνία λόγω του διαφορετικού επιπέδου γνώσεων των νέων τεχνολογιών από μαθητές και εκπαιδευτικούς, δυσκολία στην αξιολόγηση κτλ) αποπροσανατολίζει και εκτρέπει το μάθημα απ' τα ουσιώδη στα επουσιώδη. Τέλος δεν θα μπορούσαμε να μην επισημάνουμε και το άγχος που έχουν οι γονείς/κηδεμόνες για την ασφάλεια των παιδιών τους. Οι γονείς στη σύγχρονη εποχή είναι αρκετά ενημερωμένοι και εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και γνωρίζουν πολύ καλά τους κινδύνους που αυτή έχει από τη λανθασμένη χρήση της. Κίνδυνοι που αφορούν την υγεία του ατόμου, ψυχική και σωματική. (Stoll, 2002· Young & Kimberly, 2001· Σάκου, 2012, & Μάτσας, 2009), προβλήματα που αφορούν την κοινωνική ισορροπία και ανάπτυξη του παιδιού. (Zboralski et al. 2009· Mythily et al. 2008· Σάκου, 2012· Turkle, 2002, & Χρούσος, 2008). Η και προβλήματα που προκύπτουν από την λανθασμένη χρήση του διαδικτύου και την αλόγιστη έκθεσή μας σ' αυτό. (Πρεζεράκος, 2020 και Συνήγορος του πολίτη 2008, 7).

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Κλείνοντας αυτή την έρευνα διαπιστώνουμε τα παρακάτω γενικά συμπεράσματα. Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η μέθοδος αυτή της εκπαιδευτικής διαδικασίας δεν γίνεται αποδεκτή από την πλειοψηφία των γονέων/κηδεμόνων στην παρούσα φάση. Οι λόγοι όπως έχουν περιγραφεί στην προηγούμενη ενότητα είναι αρκετοί. Συνοψίζονται όμως στο γεγονός ότι οι γονείς/κηδεμόνες δεν εμπιστεύονται αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας για τα παιδιά τους γιατί τον θεωρούν αναποτελεσματικό, αναξιόπιστο και αρκετά επικίνδυνο για την προσωπική και κοινωνική τους ανάπτυξη αλλά, και για την ψυχοσωματική τους υγεία. Σημαντικότερη αιτία όλων αυτών των ενστάσεων των ερωτώμενων (οι οποίες δεν είναι αβάσιμες), είναι ο εσπευσμένος τρόπος και η υποχρεωτική εφαρμογή της στα σχολεία. Λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης της πανδημίας και του επείγοντος της κατάστασης, δεν δόθηκαν ικανά χρονικά περιθώρια για μια καλύτερη αντιμετώπιση. Έτσι έγιναν όλα βιαστικά χωρίς να εξασφαλιστούν βασικά εργαλεία για την καλύτερη αξιοποίησή της. Δεν εξασφαλίστηκαν σημαντικοί παράγοντες τηλεεκπαίδευσης όπως κατάλληλο λογισμικό, κατάλληλες συσκευές, ικανό δίκτυο με διασφάλιση ποιότητας λειτουργίας του. Οι εκπαιδευτικοί δεν είχαν το χρόνο να καταρτιστούν ώστε να ανταποκριθούν στη νέα πρόκληση. Δεν υπήρχε χρόνος ούτε για την προετοιμασία των σχεδίων μαθημάτων για διδασκαλία με αυτόν τον τρόπο. Δεν διασφαλίστηκαν επαρκώς τα προσωπικά δεδομένα εκπαιδευτικών και μαθητών κτλ. Έτσι το όλο εγχείρημα άφησε ένα ισχυρό αρνητικό αποτύπωμα και μια δυσπιστία εκ μέρους των γονέων/κηδεμόνων. Όλα αυτά χρειάζονται ικανό χρόνο για να σχεδιαστούν, να οργανωθούν και να υλοποιηθούν.

Ο περιορισμός των μετακινήσεων και των ανθρώπινων επαφών το τελευταίο διάστημα έχει επηρεάσει σχεδόν όλες τις πτυχές της ζωής μας, δεν θα μπορούσε να μην επηρεαστεί και η προσπάθεια υλοποίησης μιας οποιασδήποτε έρευνας. Προέκυψε αυξημένη δυσκολία στο να συλλέξουμε ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν χειρόγραφα, λόγω της πανδημίας και του πρωτοκόλλου υγιεινής που ακολουθήθηκε. Έτσι τα περισσότερα ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν σε ηλεκτρονική μορφή. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η πρόσβαση σε κοινωνικές ομάδες που δεν είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες.

Ένα άλλο εμπόδιο ήταν η δυσκολία συλλογής υποκειμένων από άνδρες. Μια εξήγηση γι' αυτό θα μπορούσε να είναι ότι οι εργασίες των ανδρών άντεξαν περισσότερο, αυτό σημαίνει ότι το βάρος της ανατροφής των παιδιών το σήκωσαν περισσότερο οι γυναίκες και άρα είναι πιο ευαίσθητοποιημένες σ' αυτό το ζήτημα. Είναι πάντως συχνό φαινόμενο το δείγμα των εργασιών που περιέχουν ερωτηματολόγια να πλειοψηφούν οι γυναίκες.

Το ζήτημα της αναμετάδοσης του μαθήματος από την φυσική τάξη στο χώρο του μαθητή είναι ένα ζήτημα που αφορά ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα (γονείς/ κηδεμόνες, μαθητές εκπαιδευτικούς), αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Δεν θα μπορούσαν όμως όλοι αυτοί οι παράγοντες να συμπεριληφθούν στο πλαίσιο μιας διπλωματικής εργασίας γιατί το εύρος των δεδομένων θα ήταν τεράστιο και ο χρόνος περιορισμένος για την ανάλυσή τους. Γι αυτό το λόγο επιλέχθηκε μόνο η ομάδα των γονέων/κηδεμόνων προς διερεύνηση.

Σίγουρα όμως η όποια προσπάθεια εφαρμογής μιας μεθόδου διδασκαλίας που έχει τόσο καινοτόμα στοιχεία νέων τεχνολογιών θα βρει χώρο εφαρμογής της στο μέλλον. Θα καλύψει τις όποιες αστοχίες που έχει αυτή την στιγμή και θα πάρει τη θέση της σαν ένα πολύ σημαντικό συμπληρωματικό εργαλείο στο χώρο της εκπαίδευσης. Στην προσπάθεια αυτή και στον σχεδιασμό της χρειάζεται να συμμετέχει ολόκληρη η μαθητική κοινότητα έτσι ώστε να είναι αποδεκτή από όλους. Με αυτή την έρευνα έγινε μια προσπάθεια καταγραφής της στάσης-θέσης των γονέων/κηδεμόνων για το ζήτημα την παρούσα στιγμή και να καταγραφεί, που οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι η μέθοδος αυτή έχει αδυναμίες. Δεδομένου όμως των συνθηκών που υλοποιήθηκε αυτή η έρευνα, προέκυψαν οι αδυναμίες που προαναφέρθηκαν. Σκόπιμο είναι να διατυπωθούν κάποιες προτάσεις για μελλοντική έρευνα/ες.

- Η διενέργεια αντίστοιχων ερευνών που να εξετάζουν και τα υπόλοιπα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικούς και μαθητές) αλλά και την υπόλοιπη κοινωνία.
- Μια επόμενη αντίστοιχη έρευνα θα μπορούσε να είναι πιο δομημένη όσον αφορά το φύλλο ή τις γραμματικές γνώσεις των γονέων/κηδεμόνων.
- Θα είχε ενδιαφέρον μια έρευνα για το πόσο αποδοτική είναι μια τέτοια μέθοδος διδασκαλίας σε σχέση με τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών αλλά και το πόσο καλά λειτουργεί η αξιολόγηση με αυτές τις συνθήκες.
- Μια διαφορετική έρευνα θα μπορούσε να είναι η ανάλυση των επιπτώσεων που θα έχει σε ένα παιδί (θετικές ή αρνητικές) από την αξιοποίηση μιας τέτοιας μεθόδου σε βάθος χρόνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ελληνική βιβλιογραφία

- Αλεξανδροπούλου & Αιγυπτιάδου, , (2007). Η πλοήγηση των ανηλίκων στο διαδίκτυο και η νομική προστασία των προσωπικών δεδομένων, Αρμενόπουλος, Μηνιαία Νομική Επιθεώρηση, Έτος 61ο, Ιούνιος: 848-853
- Apostolakis I, Varlamis H, Papadopoulou (2008)A. Virtual Learning Communities. Athens: Papazisis Publishers,.
- Banks O. (1987). Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Εκδόσεις Παρατηρητής. Θεσσαλονίκη.
- Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. σελ. 53-80. Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης, (Επιμ.), Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές (σσ. 53-80). Ε. Α. Π. Πάτρα.
- Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., & Ματραλής, Χ. (1998, 1999). 'Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και Λειτουργίες', τ. Α'. Ε. Α. Π. Πάτρα.
- Blackledge D. , Hint B. (1195). Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Εκδόσεις Έκφραση. Αθήνα.
- Γκιάστας, Ι. (2006). Για μια στρουκτουραλιστική προσέγγιση της αποστάσεως εκπαίδευσης. Εκπαίδευση Ενηλίκων 9: 18-22. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο. Αθήνα.
- Creswell & John (2011) «Η έρευνα στην εκπαίδευση: σχεδιασμός διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής έρευνα / John Creswell; Μετάφραση Κουβαράκου Ν., Τσουμπαρτζούνης Χ, Αθήνα: Ιων, Εκδόσεις Έλλην 2011.
- Gould, J., Kolb, W. L., & Λαμπριάς, Π. Κ. (1972). Λεξικό κοινωνικών επιστημών: υπό την αιγίδα της Unesco, Αθήνα: Ελληνική Παιδεία.
- Herder (1967). Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια. Εκδόσεις, Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.
- Holmberg, B., (1989). Εκπαίδευση εξ αποστάσεως Θεωρία και πράξη, Εκδόσεις Έλλην. Αθήνα.
- Καρούλης, Α. (2000). Προβλήματα σχεδιασμού και ανάπτυξης διαλογικών interfaces για την υποστήριξη multimedia πληροφορικών συστημάτων. Διδακτορική διατριβή, Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη.

- Keegan, D. (2001). Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μτφρ. Α. Μελίστα, Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο. Αθήνα.
- Κόκκοτας, Β. Π. (1983) Η ελευθερία στην εκπαίδευση . Εκδόσεις Γρηγόρης. Αθήνα
- Κόμης, Β.(2005), Εισαγωγή στη Διδακτική της Πληροφορικής, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα.
- Lamoral, (1993). Η ειδική εκπαίδευση σε μια ευρωπαϊκή προοπτική. Στο: Μαθησιακές Δυσκολίες του παιδιού και του εφήβου. Η εμπειρία της Ευρώπης. Πρακτικά του 1ου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα.
- Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Π. Βασάλα, Ι. Γκίτσος, Μ. Κουτσομπά, Α. Λιοναράκης, Μ. Ξένος, Χ. Παναγιωτακόπουλος (Επιμ.), Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές (Τόμος 4, σσ. 13-38). Εκδόσεις ΕΑΠ. Πάτρα.
- Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης. Α. (1998, 1999). Στο Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης, Χ. Ματραλής Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες (Τόμος Α΄, σελ. 29-35). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ
- Marples R. (2008) Οι σκοποί της εκπαίδευσης. Εκδόσεις Μεταίχμιο. Αθήνα.
- Μάτσα, Ν.(2008). Εξάρτηση από το διαδίκτυο: Η πιο σύγχρονη μορφή τοξικομανίας, Τετράδια Ψυχιατρικής Νο 108, σελ 81-84. Αθήνα.
- Νικολούδης, Π. Η. (2009). *Πλάτων: Νόμοι (Β' ΤΟΜΟΣ)*. Αθήνα: Δαίδαλος (Ζαχαρόπουλος Ι.).
- Ξωχέλλης Δ. Παναγιώτης (1986) Παιδαγωγική του σχολείου/ Θέματα Κοινωνιολογίας και Γενικής Διδακτικής. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη
- Ξωχέλλης Π. Παναγιώτης (1999) εισαγωγή στην παιδαγωγική. Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη 2018. Αθήνα.
- Παπάς Ε. Α.(2000) Σχολική Παιδαγωγική. Εκδόσεις Ατραπός. Αθήνα.
- Race, P. (1998). Το εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης, Εκδόσεις Μεταίχμιο. Αθήνα.
- Σοφός Α, Κώστας Α, Παράσχου Β (2015) Online Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Από τη Θεωρία στην Πράξη. Εκδόσεις Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Ηρώων Πολυτεχνείου 9, 15780 Ζωγράφου. Αθήνα.
- Τζέμου, & Σοφός (2013). Η Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε διεθνές επίπεδο. Παράγοντες που επηρεάζουν την εκπλήρωση του ιδεώδους της Ανοικτής εκπαίδευσης. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 7,
- Τζουμάκα Χ. et al.(2012) Διαδίκτυο και εφηβεία. Εκδόσεις Πασχαλίδης. Αθήνα.

- Τσαούσης Δ. Γ. (1989). Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα.
- Χατζηδήμος Χρ. Δ. (2005). Εισαγωγή στην Παιδαγωγική. Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη. Αθήνα.
- Χρούσος Π. Γεώργιος (2008) Θέματα ψυχοκοινωνικής παιδοψυχιατρικής. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα.
- Χρηστάκης, Κ. (2011). Η εκπαίδευση των παιδιών με δυσκολίες. Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή. Αθήνα : Διάδραση .

2. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Apuke, O. (2017). 'Quantitative research methods, a synopsis approach'. *Arabian Journal of Business & Management Review*, 6(10), pp. 40-49.
- Banks S Jeffrey. and S Joel Sober. *Econometrica*, Vol. 55, No. 3 (May, 1987), pp. 647-661
The Econometric Society
- Bai, Y.M., Lin, C.C., & Chen, J.Y. (2001). Internet addiction disorder among clients of a virtual clinic. *Psychiatric Service*, 52(10), 1397
- Barbour, M. & Reeves, Th. (2009). The reality of virtual schools: A review of the literature. *Computers & Education* Vol. 54 (2), pp. 402-
- Beard, K.W. & Wolf, E.M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyberpsychology and Behavior*, 4, 377 – 383
- Blackledge A James . and Alexander Anthony J. Bristol-Myers Squibb, Analytical Research & Development, Pharmaceutical Research Institute, P. O. Box 4755, Syracuse, New York 1322 1-4 755
- Bloom, B. S.; Engelhart, M. D.; Furst, E. J.; Hill, W. H.; Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. New York: David McKay Company.
- Bozic, N., & Murdoch, H. (1996). Introduction. In N. Bozic & H. Murdoch (Eds.), *Learning through interaction. Technology and children with multiple disabilities* . London: David Fulton Publishers
- Clark, T. & Smith, R. (2005). *A Synthesis of New Research on K- 12 Online Learning*. Naperville, IL: Learning Point Associates. Tolich, 05 (NCES 2008–008). U. S. Department of Education. Washington,
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison K., (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο. (Πρωτότυπη δημοσίευση, 2007)
- Creswell, J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: Έλλην.
- Denzin, N.K., and Lincoln, Y.S. (2005a) *The Sage handbook of qualitative research*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Davis, R.A., Flett, G.L., & Besser, A. (2002). Validation of a new measure of problematic internet use: implications for pre – employment screening. *Cyberpsychology and Behavior*, 17, 331 – 346.

- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. doi:10.1037/0033-2909.113.3.487
- Detheridge, T., (1997). 'Bridging the communication gap for pupils with profound and multiple learning difficulties'. *British Journal of Special Education*, 24 (1), pp. 21-26.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. New York: Free Press
- Durkheim, Émile. (1938), *The Rules of Sociological Method*. Pp. Ix, 146. Chicago: University of Chicago Press, 1938
- Donnellan, (1984, σελ. 141). teaching students with autism in natural environments: what educators need from researchers University of Wisconsin, Madison
- Govier, H. (1989). *IT in the primary school . 1 Issues for Teachers*. Coventry: MESU
- HMI (1990). *Information Technology and special education needs in schools . Education Observed. A Review by HMI*. London: HM
- Holden, C. (2001). Behavioral addictions: do they exist? *Science*, 294. Εκδόσεις Στάχυ. Αθήνα.
- Holmberg, B. (1986a) *Growth and structure of distance education*. London: Croom Helm
- Holmberg, B. (1986b) *A discipline of distance education*. *Journal of Distance Education* 1, 1, pp. 25 – 40
- M'hammed Abdous, Cherng-Jyh Yen (2010) *A predictive study of learner satisfaction and outcomes in face-to-face, satellite broadcast, and live video-streaming learning environments*
M'hammed Abdous, Cherng-Jyh Yen a Center for Learning Technologies, Old Dominion University, Norfolk, VA 23529, USA b Darden College of Education, Old Dominion University, Norfolk, VA, USA
- Mitchell, P. (2000). Internet addiction: Genuine diagnosis or not? *Lancet*, 355(9204), σελ. 632.
- Moore, M. (1977). *Ziff Papierr on a theory of independent study* (p.11)
- Moore, M. Rumble, G. Zaporovanny, Y. (2002). *Open and Distance Learning Trends, Policy and Strategy Consideration*, UNESCO
- Mythily, S., Qiu, S., & Winslow, M. (2008). Prevalence and correlates of excessive internet use among youth in Singapore. *Annals Academy of Medicine*, 37(1): 9-14.
- O'Connor D. J. (1957) *An Introduction to the Philosophy of Education* London: Routledge and Kegan Paul Like
- Piaget J. (1927) *The Child's Conception of Physical Causality* , Rout ledge ; New edition (December 31, 2000)

- Reason, P. (1994). Three approaches to participative inquiry. In N. .K. Denzin and Y.S. Lincoln. (Eds.) 1994. Handbook of qualitative research. Sage, London.
- Regina Vollmeyer , Falko Rheinberg (2000) Does motivation affect performance via persistence? Institute of Psychology, University of Potsdam, Postfach 601553, 14415 Potsdam, Germany
- Shapira, N.A., Goldsmith, T.D., Keck, P., Khosla, U., & McElroy, S. (2000). Psychiatry features of individuals with problematic internet use. Journal of Affective Disorders, 66, 283.
- Scheunpflug, A. (2001). Biologische Grundlage des Lernens. Berlin: Cornelsen.
- Shih TK. Distance education technologies: current trends and software systems. Cyber Worlds, 2002 Proceedings First International Symposium on; 2002, 38-43.
- Stoll, Clifford. "Isolated by the Internet." Mind Readings. Ed. Gary Colombo. Boston/New York: Bedford St. Martin's, 2002. 648-655
- Treuer, T., Fabian, Z., & Furedi, J. (2001). Internet addiction associated with features of impulse control disorder: is it a real psychiatric disorder? Journal of Affective Disorders, 66, 283.
- Tsambarli, A., & Tsimpidaki, A. (2003). The use of computers by infants with physical difficulties in the school environment. Special Education Issues, 19, 3-18
- Garrett, J. (1986). Interpersonal Skills: an overview. In M. Hope (Ed), The magic of microQ A resource for children with learning difficulties . Readers 7. London: CET
- Turkle, Sherry. (2002). Who Am We? Mind Readings. Ed. Gary Colombo. Boston/New York: Bedford St. Martin's.
- Young, Kimberly S. (2001). Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction—and a Winning Strategy for Recovery
- Young KS (1998) Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. CyberPsychology Behav 1:237–244
- Zboralski, K., Orzechowska, A., Talarowska, M., Darnos, A., Janiak, A., Janiak, M., Florkowski, A., Galeski, P. (2009). The prevalence of computer and internet addiction among pupils. Postepy Hig Med Dosw, 63: 8-12.

3. Πηγές απ το διαδίκτυο

- Αναστασιάδης Πάνος(2014) Research in e-learning in Greek Primary, Secondary and Higher Education: Review and perspectives Available from:<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9809>[accessed Sep 10 2020].
- Anderson- Inman, L. (1999). Computer-Based Solutions for Secondary Students with Learning Disabilities: Emerging Issues. Reading & Writing Quarterly, Vol. 15, No 3, pp239-249
http://www.ldonline.org/ld_indepth/technology/anderson-inman_rwq.html
- Anderson, J. (1984), The computer as tutor, tutee, tool in reading and language. Reading, 18: 67-78. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9345.1984.tb00565.x>
- Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά Δίκαιο Πληροφοριακών Συστημάτων Ενότητα: Προστασία / Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων Γεώργιος Πρεζεράκος Τμήμα ΗΥΣ
<http://eclass.teipir.gr/openeclass/modules/document/file.php/HYS110/I.%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%20%CE%9C%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82/IV.%20%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%26%20%CE%95%CF%80%CE%B5%CE%BE%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%89%CF%80%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%94%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD.pdf>
- Αυγουστής Ι. Σοφός Α., Απόστολος Κ.(2013)Χαρακτηριστικά παρωθητικών κινήτρων εκπαιδευτικού υλικού για την διαδικτυακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση Available from https://www.researchgate.net/publication/312371712_Characteristika_parothetikon_kinetron_ekpaideutikou_ylikou_gia_ten_diadiktyake_ex_apostaseos_ekpaideuse [accessed Okt 29 2020].
- Hermann Astleitner; Christian Wiesner(2004) An Integrated Model of Multimedia Learning and Motivation, Journal of Educational Multimedia and Hypermedia Available from [file:///C:/Users/CHAVE/Dropbox/My%20PC%20\(DESKTOP-8UCFOR2\)/Downloads/An_Integrated_Model_of_Multimedia_Learning_and_Mot.pdf](file:///C:/Users/CHAVE/Dropbox/My%20PC%20(DESKTOP-8UCFOR2)/Downloads/An_Integrated_Model_of_Multimedia_Learning_and_Mot.pdf) [accessed Okt 29 2020].

- Βάθη & Γεωργιάδη, (2013) Η διαδικτυακή ζωντανή μετάδοση ως υποστηρικτικό εργαλείο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η περίπτωση της 51ης Διεθνούς Συνόδου για Νέους Μετέχοντες της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας. Available from: [file:///C:/Users/CHAVE/Dropbox/My%20PC%20\(DESKTOP-8UCFOR2\)/Downloads/572-1083-1-SM%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/CHAVE/Dropbox/My%20PC%20(DESKTOP-8UCFOR2)/Downloads/572-1083-1-SM%20(1).pdf) [accessed Okt 29 2020].
- Βασικό λεξικό της αρχαίας Ελληνικής Available from: https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/lexicon/lemma.html?id=136
- Bol Asoc Med P R. (2004).Factors leading to the Computer Vision Syndrome: an issue at the contemporary workplace. Mar-Apr; 96(2):103-10 PRIME PubMed Available from https://neuro.unboundmedicine.com/medline/citation/15580914/Factors_leading_to_the_Computer_Vision_Syndrome:_an_issue_at_the_contemporary_workplace_ [accessed Mar 29 2021].
- Γενική γραμματεία γενικών και κοινοβουλευτικών θεμάτων 2020. Available from https://gslegal.gov.gr/?page_id=138 [accessed Mar 29 2021].
- Zhilong Chen, Hancheng Cao, Yuting Deng, Xuan Gao, Jinghua Piao, Fengli Xu, Yu Zhang, Yong Li (2020) A Large-Scale Mixed-Methods Analysis of Live Streaming Based Remote Education Experience in Chinese Colleges during the COVID-19 Pandemic Available from <https://arxiv.org/abs/2010.01662> [accessed 12 02 2020].
- John W. Creswell, Ph.D, Ann Carroll Klassen, Ph.D, Vicki L. Plano Clark, Ph.D, Katherine Clegg Smith, Ph.D, (2011)Best Practices for Mixed Methods Research in the Health Sciences Available from: https://www.csun.edu/sites/default/files/best_prac_mixed_methods.pdf . [accessed Okt 14 2020].
- Ελληνικό Ερμηνευτικό Λεξικό Available from: <http://lexiko.ellinopedia.com/%CE%B5%CE%B8%CE%AF%CE%B6%CF%89>
- Ετυμολογικό λεξικό αρχαίας ελληνικής Μάιος 2009. Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη Available from https://mandoulides.edu.gr/wp-content/uploads/2016/07/Lexiko_Evang_Madoulidi.pdf . [accessed Okt 14 2020].

- Meng-Hsiang Hsu, Chun-Ming Chang, Hsien-Cheng Lin, Yi-Wan Lin,(2015) Determinants of continued use of social media: the perspectives of uses and gratifications theory and perceived interactivity Available from: http://informationr.net/ir/20-2/paper671.html#.YJ_cq6gzblV [accessed Okt 14 2020].
- Ζαφείρης Παναγιώτης (2020) Πολλές ώρες στην οθόνη; Αυτοί είναι οι πραγματικοί κίνδυνοι Available from: <https://www.iatriko.gr/el/content/polles-ores-stin-othoni-aytoi-einai-oi-pragmatikoi-kindynoi?cl=609>[accessed Sep 10 2020].
- Ζουράρης, Μ., Μπαλαούρας, Π. & Σκιαδέλλη, Β. (2005). Υποστηρίξη μονόδρομων μεταδόσεων από απόσταση, Αθήνα, Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUNet. Available from : <http://eclass.gunet.gr/modules/document/file.php/SEMGU110/MonodromesMetadoseis-v4.pdf> accessed Sep 10 2020].
- Katrin S, Kaja J. F, Wolfgang G. S (2016) Information Behavior on Social Live Streaming Services Available from <http://dx.doi.org/10.1633/JISTaP.2016.4.2.1> [accessed Okt 29 2020].
- Keller, J. M. (2010). Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS model approach. New York, NY: Springer. doi:10.1007/978-1-4419-1250-3 Available from: [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkposzje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=379409](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkposzje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=379409) [accessed Okt 29 2020].
- Κοκκέβη Α., Ξανθάκη Μ., Φωτίου Α., Καναβού Ε.(2010) Φιλικές σχέσεις και επικοινωνία στους εφήβους. Available from https://www.epipsi.gr/images/Documents/HBSC/Fylladia2010/07_HBSC_2010_EPIPSI_2011.pdf [accessed 12. 29 2020].
- Κόμης Β. (2013)Οι ΤΠΕ στη διδασκαλία και τη μάθηση, ΤΕΕΑΠΗ, Β. Κόμης, Πανεπιστήμιο Πατρών Available from <https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1441/%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B5%CF%82/ProjectInstructionsOpenCourses.pdf> [accessed Okt 29 2020].
- Κωσταλίας Κώστας, Τσαμπίκα Καρακίτσα (2009) Από Απόσταση Εκπαίδευση, Available from:http://dide.mag.sch.gr/plinet/site/sem_tpe/01-elearning-details.pdf Ρόδος. [accessed Sep 10 2020].
- Μαυροειδής, Η. (2009). Δυνατότητα και προϋποθέσεις αξιοποίησης μεθόδων σύγχρονης επικοινωνίας και τηλεεκπαίδευσης σε προγράμματα της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Μελέτη περίπτωσης σε τμήματα της ΘΕ ΕΚΠ65.

- (Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Available from <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/18429> [accessed Okt 29 2020].
- Μηλιωρίτσας, Ε., & Γεωργιάδη, Ε. (2010). Επίδραση της τηλεδιάσκεψης στη μαθησιακή διαδικασία του Ε.Α.Π. Απόψεις φοιτητών και ΣΕΠ των ΘΕ ΕΚΠ 65 –ΕΚΕ 50. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 6(1,2), 152-167. doi: Available from <https://doi.org/10.12681/jode.9757> [accessed Okt 29 2020].
 - M'hammed A, Cherng Y (2010). A predictive study of learner satisfaction and outcomes in face-to-face, satellite broadcast, and live video-streaming learning environments. Available from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1096751610000369> [accessed Okt 29 2020].
 - Μίμινου, & Σπανακά (2013). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, (3) (PDF) Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης. Available from: https://www.researchgate.net/publication/304574948_Scholike_ex_apostaseos_ekpaideuse_Katagraphe_kai_syzetese_mias_bibliographikes_episkopeses [accessed Sep 10 2020].
 - Μπαβέλης, Α. (2003). Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Προβλήματα και προοπτικές. Available from: <http://www.inarcadia.gr/news/arthra/ekpaid/needstexnol.pdf>. [accessed Sep 10 2020].
 - Μουζάκης, Χ. & Μπαλαούρας, Π. (2007). Αξιολόγηση της ζωντανής μετάδοσης μαθημάτων (webcast) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 4ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Available from: <http://lessons.di.uoa.gr/Balaouras-icodl2007.pdf> [accessed Sep 10 2020].
 - Naim (EL) Rouadi, Mohammad Faysal Anouti (2020) The Online learning Experiment in the Intermediate and Secondary Schools in Lebanon during the Coronavirus(COVID-19) Crisis Available from: https://www.researchgate.net/profile/Mohammad_Anouti/publication/343444423_The_Online_learning_Experiment_in_the_Intermediate_and_Secondary_Schools_in_Lebanon_during_the_CoronavirusCOVID-19_Crisis/links/5f2a877692851cd302dc62c1/The-Online-learning-Experiment-in-the-Intermediate-and-Secondary-Schools-in-Lebanon-during-the-CoronavirusCOVID-19-Crisis.pdf [accessed 01 10 2021].
 - Νόμος 3674/2008 - ΦΕΚ 136/Α'/10.7.2008 Available from

http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3674_08.htm [accessed Okt 29 2020].

- Παπαδημητρίου, Σ., & Λιοναράκης, Α. (2010). Ο Ρόλος του Καθηγητή - Συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξής του στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: Το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 6 (1,2), 106-122. doi: Available from <http://dx.doi.org/10.12681/jode.9754> [accessed Okt 14 2020].
- Scheibe K, Fietkiewicz K. & Stock W. (2016) Information Behavior on Social Live Streaming Services Available from: <http://koreascience.or.kr/article/JAKO201618764100936.page>[accessed Okt 29 2020].
- Συνήγορος του πολίτη, 2008. Ενημέρωση του πολίτη για την προστασία απ το ηλεκτρονικό έγκλημα. Available from <http://www.synigoroskatanaloti.gr/docs/info/info-Hlektroniko-Egklima.pdf> [accessed Okt 14 2020].
- Σνήνταγμα της Ελλάδας Available from <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/>[accessed Okt 14 2020].
- Τσατσος Αριστείδης (2020) Το Άρθρο 15 της ΕΣΔΑ στη Σκιά του COVID-19: Κορωνοϊός και Παρέκκλιση σε Περίπτωση Έκτακτης Ανάγκης - Μια Πρώτη Προσέγγιση *Public Law Journal Vol. 5 (2020) p. 92 - 111. ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ 2020 (5), Τεύχος 1-2 (Ιανουάριος-Ιούνιος) 20 Pages Posted: 1 Jul 2020 Last revised: 29 Oct 2020* Available from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3638402 [accessed Okt 29 2020].
- Erica de Vries, Stavros Demetriadis and Shaaron Ainsworth(2009), Chapter 9, External Representations for Learning Headed Towards a Digital Culture Available from http://www.fisica.uniud.it/~stefanel/PerMarisa/InformalLearning/Articoli/BalacheffLudvigse%20JongLazonderBarnes10.1007_978-1-4020-9827-7Libro.pdf#page=152 [accessed Okt 29 2020].
- Wedemeyer, C. A. (1973). Characteristics of Open Learning Systems Available from http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED099593&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED099593 [accessed Okt 29 2020].
- Υπουργική απόφαση για την τηλεκπαίδευση Available from https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/document_3.pdf [accessed Okt 29 2020].

- Χατζηγεωργιάδου Σοφία (2010) Η μοναξιά και η έννοια του εαυτού στα παιδιά των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου, Μέντορας τεύχος 12, 2010 Available from http://www.pi-chools.gr/download/publications/mentor/mentor_12.pdf [accessed 10 24 2020].
- Zandberg, I., Lewis, L., & Greene, B. (2008). Technology-Based Distance Education Courses for Public Elementary and Secondary Schools Students: 2002-03 and 2004-05. National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education Available from: <http://nces.ed.gov/pubs2008/2008008.pdf> [accessed 10 24 2020].

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Ερωτηματολόγιο

113

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**Π.Μ.Σ.: «ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΝΕΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ»**

Ε Ρ Ω Τ Η Μ Α Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο

(Α Ν Ω Ν Υ Μ Ο)

Αγαπητέ γονέα/κηδεμόνα,

Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε γονείς-κηδεμόνες που έχουν παιδιά στην πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο). Έχει εκπονηθεί στο πλαίσιο της ερευνητικής μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής – Εκπαίδευση με Χρήση Νέων Τεχνολογιών» του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Τον τελευταίο χρόνο, εξ αιτίας της πανδημίας covid-19 που αντιμετωπίζει η χώρα μας αλλά και η παγκόσμια κοινότητα, γίνεται εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην καταγραφή των απόψεων γονέων/κηδεμόνων για την ζωντανή αναμετάδοση του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα σε μαθητές/τριες που σε ειδικές-έκτακτες περιπτώσεις, όπως αυτή της πανδημίας covid-19, αδυνατούν να παρευρίσκονται δια ζώσης στον χώρο της σχολικής αίθουσας, εφόσον, με την αξιοποίηση της τηλεεκπαίδευσης, προβλέπεται η δυνατότητα ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος σε όσους/ες μαθητές/τριες αδυνατούν να παρευρίσκονται στον χώρο της σχολικής αίθουσας. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να καταγράψει τις απόψεις των γονέων/κηδεμόνων στα εναλλακτικά ενδεχόμενα τα παιδιά τους να βρίσκονται, είτε στη θέση των παιδιών που παρευρίσκονται στην αίθουσα και παρακολουθούν κανονικά τα μαθήματά τους, είτε να παρακολουθούν τα μαθήματά τους μέσω ζωντανής αναμετάδοσης από τη σχολική αίθουσα στο σπίτι.

Η έρευνα αυτή δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Για να έχουν, όμως εγκυρότητα και αξιοπιστία τα συμπεράσματα που θα προκύψουν, παρακαλείσθε να απαντήσετε με προσοχή στις παρακάτω ερωτήσεις που ακολουθούν. Είναι πολύ σημαντικό να απαντήσετε με ειλικρίνεια και να μην αφήσετε ερωτήσεις αναπάντητες. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις. Σημειώστε αυτό που εκφράζει καλύτερα την προσωπική σας θέση ή άποψη. Τέλος, επισημαίνεται ότι το ερωτηματολόγιο είναι **ΑΝΩΝΥΜΟ** ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών σας δεδομένων. Οι απαντήσεις σας θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ακαδημαϊκούς /ερευνητικούς σκοπούς.

Σας ευχαριστώ πολύ για τον πολύτιμο χρόνο που θα αφιερώσετε στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, με τις καλύτερες ευχές για υγεία και κάθε επιτυχία στην προσωπική και οικογενειακή σας ζωή.

Με εκτίμηση

Χαβέλας Κωνσταντίνος

Μεταπτυχιακός φοιτητής Πανεπιστημίου Αιγαίου

e-mail:premnt19040@aegean.gr

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- **Φύλο:** Άνδρας Γυναίκα Άλλο
- **Ηλικία:** Μέχρι 30 31-35 36-40 41-45 46-50 Πάνω από 50
- **Γραμματικές γνώσεις:** (σημειώστε με√ το ανώτερο επίπεδο)
- Δημοτικό Γυμνάσιο Λύκειο Πανεπιστήμιο Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό
- **Αριθμός παιδιών:** 1 2 3 4 Πάνω από 4
- **Βαθμίδα εκπαίδευσης που φοιτά το παιδί σας ή φοιτούν τα παιδιά σας:** (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις. Βάλτε √ στις επιλογές σας)
- Δημοτικό (Τάξεις: Α' ή Β' ή Γ') Δημοτικό (Τάξεις: Δ' ή Ε' ή ΣΤ')
- Γυμνάσιο Λύκειο

ΖΩΝΤΑΝΗ ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

(Προσοχή! Οι επόμενες ερωτήσεις δεν αφορούν την τηλεκπαίδευση όπου ο/η εκπαιδευτικός διδάσκει σε όλους τους μαθητές από απόσταση (π.χ. από το σπίτι του), αλλά την ζωντανή αναμετάδοση της διδασκαλίας από την αίθουσα διδασκαλίας σε μαθητές που δεν βρίσκονται σε αυτήν (π.χ. στο σπίτι λόγω ασθένειας)

1. Πόσο καλά νομίζετε ότι είστε ενημερωμένος/η για το τι είναι η ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;

Πάρα πολύ Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

➤ Αν έχετε κάποια ενημέρωση, από ποιες πηγές κυρίως έχετε αντλήσει την ενημέρωσή σας;

(Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις. Βάλτε ✓ στις επιλογές σας)

Τηλεόραση, εφημερίδες, μέσα μαζικής ενημέρωσης Ενημέρωση από το σχολείο
 Διαδίκτυο Συζητήσεις στην οικογένεια
 Επιστημονικά βιβλία-άρθρα Συζητήσεις με φίλους/ες
 Σχετική νομοθεσία Κάποια άλλη. Ποια;.....

2. Είχατε μέχρι σήμερα προσωπική εμπειρία από το/τα παιδί/ιά σας από ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;

Ναι Όχι

➤ Αν απαντήσατε προηγουμένως Ναι, πώς κρίνετε την εμπειρία σας με βάση και την εικόνα που σας μετέφερε/αν το/τα παιδί/ιά σας;

Πάρα πολύ δυσάρεστη Αρκετά δυσάρεστη Ούτε δυσάρεστη – ούτε ευχάριστη
 Αρκετά ευχάριστη Πάρα πολύ ευχάριστη Δεν έχω γνώμη

3. Πιστεύετε ότι το/τα παιδί/ιά σας είναι αρκετά εξοικειωμένο/α με την τεχνολογία ώστε να μπορεί/μπορούν να παρακολουθήσει/ουν χωρίς δυσκολία μια ζωντανή αναμετάδοση μαθήματος από τη σχολική αίθουσα;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πάρα πολύ Δεν έχω γνώμη

4. Οι παρακάτω ερωτήσεις αφορούν σε διάφορα θέματα αναφορικά με την ζωντανή αναμετάδοση της διδασκαλίας από τη σχολική αίθουσα. Σημειώστε για καθεμία ερώτηση ξεχωριστά την άποψή σας, βάζοντας ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι.

Η ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα:	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ	Δεν έχω γνώμη
Θεωρείτε ότι αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στους μαθητές;						
Πιστεύετε ότι είναι ένας ελκυστικός τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος για τους μαθητές;						
Νομίζετε ότι είναι ένας τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος που καλλιεργεί το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα;						
Εκτιμάτε ότι δημιουργεί προβλήματα επικοινωνίας εκπαιδευτικού - μαθητών;						
Κατά την προσωπική σας εκτίμηση, βοηθάει ώστε να αποκτήσουν επιπλέον γνώσεις και δεξιότητες οι μαθητές;						
Πιστεύετε ότι προσφέρει στους μαθητές επιπλέον κίνητρα μάθησης;						
Πιστεύετε ότι κάνει τους μαθητές να αισθάνονται περισσότερο ότι ανήκουν στην ομάδα της τάξης;						
Θεωρείτε ότι διαταράσσει τη σχέση του εκπαιδευτικού με τους μαθητές;						
Νομίζετε ότι θέτει ηθικά διλήμματα σε σχέση με τη μετάδοση και διακίνηση προσωπικών δεδομένων;						
Πιστεύετε ότι είναι ένας τρόπος διδασκαλίας που θα μπορούσε να επεκταθεί και σε περιόδους κανονικότητας (για παράδειγμα σε νησιωτικές ή δυσπρόσιτες περιοχές);						
Αποπροσανατολίζει κατά την εκτίμηση σας, το κέντρο βάρους της μαθησιακής διαδικασίας από τα ουσιώδη στα επουσιώδη;						
Κατά τη γνώμη σας, αποτελεί μια καλή ευκαιρία δοκιμής για μελλοντική μόνιμη εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία;						
Πιστεύετε ότι απαιτεί εκπαιδευτικό με ειδικές γνώσεις και δεξιότητες για να μπορεί να υποστηρίξει ένα τέτοιο εγχείρημα;						

5. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα μεγαλύτερα προβλήματα στη λειτουργία της ζωντανής αναμετάδοσης του μαθήματος από τη σχολική αίθουσα; (Μπορείτε να σημειώσετε έως τρεις το πολύ απαντήσεις. Βάλτε √ στις επιλογές σας)

- Η έλλειψη κατάλληλης συσκευής σύνδεσης (κινητό, tablet, Η/Υ κ.λπ.)
- Η μη ικανοποιητική κάλυψη δικτύου σύνδεσης
- Η μη καλή γνώση χειρισμού των εφαρμογών επικοινωνίας
- Η έλλειψη ασφάλειας του διαδικτύου
- Η κόπωση που προξενεί στα παιδιά
- Η πολύωρη έκθεση του παιδιού στην οθόνη
- Η έκθεση του παιδιού σε δημόσια θέα
- Ο εθισμός του παιδιού στην ηλεκτρονική επικοινωνία
- Κάποιο άλλο. Ποιο;

6. Πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό προσωπικό μπορεί να υποστηρίξει επαρκώς ένα τέτοιο εγχείρημα;

- Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πάρα πολύ Δεν έχω γνώμη

7. Τι συναισθήματα προκαλεί σε εσάς το ενδεχόμενο να έχει υποχρεωθεί ήδη ή να υποχρεωθεί στο μέλλον το παιδί σας, λόγω ειδικών συνθηκών, να συμμετάσχει από το σπίτι σε μάθημα που πραγματοποιείται στη φυσική αίθουσα μέσω ειδικής τεχνολογίας;

- Πάρα πολύ αρνητικά Αρκετά Αρνητικά Ούτε αρνητικά ούτε θετικά
 Αρκετά θετικά Πάρα πολύ αρνητικά Δεν έχω γνώμη

8. Υπάρχει κάτι άλλο, θετικό ή αρνητικό που πιστεύετε ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία, όταν αυτή γίνεται με ζωντανή αναμετάδοση από τη σχολική αίθουσα και θα θέλατε να το αναφέρετε;

- Ναι Όχι

Η θέση των γονέων και κηδεμόνων για την "ζωντανή" αναμετάδοση του μαθήματος μιας σχολικής τάξης, σε μαθητές που (σε εξαιρετικές περιπτώσεις) αδυνατούν να παρευρίσκονται στην αίθουσα με φυσική παρουσία. 2021

➤ **Αν απαντήσατε προηγουμένως Ναι, ποιο είναι αυτό;**.....
.....
.....

Ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο σας